પ્રસ્તાવના.

આ પુસ્તક કેવા પ્રકારનું છે, તે તેના સુપ્રસિદ્ધ વિષયને લીધે જણાવવાની જરૂર નથી. મહાત્માઓ જ્ઞાનના પ્રભાવે આ માયિક જગતને આશ્ચર્ય પમાડી ગયા તેજ વિદ્વાનો કાંઈક આભાસ સંસારિક માયામાં આસક્ત થઈ રહેલા મારા માનવ બંધુઓને આપવાને સારૂ આ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. આમાં વર્ણવેલા વિષયો એવી સરળતાથી સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે કે જેનો લાભ સાધારણમાં સાધારણ બુદ્ધિનો માણસ પણ લેઇ શકે તેથી મને આશા છે કે આ પુસ્તક સજ્જનના સન્માનને પ્રાપ્ત થશે જ.

જન્મનું સાર્થક અને આત્માનું કલ્યાણ કરવાનો માર્ગ સૌ કોઇને પ્રીય હોય છે અને તેથી તેવી દિશાઓ તરફ વળવાની સવળતા કરી આપવાને ગુર્જર વિદ્વાનો તથા શ્રીમાનો પ્રયત્ન કરશે તો હું અત્યંત આનંદ પામીશ. હાલ એજ.

સંશોધક.

અર્પણ.

પ્રાણીમાત્રનું તથા પોતાનું સર્વ પ્રકારનું હિત ઇચ્છવું તથા યથાશક્તિ ભલું કરવું, એવો મુદ્રાલેખ જે જે સજ્જનોના સરળ હૃદયમાં છે, તે પુન્યશાળીઓને આ ગ્રંથ સપ્રેમ અર્પણ કરવામાં આવે છે.

લી.

પ્રકાશક.

ચુનીલાલ રામચંદ્ર દવે.

અનુક્રમણિકા.

વૃત્તિઓનો નિરોધ શી રીતે થાય, તે આપણે ક્રમશુંજ વિચારીશું. પરન્તુ તેમ કરવા પહેલાં, આપણે જે મનને વશ કરવા માગીએ છીએ તે મન કેવા પ્રકારનું છે તે આપણે વિચારીશું તો ઠીક પડશે.

મન છે તે પતાકાના પટ જેવું; કુંજરના કાન જેવું તેમજ શરદ ઋતુના અભ્ર જેવું ક્ષણે ક્ષણે બદલાતું તેમજ અસ્થિર છે. એક ક્ષણમાં આ વિચારમાં રમતું, બીજી ક્ષણે બીજા વિચારમાં દોડતું; એક પળમાં એક કલ્પના કરતું, બીજીજ પળે તદ્દન જુદાજ પ્રકારના તરંગમાં ખેંચાઇ જતું—ક્ષણે ક્ષણે નવીન સૃષ્ટિઓ રચતું અને નાશ કરતું એવું આ મન અતિ ચંચળ છે. આ મનની ચંચળતા અત્યારે આપણેજ માત્ર અનુભવીએ છીએ એમ કાંઈ નથી; અગાઉ મ્હોટા મ્હોટા પુરૂષોને પણ ત્હેનો અનુભવ કરવો પડ્યો છે. તેઓએ શબ્દોદ્વારા તે વાતને પ્રસિદ્ધ પણ કરી છે. શ્રીમદ્ આનંદઘનજી કહે છે કેઃ—

મન સાધ્યું તેણે સઘળું સાધ્યું, એ વાત નહિ ખોટીજી;
પણ કહે સાધ્યું તે નવિ માનું, એ વાત છે બહુ મોટીજી.

યોગ શાસ્ત્રના રચનાર શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય પણ જણાવે છેઃ—

अति चचंलमतिसूक्ष्मं सुदुर्लभं वेगवत्तया चेतः

મન અતિ ચંચળ અને અતિ સુક્ષ્મ છે અને ત્હેના નિત્ર વેગને લીધે મુશ્કેલીથી રોકી શકાય તેવું છે. દૈવી સંપત (દૈવી ગુણો) જેનામાં પ્રકટ થયેલા હતા એવા અર્જુને પણ શ્રીકૃષ્ણ આગળ નિરાશા સાથે જણાવ્યું હતું કે, મન હઠીલું, મજબૂત, ન વળી શકે તેવું અને પવનની માફક વશ કરવું મુશ્કેલ છે. તે વખતે કૃષ્ણે અર્જુનને જે બે માર્ગનો ઉપદેશ આપ્યો હતો, તે દરેક હૃદયમાં સંગ્રહી રખાવા લાયક

પુરૂષો કોઈ મ્હોટા પ્રસંગની રાહ જુએ છે કે જે વખતે તેઓ સર્વ વસ્તુઓનો ત્યાગ કરી શકે કે વૈરાગ્ય ભાવ પ્રદર્શિત કરી શકે. આ પણ એક ભારી મ્હોટી ભૂલ છે. દરરોજના જીવન પ્રસંગમાં મન અનેક વસ્તુઓ પરના રાગથી અનેક રીતે બંધાય છે, એ વાત આવા લોકો ભૂલી જાય છે. તેઓ મ્હોટાં આત્મભોગ કે ત્યાગ કરવાને પ્રવૃત્ત થઇશું, એમ વિચારે છે. ન્હાની ન્હાની બાબતો, તે બાબતો નિર્માલ્ય હોવાના સબબથી, હેમનું લક્ષ ખેંચી શકતી નથી અને જે મ્હોટા પ્રસંગની રાહ જોતા તેઓ બેસે છે તે મ્હોટો પ્રસંગ તો કદી આવતો પણ નથી; અને ન્હાના ન્હાના પ્રસંગોમાં વૈરાગ્ય ભાવ ખીલવવાના જે હેમને પ્રસંગ મળતા હેનો લાભ પણ તેઓ લેઇ શકતા નથી. આમ બન્ને લાભ તેઓથી દૂર રહે છે.

દરેક ક્ષણે અને દરેક **પ્રસંગમાં** ઇચ્છાઓનો રોધ કરવાથી આપણામાં વસ્તુઓ પ્રતિ ઉદાસીન ભાવ પ્રકટ થાય છે; અને જ્યારે વૈરાગ્યનો મ્હોટો પ્રસંગ આવે છે ત્યારે કાંઇ પણ અડચણ વિના સ્વાભાવિક રીતે તે પ્રસંગને વાસ્તે આપણે લાયક બનીએ છીએ. યોગની ઇચ્છા રાખનારાઓ ! તમે **દરેક પળે** અને **દરેક પ્રસંગમાં** આ પ્રમાણે ઇચ્છાઓનો રોધ કરવાનો અભ્યાસ પાડો: એટલે જરૂર તમને વિજય મળશે. આવો દિનપ્રતિદિન અને દરેક પ્રસંગે સ્થાયી અને નિરંતર અભ્યાસ પાડવો એ કામમાં ખંત અને ધૈર્ય જોઇએ છે. તેથીજ ઘણાએક ખંત અને ધૈર્ય વિનાના મનુષ્યો કંટાળીને યોગ માર્ગ છોડી દે છે.

આ સ્થળે એક અગત્યની **ચેતવણી** આપવાની જરૂર છે. આવો વૈરાગ્ય પેદા કરવાને એક સહેલો અને અદ્ભુત માર્ગ છે. એ

એકાગ્રતા એજ ધ્યાન છે. લાંબા વખત સુધી ધ્યાન આપવું તેજ એકાગ્રતા છે. ત્હમે જે કાર્ય કરતા હો ત્હેના ઉપર ત્હમે ધ્યાન આપો; એટલે જરૂર ત્હમારૂં મન એકાગ્ર થશે. ત્હમે પા કલાક કે અર્ધો કલાક મનને વશ રાખવા બેસો અને આખા દિવસમાં ૨૩॥ કલાક મનમાં અનેક પ્રકારના તરંગો–વિચારોના પ્રવાહને આવવા દો; અને પછી મનને વશ કરવા માગો તો તે કામ કદાપિ થઈ શકે નહિ. આવી રીતે પદ્ધતિ સમજ્યા સિવાય પ્રયત્ન કરો અને પછી ન ફાવો તો ત્હેમાં આશ્ચર્ય શું? સવારમાં જે કામ ત્હમે કર્યું તે કામને આખા દિવસમાં ત્હમે પાયમાલ કરો છો. આખા દિવસ સુધી ભીંત ચણી ચણીને પછી સાંજે એક ઘડીમાં તે તોડી પાડવા જેવું આ ત્હમારૂં કામ છે. જો ત્હમારે 'યોગી' થવું હોય, જો ત્હમે 'યોગ' ના ખરા અભ્યાસી હો, તો દરેક પળે ત્હમારે ત્હમારા મનને એકાગ્ર બનાવવું જોઈએ. ત્હમારા આખા દિવસના જીવનવ્યવહારમાં (દરરોજના દરેક કાર્યમાં) પ્રત્યેક કલાકે આ ચિત્તને એકાગ્ર કરવાનો અભ્યાસ પાડવો જોઈએ. હજી ઘણા કલાકો સુધી ત્હમારા મનને રેઢું આમ તેમ આડાઅવળા–આલતૂફાલતૂ વિચારોમાં રમતા રહો છો. અને પછી 'મન એકાગ્ર થતું નથી' એમ બૂમો પાડો છો. જો આવી રીતે પ્રયત્ન કરીને ત્હમે હાર્યા તો તેમાં આશ્ચર્ય જેવું શું છે! દરરોજ ત્હમે જે જે કામ કરતા હો તે દરેક ઉપર ધ્યાન આપો. આ કામ ઘણું જ મુશ્કેલ નથી, પણ આરંભમાં ત્હમે ત્હમારે આખા દિવસના કંઈક સમય કામોમાંથી અમુક એક કામને ખૂબ પાકું અને તે કામને અનુક્રમે ધ્યાન એકાગ્ર ચિત્તથી કરવા માટે.

ત્હમારા રોજિંદા કામમાંથી ત્હમારા મનને જરા પણ ભમવા દેવા નહિ. ખરી વાત એ છે કે, ત્હમારે જે કામ કરવાનાં હોય છે, તેમાંની

પોતાની મેળે તે ગુંથવાનું કામ કરે છે અને તે બીજી વસ્તુ ઉપર પણ. એવી વખતે ચિત્ત ચોંટાડી શકે છે. જેવી રીતે આ સ્ત્રીઓ પોતાની આંગળીઓને કેળવે છે, તેવીજ રીતે ત્હમે ત્હમારા મનને કેળવી શકો.

આ રીતે (એક તરફ) અંતરાત્મા પરમાત્માનું ધ્યાન ધરી શકે, (અર્થાત) પરમાત્મા ઉપર સ્થિર રહી શકે અને (બીજી તરફ) ત્હમારી ઇન્દ્રિયો અને શરીર સ્વયમેવ પોતાનાં કાર્ય કરી શકે. આ બધા યોગના વ્યવહાર (practical) પાઠો છે.

આવી રીતે દિનપ્રતિદિન દરેક ન્હાના કે મ્હોટા કામમાં મનને એકાગ્ર બનાવતાં શિખેલો મનુષ્ય ધ્યાન કરવાને લાયક બને છે. આ ધ્યાન દરેકને વાસ્તે એક સરખું હોઈ શકે નહિ. જો કે ધ્યાનનો મુખ્ય હેતુ મનને સ્થિર કરવાનો હોયછે, તો પણ જૂદા જૂદા મનુષ્યોના **સ્વભાવ** પ્રમાણે ત્હેની રીતમાં ભેદની જરૂર પડે છે. ધારો કે ત્હમે બુદ્ધિવાળા છો, ત્હમને તર્ક કરતાં અને અનુમાનો બાંધતાં સારી રીતે આવડે છે; દલીલો અને વિચારોની સંકલનાપૂર્વક અનુમાન બાંધવા—એ વિષયમાં ત્હમને વિશેષ આનંદ લાગે છે. આ ત્હમારૂં બુદ્ધિવિષયક ચિત્ત નિરર્થક ન સમજતા. ત્હેનો પણ આ ધ્યાનને સારૂ ઉપયોગ કરી શકાય. કદાપિ એમ ન ધારતા કે ત્હમે અમુક એક પ્રયત્નથી જ ત્હમારા અત્યાર સુધી ભટકતા મનને શાંત કે સ્થિર બનાવી શકશો. **વિચાર-શ્રેણીની સંકલનાના પગલે પગલે ચાલ્યા જાઓ.** એક વાળ જેટલા પણ તે સંકલનામાંથી ખસતા નહિ. બીજી વિચારશ્રેણીઓમાં ત્હમારા મનને ભટકવા દેતા નહિ. એકજ વિચારશ્રેણીને દઢતાથી વળગ્યા રહો. એટલે જરૂર ત્હમારૂં મન સ્થિર થતું જશે. ત્હમારી

યતાં ખિલે છે, અને પછી શાંત બને છે. આ રીતે કલ્પના શક્તિનું મદદથી પણ મન વશ થઇ શકે છે. આ ભક્તિનું પાત્ર કોણ હોય શકે ? તે પ્રશ્નનો જવાબ સહુ પોતપોતાના ધર્મ પ્રમાણે આપશે.

જો ત્હમે હિંદુ હો તો ત્હમે ઘણું કરીને શ્રી કૃષ્ણને ત્હમારા ઇષ્ટદેવ તરીકે સ્વીકારશો. કૃષ્ણને કુરૂક્ષેત્રની રણભૂમિ ઉપર કલ્પો. બન્ને બાજુએ લડવાને તૈયાર થયેલાં સૈન્યોને કલ્પો. અર્જુનને રથ આગળ નિરાશ થયેલો અને દુઃખી દેખાતો કલ્પો. તે પછી તે રથના સારથિ તરીકે બેઠેલા અર્જુનના સખા તથા ગુરૂ શ્રી કૃષ્ણને કર્મયોગ સમજાવતા કલ્પો. આ ચિત્રના 'નાયક' ઉપર ત્હમારૂં ચિત્ત સ્થિર કરીને ત્હમારા હૃદયમાંથી ભક્તિનો પ્રવાહ ત્હમારા સઘળા મનોબળથી વ્હેવા દો. ત્હેના ઉપર ચિત્ત સ્થિર કરીને થોડીવાર શાન્ત બેસી રહો અને શું પરિણામ આવે છે ત્હેની રાહ જુઓ.

અગર; જો ત્હમે જૈન હો તો ત્હમે ઘણું કરીને શ્રી મહાવીરને ત્હમારા ઇષ્ટદેવ તરીકે સ્વીકારશો. ચારે બાજુએ જૂદાં જૂદાં વૃક્ષોથી છવાયલું એક નિર્જન જંગલ ધારો. તે જંગલમાં એક વૃક્ષ નીચે આવેલા બિલમાંથી અર્ધો બ્હાર નીકળેલો એક સર્પ ધારો. તે સર્પની દૃષ્ટિમાંથી વિષની જ્વાળા બ્હાર નીકળતી કલ્પો. ત્હેના સન્મુખ મહાન યોગી શ્રી વીર પ્રભુને સ્થિર ઉભેલા કલ્પો. તે સર્પને શ્રી મહાવીરને ડસતો અને શ્રી મહાવીરના પગના અંગુઠામાંથી દૂધની ધારા વહેવરાવતો કલ્પો. તે વખતે શ્રી મહાવીરના નયનોમાંથી દયાનાં અશ્રુ નીકળતાં કલ્પો અને શ્રી મહાવીરને તે નાગને બોધ આપતા કલ્પો. આ સ્થિતિમાં શ્રીમહાવીરને કલ્પીને ત્હેમના ભણી ત્હમારા હૃદયમાંથી ભ-

ક્તિનો પ્રસાદ પૂર્ણ તેમાંથી વહેવાદો અને તે સ્થિતિમાં ત્હમારા મનને કેટલીકવાર સ્થિર રહેવાદો.

આવા આવા અનેક પ્રશ્નો કે પ્રતિરૂપને ત્હમે માનતા હો તેના સંબંધમાં ત્હમે કરી શકો અને ત્હમારી કલ્પના શક્તિ વડે ત્હમારા મનને સ્થિર–એકાગ્ર બનાવી શકો.

આવા ધ્યાનને સંસ્કૃત ભાષામાં આલંબન અથવા આલંબન સહિત ધ્યાન કહે છે. 'નાયક' ની માનસિક મૂર્તિ અથવા વિચાર શ્રેણીનો એક કોઈ અંકોડો તે આલંબન છે. આ પ્રમાણે મનને ધીમે ધીમે વશ કરવાથી ત્હમે ત્હમારા ભટકતા મનને સ્થિર બનાવી શકો, અને આખરે ત્હમે તે મુખ્ય ' નાયક ' અથવા મુખ્ય વિચાર ઉપર મનને સ્થિર ટકાવી શકો છો, હવે તે પણ જવાદો પણ તે પ્રસંગે પણ ત્હમારા મનને સાવધ રાખો મન ઉપરનો ત્હમારો કાબુ ખોવા નહિ આ વખત બહુ અગત્યનો છે. ત્હમે નિરાધાર સ્થિતિમાં આવી પડ્યા હો એમ ત્હમને લાગશે, પણ જરાપણ ગભરાના નહિ. થોડીજ વારમાં-થોડીજ પળમાં એક મોટો ફેરફાર થયેલો ત્હમને લાગશે. તે ફેરફાર નહિ ભૂલાય તેવો થશે. તે શાન્તિમાં શુભનાદ ત્હમે સાંભળશો. તે શાન્તિમાં ત્હમે દિવ્ય આકૃતિ નિહાળશો તે શુન્ય આકાશમાં ઝળહળતો સૂર્ય ઉગતો ત્હમને દેખાશે અને તે સૂર્યના પ્રકાશમાં ત્હમારૂં તે સૂર્ય સાથેનું ઐક્ય ત્હમારા અનુભવવામાં આવશે; અને તેજ વખતે ત્હમે (જીંદગીમાં પહેલવહેલું જ) જોઈ શકશો કે, ચક્ષુ ઇન્દ્રિયથી શુન્ય જણાતું જગત્ આત્મચક્ષુને ભરેલું લાગે છે, અને કર્ણ ઇન્દ્રિયથી શાંત જણાતા જગતમાં દિવ્ય ગાન આત્મા સાંભળી શકે છે. જ્યારે આવો અનુભવ થાય ત્યારે તે મનુષ્ય 'યોગ' માર્ગનું

મૂળ જે પરમાત્મદર્શન છે તે મેળવવાની તૈયારીમાં છે એમ સમજવું. તે પછી શું કરવું તે આ લેખકની શક્તિ બ્હાર હોવાથી લેખક તે લખવાનું માથે લેતો નથી પણ આ યોગ માર્ગને લગતા બીજા કેટલાએક અગત્યના મુદ્દા ચર્ચવા તરફ પોતાનું ચિત્ત દોરે છે.

મંત્રનો પ્રભાવ.

યોગનું કામ ઘણું દુષ્કર છે; માટે તે દુષ્કર કાર્યને સુગમ બનાવવાને જે જે યોગ્ય ઉપાયો આપણા હાથમાં આવે તે સ્વીકારવાને ચૂકવું નહિ.

યોગ માર્ગનો પ્રારંભ કરનાર વાચકનું લક્ષ એક અગત્યની બાબત ઉપર ખેંચવાની જરૂર છે.

તમારાં શરીરો નિરંતર અસ્થિર લાગે છે. તમારાં શરીરોમાં થતી ધ્રુજારીઓથી તમારા ચૈતન્યમાં દરેક પળે ફેરફારો થયા કરે છે. ચૈતન્યની શાન્તિ અર્થે શરીરને સ્થિર કરવાને વાસ્તે આ ધ્રુજારીઓ અટકાવવાનો શું કોઇ પણ માર્ગ છે? એક માર્ગ તો મંત્રનો ઉચ્ચાર કરવાનો છે. ધ્રુજારીઓ અટકાવવા માટે, મંત્ર એ માત્ર યાંત્રિક (mechanical) માર્ગ છે. ઇચ્છાશક્તિ અથવા કલ્પના શક્તિના બળથી પણ ધ્રુજારીઓ અટકી શકે, પણ તમે તે બળ તો બીજાં કામો માટે સાચવી રાખો છો અને આ કામ માટે યાંત્રિક માર્ગ વાપરો છો.

મંત્ર એ ચોક્કસ રીતે યોજેલા શબ્દોના અક્ષરોની હાર છે. તે અક્ષરોનું વારંવાર ઉચ્ચારણ કરવાથી શરીર ઉપર [illegible] ધ્રુજારીઓની અસર થાય છે [illegible] મંત્રનું

યોગ માર્ગનાં વિઘ્નો (અંતરાયો.)

યોગ માર્ગનો જે અધિકારી હોય તેનામાં ક્યા ગુણો તથા કેવી યોગ્યતા હોવી જોઇએ તેનો આપણે વિચાર કરીએ તે પહેલાં તે માર્ગમાં ક્યાં વિઘ્નો આવે છે તે વિચારીએ. જો કે આ બાબતનો સંપૂર્ણ વિચાર આ ટુંક લેખમાં થઇ શકે નહિ, તોપણ મહર્ષિ પતંજલિએ જણાવેલાં મુખ્ય વિઘ્નોનું (ટુંક વ્યાખ્યાન સાથે) વર્ણન કરવાનું તો બની શકશે.

(૧) પ્રથમ વિઘ્ન, રોગ છે. જેને [illegible] રોગ હોય તો યોગ માર્ગે આવી શકે નહિ; કારણ કે યોગમાં **સારી તંદુરસ્તીની** જરૂર પડે છે. કેમકે શરૂઆતમાં શરીર ઉપર ભારે બોજો પડે છે અને જો શરીર બરાબર મજબૂત ન હોય તો તે બોજા નીચે ચગદાઇ જવાનો વખત છે.

(૨) મનનું આળસ, અમારા વિચારમાં અમારે [illegible] અને [illegible] જોઇએ.

(૩) [illegible]

(૪) [illegible]

(૫) [illegible]

રસાયન કે ખગોળ વિદ્યા જેવી સામાન્ય વિદ્યાઓમાં પણ કુશળતા મેળવવાને સામાન્ય કરતાં વિશેષ ગુણોની જરૂર પડે છે, તો પછી સર્વ વિદ્યાઓની વિદ્યા—સર્વ કળાઓની કળા—એવી જે યોગ વિદ્યા ત્હેમાં ખાસ ગુણો અને લાયકાતની માગણી થાય એમાં અસ્વાભાવિક શું છે ! એક માણસ ત્હમને પૂછે કે " શું હું મ્હોટો ગણિતશાસ્ત્રી થઈ શકીશ ! " તો ત્હમે ત્હેને એવો જવાબ આપશો કે " જો ત્હમારે નામાંકિત ગણિતશાસ્ત્રી થવું હોય તો ત્હમારામાં ગણિતશાસ્ત્ર વાસ્તેનો ખાસ શોખ અને તે શીખવાને યોગ્ય ગુણો હોવા જોઈએ. જો તે ન હોય તો આ ભવમાં તો ત્હમે મ્હોટા ગણિતશાસ્ત્રી થઇ શકો નહિ " પણ આનો અર્થ એમ નથી કે તે માણસ ગણિત શિખીજ ન શકે. મ્હોટા ગણિતશાસ્ત્રી થવાને તો કેટલીક શક્તિઓ અને ગુણો સાથે ત્હમારે જન્મ લેવો જોઈએ અને આવી શક્તિઓ તથા ગુણો સાથે જન્મ લેવો એનો અર્થ એ જ કે ત્હમે પૂર્વભવોમાં ત્હેનો અભ્યાસ કર્યો છે અને આ ભવમાં તેવી શક્તિઓ સાથે ત્હમે જન્મ લીધેલો છે. આ બાબત યોગને પણ લાગુ પડે છે દરેક મનુષ્ય ધીરજથી 'યોગ' તો જરૂર શિખી શકે. પણ જીંદગીઓ સુધી જ્યારે ત્હમે અભ્યાસ કર્યો હોય ત્યારે આ ભવમાં ત્હમે મ્હોટા 'યોગી' થઇ શકો. જો ત્હમે ભૂતકાળમાં યોગ માર્ગનો અભ્યાસ કર્યો હોય તો આ ભવમાં ત્હેને લાયક જોઈતા ગુણો સાથે જ ત્હમે જન્મ્યા હોય. યોગમાં દરેક અભ્યાસીને વાસ્તે ત્હમારે ત્રણ ગુણોની જરૂર છે તે ત્રણ ગુણો **મજબૂત રૂચિ** (Strong desire), **દૃઢ મનોબળ** અને **તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ** (Keen intelligence) છે. ત્હમારામાં મજબૂત રૂચિ જોઈએ બીજી વસ્તુઓ સાથે બાંધનારી જે ઇચ્છાઓ તેમને તોડવાને આ બાબતની મજબૂત ઇચ્છા અવશ્ય

વાપરીશ અને મ્હારા હાથ
છે કે " હું કસરત કરાશ, મગજનો વાપરીશ અને મ્હારા હાથ
મજબૂત બનાવીશ." આ બાબત ઇચ્છાશક્તિને પણ લાગુ પડે છે. ત્હેને
આરામાં ઇચ્છાશક્તિ નિર્બળ હોય તો અભ્યાસ પાડી ત્હમે ત્હેને
મજબુત બનાવી શકો. આ બાબત એક દાખલો લઇએ. ત્હમે સવાર
માં વ્હેલા ઉઠવાનો સમય નક્કી કરો છો; પણ જ્યહારે ઉઠવાનો વખત
થાય છે ત્હારે ત્હમે ઉઠી શકતા નથી. ત્હમે પા કલાક વ્હેલા ઉઠો કે
મોડા ઉઠો તે કાંઈ અગત્યનો સવાલ નથી, પણ એકવાર ઉઠવાનો
વખત નક્કી કર્યો પછી તેજ પ્રમાણે ઉઠવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઇએ.
શરીરની ઇચ્છા ન હોય તે છતાં પોતાના નિશ્ચયને વળગી તે પ્રમાણે
ચાલવાથી ઇચ્છાશક્તિ વધે છે. અને જ્યહાંસુધી ઇચ્છાશક્તિ મજબૂત
ન થાય ત્હાં સુધી યોગમાર્ગમાં વિશેષ આગળ વધી શકાય નહિ.
અથવા તો નિશ્ચય કરો કે " દરરોજ સવારમાં હું અમુક કામ કરીશ".
અને તે પ્રમાણે કરો. જેની ઇચ્છાશક્તિ નિર્બળ હોય ત્હેને વાસ્તે
એકી વખતે એક બાબત ચાલશે. અમુક વખતે અમુક કામ કરવાનો
નિશ્ચય કરો, એટલે પછી ત્હમે ત્હમારૂં વચન ભાગતાં શરમાશો. જ્યહારે
ત્હમે એક દિવસ ત્હમારા નિયમ પ્રમાણે વર્તી શકો ત્હારે એક અઠવાડીયા
સુધી તે પ્રમાણે વર્તવાનો નિયમ લ્યો. પછી એક પખવાડીયા કે એક
માસ સુધી તે નિયમ લ્યો. આ કામમાં ફતેહ પામો તે પછી ત્હેના
કરતાં અઘરૂં કામ કરવાનું માથે લો. આ પ્રમાણે શરીર અને મનની
ઇચ્છા વિરૂદ્ધ કેટલાંક કામો કરવાથી ત્હમારી ઇચ્છાશક્તિ ધીમે ધીમે
વધતી જશે; આ રીતે ત્હમારૂં અંતર્બળ પણ વૃદ્ધિ પામશે.

ત્રીજો ગુણ વિશાળ અને તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ છે. ત્હમારે વશ કર
લાયક મન જ ન હોય તો પછી ત્હેને વશ કરવાની વાત જ કય

બનાવી શકો. તમારે જેવું માનસિક શરીર જોઈતું હોય તેવું કલ્પો; અને કલ્પના શક્તિ વડે તમે તેવું બનાવી શકશો. જ્યારે ચિતારો કોઈ ચિત્ર કરવા તૈયાર થાય છે ત્યારે પ્રથમ તો તે ચિત્રની કલ્પના કરે છે. તેમ તમે પણ કોઈ પણ વસ્તુની દૃઢ કલ્પના કરો. જો તમારામાં માનસિક છબી કરવાની શક્તિ હોય તો કોઈ વસ્તુની માનસિક છબી કલ્પો. જો તમારામાં તે શક્તિ ન હોય તો તે મેળવવાને પ્રયત્ન કરો. તે એક પ્રકારની હુન્નરને લગતી શક્તિ છે; પણ દરેક પુરૂષમાં થોડે ઘણે અંશે તે ખીલેલી હોય છે. તમે જે ચ્હેરો દરરોજ જુઓ છો ત્હેને તમે કેટલે અંશે તમારા મન આગળ કરી શકોછો તે તપાસો. આવી જાતની ટેવ પાડવાથી તમારી કલ્પનાશક્તિ મજબુત થતી જશે. અને તમારી મજબૂત કલ્પના શક્તિ એ એવું ઉત્તમ સાધન થશે કે જે તમને યોગ માર્ગમાં ઉપયોગી થશે.

આ કલ્પના શક્તિનો એક બીજો પણ ઉત્તમ લાભ છે. જો તમે તમારા માનસિક શરીરમાં ઇષ્ટ ગુણોનો સદ્ભાવ અને અનિષ્ટ ગુણોનો અભાવ કલ્પો તો તમે તે ગુણો મેળવવામાં અને દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરવામાં અર્ધે રસ્તે આવેલા છો, એમ માનજો.

તમને જગતમાં જે અકસ્માતો નડે છે, તે અકસ્માતોનું ઘણું ખરું બળ તો તમે તમારી કલ્પના શક્તિ અને વિચાર બળવડે દૂર કરી શકો. આ સ્થૂળ જીવન ઉપર તમને અકસ્માતો પડે ત્હાં સુધી શા સારૂ તમે નિરાધાર રીતે તે અકસ્માતોની રાહ જોઈ બેસી રહો છો ! જો આવી અકસ્માતોનો તમે અગાઉથી વિચાર કરો અને તે અકસ્માતો વચ્ચે તમને પોતાને પૂર્ણ રીતે કાર્ય કરતા કલ્પો તો જ્યારે તે અકસ્માત આવી પડે ત્હારે તે અકસ્માતનું ઘણુંખરૂં બળ તો નાશ

પાણી ગયું હશે અને તે વખતે તમને ત્હેના જેટલું દુઃખ લાગશે નહિ. જીંદગીમાં એવા દુઃખજનક પ્રસંગો દરેકને આવતા હશે. જો તમારી કલ્પના શક્તિનો સદુપયોગ કરો તો તમારી અડચણો અને દોષોમાંથી અડધાં આપોઆપ દૂર થઇ જશે. જ્યારે આ રીતે તમારૂં માનસિક શરીર શુદ્ધ બને, ત્યારે તમારા સૂક્ષ્મ શરીરને શુદ્ધ બનાવવાનો પ્રયત્ન આરંભો. સારી ઇચ્છાઓથી તે શરીર શુદ્ધ થાય છે. માટે શુભ ભાવનાઓ-ઇચ્છાઓ કરો; એટલે સૂક્ષ્મ શરીરમાં ખરાબ ઇચ્છાઓને બદલે સારી ઇચ્છાઓની ઇન્દ્રિયો-ચક્રો જાગૃત થશે. સઘળી **ઉન્નતિનું રહસ્ય ઉચ્ચમાં ઉચ્ચ ઇચ્છાઓ અને વિચારો કરવામાં રહેલું** છે. દોષો, ભૂલો કે ખામીઓ ઉપર લાંબો વખત સુધી વિચાર કરવાને બદલે પૂર્ણતા ઉપર સદા વિચાર કરો; એટલે ધીમે ધીમે તમારામાં પૂર્ણતા આવતી જશે. માટે તમારા માનસિક અને સૂક્ષ્મ શરીરને શુદ્ધ બનાવવાને સારા વિચારો કરો અને શુભ ઇચ્છાઓ રાખો.

હવે સ્થૂળ શરીર શી રીતે શુદ્ધ થઇ શકે ?

સ્થૂળ શરીરને શુદ્ધ બનાવવા માટે તમારે ખાવામાં, પીવામાં, ઉંઘવામાં, વિહારમાં, કસરતમાં વગેરે દરેક કામમાં સંયમસર થવું જોઇએ. જ્યાં સુધી તમારા વિચાર અને ઇચ્છાઓ અપવિત્ર હોય ત્યાં સુધી તમારૂં **સ્થૂળ શરીર કદાપિ શુદ્ધ થઇ શકે નહિ.** ખોરાકની બાબતમાં પણ, 'યોગી' થવા ઇચ્છનારે રાજસિક કે તામસિક ખોરાકનો ત્યાગ કરી સાત્વિક ખોરાક ગ્રહણ કરવો જોઇએ. મદિરાનો તથા માંસનો સર્વથા નિષેધ 'યોગી' ને હોવો જોઇએ. જે અનાજમાં ફરીથી ઉગવાનો સ્વભાવ છે તેવી જાતનાં અનાજો તથા સઘળી જાતનાં

લીલાં ફળો તથા દુધ વગેરેનો, સાત્વિક ખોરાકમાં સમાવેશ કરી શકાય. આ સ્થૂળ શરીરને ગમે તેવું શુદ્ધ બનાવવામાં આવે છતાં એકલી સ્થૂળ શરીરની શુદ્ધતાથી યોગમાર્ગમાં મનુષ્ય કદાપિ આગળ વધે નહિ. છતાં જો આ સ્થૂળ શરીર શુદ્ધ ન હોય તો યોગીને હેના માર્ગમાં અંતરાયભૂત થાય છે. શિર ઉપર ભાર લેઇને પણ મનુષ્ય પર્વત ઉપર ચ્હડી શકે, પણ તે ભારવાળાને પડવાનો સંભવ વધારે રહે છે. જો ભાર ન હોય તો મનુષ્ય વધારે સહેલાઇથી ચ્હડી શકે છે. આ કારણો લક્ષમાં લેઇ યોગમાર્ગના અભ્યાસકોએ પોતાનાં શરિરને પણ શુદ્ધ રાખવાં જોઇએ.

આ પ્રમાણે જેણે પોતાનાં શરિરને શુદ્ધ બનાવ્યાં છે, જે સદાચારી છે, તે મનુષ્ય યોગને વાસ્તે લાયક અધિકારી થાય છે. યોગનાં આઠ અંગ મહર્ષિ પતંજલિએ કહેલાં છે, હેમાં **યમ** અને **નિયમને** પ્રથમ મૂકવામાં આવેલાં છે. યમની અંદર અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહરૂપ **જૈનોનાં પાંચવ્રતો** વર્ણવેલાં છે. અને નિયમમાં શૌચ, સંતોષ, સ્વાધ્યાય, તપ અને પ્રભુભક્તિરૂપી ગુણો કહેલા છે. આ આઠ ગુણોવાળો પુરૂષ પોતાના સાંકડા અને તરવારની ધારપર ચાલવા જેવા વિષમ માર્ગ ઉપર નિર્ભયતાથી પસાર થાય છે; કારણ કે હેના સદ્ગુણો હેના માર્ગમાં રક્ષણકર્તા નીવડે છે પણ જે સદ્ગુણવિના યોગના માર્ગે ચાલવા તૈયાર થાય છે, તે દુર્ગુણોથી ખરડાયેલા પગથી યોગની નીસરણીના પગથિયાંપર પગ મૂકે છે. તે ક્યારે લપસી પડશે, તે કોણ કહી શકે? અસદાચારીના હાથમાં યોગની શક્તિઓ આપવી હેના કરતાં એક બાળકના હાથમાં તરવાર સોંપવી એ વધારે સહીસલામત ગણી શકાય; માટે સાર એ જ કે **યોગના અભ્યાસકોએ સદાચારનો પ્રથમ આશ્રય લેવો.**

આવા ગુણોથી અધિકારી બનેલો પુરુષ અભ્યાસ અને વૈરાગ્યરૂપ સાધનોવડે પ્રથમ મનને એકાગ્ર કરી, પછી ધ્યાન માર્ગમાં જોડી શાન્ત અને સ્થિર બનાવે છે. જ્યારે મન શાન્ત થાય છે ત્યારે આત્મજ્યોતિ તેનાપર પ્રકાશ રેડે છે. અંતરમાં આત્મતત્ત્વ પ્રતિબિમ્બિત થાય છે. ત્યાંરે સઘળી શોધનો અંત આવે છે. કારણકે આત્મદર્શન થયા પછી આ જગતમાં કાંઇ જાણવા યોગ્ય રહેતું નથી.

અનુભવ કરવા લાયક ચમત્કાર

એક માણસ કલકત્તે રહેતો હોય ત્હેની સાથે તાર ટપાલ કે એવાંજ કોઇપણ બહારના સાધન વિના મુંબાઇ રહેનાર ત્હેના સગાને વાત કરવી હોય તો તે કેવી રીતે કરી શકે તે બાબતનો આર્ય શાસ્ત્રકારોનો ઉપયોગી અખતરો સાબીત કરી આપવાને આ લેખ લખવામાં આવ્યો છે તે પ્રત્યે દરેક વાંચનારને ધીરજથી શાંત ચિત્ત લક્ષ રાખી વાંચવાને ભલામણ કરીએ છીએ.

જેમ તારનો સંદેશો એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે લેઇ જવા માટે માર્ગમાં તારના દોરડા નાખ્યા હોય છે, તેમ એક માણસનો માનસિક સંદેશો બીજા માણસને પહોંચાડવા માટે માર્ગમાં આકાશ નામનું તત્વ જેને હાલનું સાયન્સ ઇથર કહે છે, તે તારના દોરડારૂપ છે. તાર આપવા તથા સંદેશો મુકવા તથા લેવા માટે જેમ એક સોય જેવું યંત્ર છે, અને ત્હેને દબાવવાથી સંદેશો મુકાય છે કે જવાબ મેળવાય છે, તેમ મનુષ્યના માથામાં પિનીયલ ગ્લેન્ડ જેને યોગ્ય શાસ્ત્ર બ્રહ્મરંધ્ર કહે છે તે એક માંસગ્રંથિ છે, ત્હેની સાથે સ્વરનાં માર્ગ અથડાવાથી તે સક્રિયાન થાય છે, અને તેથી મનુષ્યને જે સંદેશો આવ્યો હોય છે, ત્હેનું ભાન થાય છે

એક મનુષ્ય બીજા મનુષ્ય સાથે વાત કરે છે, ત્યારે તેના મોઢાના શબ્દો તેને સાંભળવાનું કારણ એ છે કે બોલનારથી નીકળી, જેમ પાણીમાં કાંકરો નાંખવાથી પાણીમાં મોજાં થાય છે, તેમ હવામાં વાયુનાં મોજાં થાય છે, અને તે મોજાં કાનને અથડાવાથી આપણને શબ્દ સાંભળવામાં આવે છે. આ વાયુ જેમ બધે પ્રસરી રહેલો છે તેમ આકાશ નામનું એક સૂક્ષ્મ તત્વ પણ બધે વ્યાપી રહ્યું છે. આપણા શરીરમાં પણ તે વ્યાપી રહ્યું છે. એ તત્વમાં જ્યારે આપણે કોઈ માનસિક વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે મોજાં થાય છે, અને તે ચારે બાજુએ ફેલાય છે. એકદમ ઘણું જ્યારે કોઈ માણસ કાંઈ વિચાર કરે છે ત્યારે તે વિચારનું મોજું પણ બળવાળું થાય છે, અને પછી તેને જે દિશામાં મોકલી છે ત્યાં બહુજ વેગથી જાય છે. આ પ્રમાણે વિચારના એકાગ્રતા પૂર્વક વેગથી મોકલેલા મોજાં સામા માણસના અંતઃકરણમાં આવીને અથડાય છે, અને તેથી સામા માણસને તેનું જ્ઞાન હોય તો આપણે માણસ શું કહે છે તે સ્પષ્ટ સમજાય છે. તે જ્ઞાન ન હોય તો એવો [illegible] જે [illegible] આપણો [illegible] તેના વિચારો ફેલાય છે

આ જમાનામાં [illegible]

મડદાની કાળી બાજુ તે તમે બીલકુલ દેખશો નહિ પણ તે માણસ તમામ ચળકતાં કીરણોથી વીંટળાઈ ગયેલો હશે. આ તે સુક્ષ્મ તત્વ છે કે જેને એનિમલ મેગ્નેટીઝમ કહે છે એજ હેનું જીવનતત્વ છે અને માણસ જ્યારે કોઈપણ પ્રકારના કામમાં મચ્યો રહે છે ત્યારે હેની મેહેનતના પ્રમાણમાં આ દ્રવ્ય વહેતુંજ રહે છે પરંતુ સમાધિ, નિંદ્રા કે ધ્યાનમાં તે બહાર વહી જતું નથી પણ બહાર નીકળી પાછું અંદરજ સમાઈ જાય છે અને તેથી આપણે એવી અવસ્થાઓમાંથી જ્યારે ઉઠીએ છીએ ત્યારે શરીર નવા બળવાળું લાગે છે.

વૈરાટ સ્વરૂપ.

દરેક માસની શુદ ૧૨ થી માંડીને વદી ૬ સુધીમાં જ્યારે ચંદ્ર સ્વચ્છ પ્રકાશતો હોય અને આકાશ વાદળાં રહિત હોય ત્યારે વૈરાટ સ્વરૂપનો ચમત્કાર જોવાની ઈચ્છા રાખનારે ઝાડી અને ટેકરા વગરના મેદાનમાં જવું. ત્યાં ઉભા રહી પોતાના પડછાયાના શિરોબિંદુ ઉપર ચંચળ વૃતિનો ત્યાગ કરીને એકાગ્ર ચિત્તથી આસપાસની દિશાઓમાં ન જોતાં આંખોની મીંટ માર્યા વગર સ્થિર દ્રષ્ટિથી જોયા કરવું. આવી રીતે કેટલીક વેળા સુધી જોઈ રહેતાં જ્યારે તમને આસપાસ પ્રકાશનાં કુંડાળાં જણાય, ત્યારે તમારે પોતાના પડછાયાને આંખની મીંટ માર્યા વગર એકદમ લંબાણી આકાશ સામું જોવું. આહા ! કેવો વિલક્ષણ ચમત્કાર ! ! જોનાર આ વખત સ્વચ્છ આકાશમાં પોતાનો મ્હોટો ને ભયંકર શરીરના આકારનો પડછાયો જોશે અને તે પડછાયામાં ચળક ચળક થતા તારાઓના સમુહને જોઈ ખચીત તે સાનદાશ્ચર્ય પામ્યા વગર રહેશે નહીં.

હાથ ખાલીથી રૂપીઓ.

કોઈપણ જાતના ભરવા જેટલા માણસને ઊભા રાખે. પછી તેનાં હાથમાં પૈસાને રૂમાલના ઉપર, આપને આપી દીધા પછી બંને આંગળીઓની નજર બહારથી કાઢી લેવાને મીંચી નજરે પછી મીંચીને જોવાનું કહો એટલે તરત તેનું કોડું ખાલી જોવામાં આવશે અજાયબી લેવું જોઈને અકલ થશે કે આ તે કેવો ચમત્કાર!

સુતેલાને જગાડવો.

કોઈપણ સુતેલા આદમીને જો ઊંઘમાંથી જગાડવો હોય તો તેની પથારી આગળ બેસી આપણે તેને પીઠ મીંચીને તેની આંખનો ધ્યાન ચીરી નજરે જોતાં રહ્યું હોય તો થોડા માણસ તરત જાગી ઉઠશે, અને આપણા તરફ સાન કર્યાથી જોશે.

કાનમાં કૌતક.

બન્ને કાનમાં આંગળીઓ ઘાલી રાખી બહારના પવનને કાનમાં જતો અટકાવ્યા હોય તો નાના પ્રકારના નાદ—અવાજ સાંભળવામાં આવે છે અને તેથી સંપૂર્ણ ઉપજે છે

અજબ ગજબત.

બન્ને હાથની વચલી આંગળીઓ બન્ને કાનના પડદા ભરવા-ન દેતાં ધાલીને બન્ને હાથના અંગુઠા વડે આ બન્ને આંખો મીંચી તેના ઉપર દબાવ્યા હોય તો ચાંદના જેવો ગર્જના સાંભળવામાં આવશે. તેની સાથે ઘણો સુંદર પ્રકાશ પણ જોવામાં આવશે આ પ્રયોગ ઝાઝો વખત કરવો નહિ

ભયંકર અવાજ.

એકાંત જગ્યા કે જ્યાં સઘળું ચુપાચુપ છે, અને તેને લીધે

એટલી બધી શક્તિ રહેલી છે કે જો તે પ્રાપ્ત કરવાની અનુકૂળ સામગ્રી મળે, તો ઝીણા દરજ્જા પ્રમાણે સર્વ પ્રકારનું અનુપમ સુખ મેળવવા ભાગ્યશાળી થઈ શકે.

આગલા જમાનામાં વિદ્યાની પ્રબળતાથી, મહર્ષિઓ મોટા મોટા પુરુષાર્થ અને ઉત્તમ બુદ્ધિબળથી તથા વિદ્યાની વૃદ્ધિ કરી, પોતાને તેમજ પ્રજાવર્ગને સુખ આપી શકતા હતા. તેઓએ આ બાબત અનેક ગ્રંથો પણ લખેલા છે, જેમાં પોતાનો અનુભવ લખેલો છે, અને બીજાઓ શી રીતે તે શક્તિઓ મેળવી શકે, તે સાર [illegible] માર્ગ પણ બતાવવામાં આવ્યો છે. હાલ એવો સમય આવ્યો છે કે તે બધા ગ્રંથોને જોવાની ઇચ્છા પણ આપણામાં બાકી આવતી નથી. હાલમાં પશ્ચિમના દેશોમાં જે સાધનો જાણ [illegible] આ વિદ્યા ઉપર નવનવા શોધો પણ ચાલુ થયા હતા, જે હિન્દમાં [illegible], [illegible] માનવ પ્રત્યક્ષ અને [illegible] ઘણી રીતે [illegible] આવે છે.

યોગ મહિમા.

[illegible]

(૧) [illegible]

(૨) [illegible]

(૩) [illegible]

(૪) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ચુનીને આંપરેથી ઝાડવું, ભીંત પર રોપીને દેખાડીને આપુથી લીસોટા કરવા, વગેરે વગેરે ઘણી ખરી વાતો જણાય છે. પણ એ બાબતની એટલે સુધી દુરાવસ્થા છે કે, નથી તો એમ કરવા વાળાને એ વાતો પર વિશ્વાસ; કે નથી જેના પર એ પ્રયોગો કરવામાં આવે છે તેને એના પર શ્રદ્ધા. જ્યારે આવી દશા છે તો પછી હજી મગજાની તો વાતજ કયાં રહી! તો પણ અમે તમને એક એવું દૃષ્ટાંત આપીશું કે જે તમારે સ્વીકારવું જ પડશે. જ્યારે શ્રી સ્વામી શંકરાચાર્યને મંડન મિશ્રની સ્ત્રી સરસ્વતીની સાથે શાસ્ત્રાર્થ થયો હતો અને તેમાં શંકરસ્વામી હાર્યા હતા, ત્યારે તેમણે પોતાના યોગ બળથી એક રાજાના શબ—મુડદામાં પ્રવેશ કરીને કામ શાસ્ત્ર શિખીને ફરી પોતાના દેહમાં આવીને તે સ્ત્રીને હરાવી હતી. રાજપૂતાના અને ઓધરાની સ્ત્રીઓને નામે ઓળખાતી સ્ત્રીઓ આ વાતનું પ્રત્યક્ષ ઉદાહરણ જ છે, કે જે આંખ મળતાં જ માણસને વશ કરી લે છે, હવે અમે દેખાડીએ છીએ કે, મેસ્મેરિઝમ શું છે અને તેથી શા શા લાભ થાય છે, દરેક માણસના શરીરમાં ઈલેક્ટ્રીસિટી અથવા એક જાતની વિજળીક શક્તિ-દ્વારા દરેક મનુષ્ય પોતાના મનમાં સર્વ વિચારનો બીજાનામાં પ્રવેશ કરાવે છે, આ નિયમના સાધનને જ મેસ્મેરિઝમ કહે છે.

જ્યારે આ શક્તિ કેળવવામાં પૂરેપૂરો અભ્યાસ થઈ જાય છે ત્યારે બહારની વસ્તુઓમાંથી વિજળી ખેંચવાનું કે જે ઇચ્છાશક્તિ Will force મારફતે થાય છે. એ સહજમાં થવા માંડે છે. આ કાર્ય સાધવામાં ફક્ત મનને એકજ પદાર્થ પર દૃઢ કરવું પડે છે. એ વાતનાં ઉદાહરણો તો આપે પ્રેમિઓની કહાણીઓમાં પ્રત્યક્ષ દેખ્યાંજ અર્થાત્ હશે. એક સાચો પ્રેમી પોતાના ચિત્તની એકાગ્રતાથી એટલે

એકાદ મનોયોગને લીધે તેમાંથી પોતાનું મન પાછું વાળવાનું આત્મ-બળ [illegible] કરી શકે છે.

મેસ્મેરિઝમના ભેદ—આ વિદ્યાના બે ભેદ છે. એક ક્યોરેટિવ એટલે આરોગ્યકાર અને બીજો ફેનોમિનલ એટલે અલૌકિક કાર્ય થાય.

ક્યોરેટિવ મેસ્મેરિઝમના લાભ - (૧) આ કાર્યથી ઘણા પ્રકાર રોગ મટી શકે છે (૨) આ વિદ્યાથી [illegible] થવા વિના [illegible] નિદ્રામાં [illegible] (૩) [illegible] [illegible]

[illegible] અગત્યતા [illegible]

ઈચ્છા કરવી જોઈએ કે, પાત્રપર દુષ્ટઆત્માની કંઈ પીડા કે વેદના ન થાય. આ દશામાં પ્રયોક્તાનો પાત્ર પર એટલો બધો અધિકાર થઈ જાય છે કે પ્રયોક્તાની ઈચ્છા પ્રમાણેજ પાત્ર કરે છે.

નિદ્રા ભ્રમણાવસ્થાનાં લક્ષણ—આ અવસ્થામાં શરીરની ગરમી, લોહીનું ફરવું અને અંતર જ્ઞાન બરોબર હોય છે. પરંતુ પ્રત્યક્ષમાં પાત્ર સુતેલો જણાય છે. જો કે પાત્રની આંખો બંધ રહે છે, તોપણ તે દરેક વાત જોઈ તથા સાંભળી શકે છે, અને તેની શક્તિ એટલે સુધી પોહોંચી જાય છે કે તે ભીતરની વસ્તુઓને પણ બતાવી શકે છે; તે એટલે સુધી કે અત્યંત દુસાધ્ય કામોને પણ સાધી શકે છે.

પરોક્ષ દર્શિતનાં લક્ષણ—આ અવસ્થા સૌથી પહેલા નંબરની છે. આ અવસ્થા પ્રાપ્ત થતાંજ પાત્રને સંસાર હસ્તકમળવત એટલે હાથમાંના આંબળાની પેઠે દેખાય છે. અને ભૂત ભવિષ્ય તથા વર્તમાન ત્રણે કાળની વાતો બતાવી શકે છે. પરંતુ એ અવસ્થાપર ઘણુંજ થોડા યોગી મહાત્માઓ જ પોહોંચે છે.

પ્રયોક્તાનાં કર્તવ્ય કર્મ—પ્રયોક્તાએ નીચેના પાંચ નિયમોપર બરોબર નજર રાખવી (૧) પ્રયોક્તાનો સ્વભાવ સ્થિર, નિરૂ પરોપકારી, ધાર્મિક અને સત્ય બોલી હોવો જોઈએ (પ્રયોક્તા પોતાના કાર્યમાં એક બે વાર પ્રયોગ કરવાથી નિષ્ફળ થાય, તો ઘટે છે કે નિરાશ થઈને તે છોડી નહિ દેતાં તેમાં અભ્યાસ રહેવું (૩) કોઈ સ્વાર્થ સાધવા માટે આનો પ્રયોગ નહિ કરવો જોઈએ (૪) પાત્ર પણ એવો બનાવવો જોઈએ કે જે સ્વયં પ્રસ્તુત થઈ શકતો હોય. (૫) પ્રયોક્તાએ દરરોજ અલ્પ આહાર, સ્નાનાદિ કરવું જોઈએ.

(૬) પ્રથમ અને માદક વસ્તુઓનો સર્વથા ત્યાગ કરીને નિત્ય દિ[illegible] સે. (૭) પારકું માણસની [illegible] પ્રગટ કરીને નહિ, કારણ કે પ્રત્યેક [illegible]

સ્ત્રીઓ તથા લઘુવયનાં બાળક હોય.

પ્રયોગની પહેલી રીત—જે માણસના ઉપર પ્રયોગ કરવો હોય તેને દક્ષિણ બાજુ મોં કરીને બેસાડવો અને પ્રયોક્તા એનાથી કંઇક ઉંચે આસને તેની સન્મુખ બેસી જાય; અને પાત્રને દેહનું પોતાનું મન વશ કરી લેવાની પ્રેરણા કરે. એમ થયા પછી પ્રયોક્તાને ઉચિત છે કે પાત્રની તરફ નજર માંડીને જુએ અને પોતાના બને હાથની આંગળીઓ ફેલાવીને પાત્રને માથેથી ઉદર સુધી ઉતારે અને પાછો નીચે સુધી લેઇ જાય. પરંતુ પ્રયોક્તાના હાથથી પાત્રના દેહને સ્પર્શ થવા ન પામે, અને હાથ પણ દેહની પાસે ચોટેલા જેવો રહે, એ રીતે કંઇકવાર કરતા રહેવું.

પ્રયોગની બીજી રીત—મેસ્મેરિઝમના પ્રયોગનો બીજો વિધિ એ છે કે મુખ અને શિરને છોડીને પશ્ચાદ્ભાગની બાજુએ હાથને ઉતારે, પરંતુ પોતાનું ચિત્ત બધી બાજુથી ખેંચી લેઇને એકાગ્ર કરી લે. જે મકાનમાં એ પ્રયોગ થાય તેમાં વધારે ભીડ અને શબ્દ ન થતા હોય. આ પ્રયોગ કરવાથી પાત્ર થોડીજ વારમાં ઉંઘતા જેવો થઇ જશે, નિદ્રા આવતાં જ પ્રયોગ બંધ કરી દેવો જોઇએ.

પ્રયોગની ત્રીજી રીત—પ્રયોક્તા અને પાત્ર બંને સામસામા બેસી જાય. અને પ્રયોક્તા પોતાની આંગળીઓ અને અંગુઠાની વચ્ચે પાત્રના અંગુઠાને પકડીને ધીરે ધીરે દબાવે. એમ કરતી વખતે પાત્ર અને પ્રયોક્તા એક બીજાની સામે નજર માંડીને જોઇ રહે એમ કરવાથી દશબાર મિનિટમાંજ બંનેના હાથની ગરમી સરખી થઇ જશે પછી પાત્રના અંગુઠા છોડી દઇ પહેલાની રીતે હાથ માથાપર લેઇ જઇ ધીરે

ધીરે ઉતારવા માટે પરંતુ હમેશાં એટલું તો લક્ષમાં રહેવુંજ જોઈએ કે, ભૂલે ચૂકે પાત્રના શરીરને હાથ અડકી ન જાય.

સમ્યક પ્રયોગની પરીક્ષા—પાત્રના ઉપર સારી રીતે પ્રયોગ થયો છે કે નહિ તેની પરીક્ષા એ છે કે પ્રયોગ કરતાં કરતાં પાત્રની આંખો ઘેરાઇ જવા લાગે છે, અને થોડીવારમાં ગાઢ નિદ્રામાં પડી જઈ અચેત થઈ જાય છે; આ નિદ્રાને કોમા કહે છે. પાત્રના શરીરનો કોઈ અવયવ ઉંચો પકડી રાખી છોડી દો અને તે વગર હરકતે ઇંટ પથ્થરની પેઠે ધબ દઈને પડી જાય તો જાણવું કે પ્રયોગ સારી રીતે થયો છે, પણ અવાજ થતાં ચમકીને જાગી ઉઠે તો જાણવું કે પ્રયોગ બરાબર નથી થયો. આ અવસ્થામાં ફરીથી પ્રયોગ કરવો જોઈએ. પણ બોલાવવા છતાં એ ગાઢ નિદ્રામાં પડી રહે તો સમજવું કે પ્રયોગ ઠીક થયો છે. એ રીતે પ્રયોગ ઠીક થયા પછી પાત્રને પૂછો કે, આપે કરેલો પ્રયોગ નિયમ છે કે નહિ. અમારા પ્રયોગના કરવા કોઈ ઉત્તમ વિધિ હોય તો બતાવો ' વગેરે પ્રશ્નના ઉત્તર મળ્યા પછી પાત્રના કહેવા પ્રમાણે કાર્ય સાધનમાં તત્પર થઈ જવું.

પ્રયોગને ઉતારવાની રીત—પ્રયોગ કરવાની રીતથી પ્રયોગ ઉતારવાની રીત ઉલટી છે. આમાં પગ આગળથી હાથને માથા તરફ લઈ જાઓ. એમ પંદર વીસ વાર કરવાથી પાત્ર સચેત થઈ જશે, પરંતુ એ કામ પણ બહુ ધીરે ધીરે કરવાનું છે. અહીં સુધી તો અમે વાચકોને મેસ્મેરિઝમની પ્રયોગની માહિતી આપી સૂચના. ઉપર જણાવેલા પ્રયોગ કરવાથી પાત્રમાં એક રીતની શક્તિ આવી જાય છે કે, એ [illegible] ઘણી વાતો જણાવતો થઈ જાય છે. હવે અમે નીચે [illegible] પ્રયોગો, [illegible] મનુષ્યોના [illegible] જણાવીએ છીએ.

રોગ નિવારક વિધિમાં કર્તવ્ય કર્મ—(૧) રોગ નિવારક
કર્મ કરવા સારૂ એવા પ્રયોક્તા જોઇએ કે જે મહાત્મા, જિતેન્દ્રીય,
પરોપકારી, નિરપેક્ષ અને દયાલુ હોય. (૨) આ પ્રયોક્તા આત્મ-
શ્લાઘા-પોતાના વખાણ કરનાર ન હોય અને પ્રશંસા થવાની ઇચ્છાથી
હાય તેની સામે આ પ્રયોગ કરવા ન માટે [૩] રોગીને એવી જ-
ગાએ પ્રયોગ કરે કે જ્યાં પાત્ર અને પ્રયોક્તા એજ હોય. (૪) રોગ જ-
ડમૂળથી જતા સુધી પ્રયોગ કર્યાજ કરે, વચમાં છોડી દેવાથી પહેલાંના
રોગ નિષ્ફળ જાય છે. (૫) ચિકિત્સા કરતી વખતે રોગીને દરેક પ્રકારે
સાવધાન રાખે અને મીઠાં વચનોથી તેના ચિત્ત સંતુષ્ટ રાખે. (૬)
પ્રયોક્તાને ઘટે છે કે તે સદા સાવધાન, સ્થિરચિત્ત અને આનંદિત રહે.
(૭) જો રોગીનો સંબંધ હોય છે તો તત્કાલ આરોગ્ય થાય છે (૮)
આ ચિકિત્સા સદા એકજ નિયમિત સમયે કરવી જોઇએ. કેમકે વખત
બદલવાથી પણ વિપરીતતા થાય છે (૯) રોગ નિવારણ પ્રયોગ રોજ
એક કલાકથી વધારે વાર નહિ કરવો જોઇએ; જ્યારે એ વખતમાં એકજ
અણુપર પ્રયોગ થતો હોય કે વધારે અણુઓપર થતો હોય. [૧૦]
ચિકિત્સા કરતી વખતે નિડર, સ્વચ્છ ચિત્ત, વિશ્વાસ સંયુક્ત, દૃઢ.
ધ્યાન, ધૈર્યવંત અને કાર્યશીલ હોવું જોઇએ

મેસ્મેરિઝમદ્વારા ચિકિત્સાની વિધિ--[૧] શિરના દર્દમાં
કેટલા પ્રયોક્તા એમ કરે છે કે કોઈ રગ નસ યા શિરાઓને દબાવીને
પોતાના પ્રયોગ પાડેછેઆઠેછે (૨) કોઇ લોક મોઢથી ફુંકી ઝાડે છે. (૩)
કોઈ આંગળીથી ઝાડે છે (૪) કોઇ સાવરણીના છેડાથી ઝાડે છે (૫)
કોઈ મંત્રેલું પાણી પાઇને રોગ મટાડે છે (૬) કોઈ મંત્ર બોલીને
રોગવાળા ભાગઉપર ફુંક મારે છે

ગાંઠિયા વાયુની ચિકિત્સા—આ રોગની ચિકિત્સામાં રોગીના માથેથી તેના હાથની આંગળીઓ સુધી પોતાના હાથ ઉતારે અને પછી હાથ પ્રસારી રાખે, પછી હાથ હલાવીને બગલની તરફ હાથને ફરી ફરીના હાડકા તરફ ઉતારે; એ રીતે દરરોજ નિયમિત વખતે કરતા રહેવાથી રોગ શાન્ત થઇ જશે.

શ્વાસ ચિકિત્સા—જે માણસને શ્વાસનો રોગ હોય તેને ઉધું મોઢું કરાવીને સુવાડે અને આડધા ગજ ફલાલેનનો એક ટુકડા લેઈ તેની ચાર ગડી વાળીને તેના વાંસાપર રાખવી. આ ફલાલેનનો એક છેડો એની ખાધપર લેઇ જવો અને જોરથી તેમાં ફુંક મારવી, એ વખતે પોતાનો જમણો હાથ રોગીના પેટપર લગાડી રાખવો, પછી દશ મિનિટ સુધી એ રીતે કરીને તેના હાથોની નીચે હાથ ઉતારવા માંડવા અને રોગીના અંતઃકરણ સ્થાન તરફ એક ચિત્તજેઈ રહેવું અને પછી ઘુંટણથી માંડીને પગની આંગળીઓ સુધી પાસ કરતા ચાલો. એ રીતે કરવાથી થોડાજ દિવસમાં શ્વાસ રોગ જતો રહેશે.

ઉદરરોગની ચિકિત્સા—જે રોગીના પેટ, હાથ, કમર અને છાતી વગેરેમાં વેદના થતી હોય તેની ચિકિત્સા એવી રીતે કરવી કે, રોગીને પોતાની સામે બેસાડવો અને તેની આંખે આંખ મિલાવી હાથના અંગુઠાને પોતાના હાથોથી ધીરે ધીરે મસળીને બધા દેહપર પાસ દેવા માંડવા અને થોડી વાર સુધી પોતાની હથેળી પણ રોગીના જે ભાગપર દરદ થતું હોય ત્યા રાખી મેલવી, જેથી થોડીજ વારમાં દરદ ઓછુ થઇ જશે.

આવી રીતે આ મેસ્મેરિઝમ વિદ્યામાં પુરેપુરો અભ્યાસ કરી સિવાયી મોટમોટા લાભ થત છે. જે જોઇને માણસો ચકિત થઇ જાય છે.

વામ માર્ગીની વિદ્યાઓ.

એનાં ગ્રહ કર્મ ૭ પ્રકારનાં છે. શાન્તિકરણ, વશીકરણ, સ્તંભન, વૈર, ઉચ્ચાટન તથા મારણ. તેમાં શાન્તિકરણ વિદ્યાથી રોગ, જાદુ, ગ્રહ ઈત્યાદિની પીડા મટાડી શકાય છે. વશીકરણ વિદ્યાથી મનુષ્ય કિંવા ઢોર પ્રાણી કેવળ તાબે કરી શકાય છે. સ્તંભન વિદ્યાથી ગતિ રોકાય છે; વૈરથી પ્રેમ તથા સ્નેહનો નાશ કરી શકાય છે. ઉચ્ચાટન સ્વદેશ ત્યાગ કરાવે છે અને જીવ બેચેનમાં રાખે છે. મારણ વિદ્યાથી મુઠ, ચોટ મારી હરેક જીવ ધારીનો પ્રાણ બંધ કરી શકાય છે. એ દરેક કર્મ કરતી વેળાએ અમુક દિશાએ મુખ રાખવું પડે છે તે દિશાઓ ઈશાન, ઉત્તર, પૂર્વ નૈરૂત્ય વાયવ્ય તથા અગ્નિ છે. તથા તે દરેકની જુદી જુદી દેવીઓ હોય છે. અનુક્રમે રતિ, સરસ્વતી, લક્ષ્મી, જયેષ્ટા, દુર્ગા અને ભદ્રકાળી દેવીઓનું પ્રથમ પુજન કરવુ પડે છે. જેઓને શ્વેત, રક્ત, પિંગ, તામ્ર ધુમ્ર અને શ્યામ રંગ છે. વળી એ કરવામાં ઋતુ વિચાર અવશ્ય છે. પ્રાતઃ કાળમાં હેમંત, સુર્યોદય પછી વસન્ત, બપોરે ગ્રીષ્મ, તે પછી વર્ષા સાયંકાળે શિશિર અને મધ્યરાત્રી સમયે શરદ ઋતુ ભોગવાય છે. હવે હેમંતમાં શાન્તિ કર્મ, વસન્તમા વશીકરણ, ગ્રીષ્મમાં વૈર, વર્ષામાં ઉચ્ચાટન, શિશિરમાં સ્તંભન તથા શરદમા મારણ પ્રયોગ ચલાવાય છે.

આ ક્રીયાઓ કરતી વખતે અને તેને લગતા મંત્રો જપતી

વૈશાએ બેસવાના આસનોમાં પણ ભેદ છે. શાન્તિકરણમાં **સ્વસ્તિક**, વૈરમાં **કુક્કટ**, ઉચ્ચાટનમાં **અર્ધ સ્વસ્તિક**, સ્તંભન તથા મારણમાં **વિકટ**, વશીકરણમાં **ભદ્ર**, એવાં આસનો ઉત્તમ ગણાય છે. મંત્રોમાં પણ પુરુષ, સ્ત્રી તથા નપુંસક એવાં ત્રણ લિંગ છે. જે દરેકને કાર્ય મુજબ વાપરવાં પડે છે. દરેક કાર્ય માટે જૂદાં જૂદાં પદ છે. જે જપતી વખતે ઉપયોગમાં લેવાય છે. બંધન, ઉચ્ચાટન, દ્વેષ, તથા સંક્ષોભ કાર્યોની સિદ્ધિ માટે **હુમ** હોમમાં **ફટ**, અરિષ્ટ તથા ગ્રહ-નિવારણમાં **હુંફટ**, પૌષ્ટિકમાં **વૌષટ**, અગ્નિ કર્મમાં **સ્વાહા** તથા બીજા સર્વે પૂજનોમાં **નમ** શબ્દનો ઉપયોગ થાય છે. **હુંફટ** પુરુષ, **સ્વાહા** સ્ત્રી, તથા **નમ** વાળા મંત્રો નપુંસક ગણાય છે. વશીકરણ તથા શાન્તિ કર્મમાં **પુરુષ**, ક્ષુદ્ર ક્રિયાઓમાં **સ્ત્રી** તથા બાકીનાઓમાં **નપુંસક** મંત્રો વપરાય છે.

આ સિવાય અનુ- [illegible] મંત્ર જપવા [illegible] માળા વપરાય છે તેના [illegible] માટે **મોતી** અથવા **હીરાની માળા** [illegible] ગજ **મુક્તાની** માળા [illegible] **બેરેડાની** [illegible] **અંખેડાના દાંતની** [illegible] સિદ્ધ માટે **શંખમણિની માળા** [illegible] **પદ્માક્ષની** [illegible] **રૂદ્રાક્ષની** [illegible] **કમળ તંતુની** [illegible] **ના પુત્રજીવા વાળાની** [illegible] **આમળાની** **નવની** [illegible] **સુતરની** [illegible]

તિની માળાના ૨૭ દાણા જોઇએ. બેહેરાના ૧૫ મણકા અને બીજી બધી માળાઓમાં ૧૦૮ દાણાઓ જોઇએ, તે ફેરવવાની યુક્તિ અને નિયમ બહુજ ગુપ્ત રાખવામાં આવે છે. શાન્તિકરણ, સ્તંભન અને વશીકરણમાં અંગુઠા અને વચલી આંગળીથી માળા ફેરવવી, આકર્ષણમાં અંગુઠા અને અનામિકાથી માળા ફેરવવી, અને વર તથા ઉચ્ચાટનમાં અંગુઠા તથા તર્જની આંગળીથી માળા ફેરવવી, તેમજ મારણના પ્રયોગમાં અંગુઠા તથા કનિષ્ઠા આંગળીએ માળાના દાણા ફેરવવા જોઇએ.

મન્ત્રોનો જપ ત્રણ પ્રકારનો છે. વાચિક, ઉપાંશુ તથા માનસ, વાચિક મંત્ર અન્ય કોઇ સાંભળે તેમ સ્પષ્ટ બોલાય છે. ઉપાંશુમાં માત્ર ઓષ્ઠસ્ફોટ હાલે છે. માનસ મંત્રમાં અંતર ઉચ્ચારણજ થાય છે. વળી જુદાં જુદાં કાર્યો માટે જુદી જુદી વસ્તુઓનો હોમ કરવામાં આવે છે અને તે તે પદાર્થોનું અગ્નિમાં હવન થાય છે. શાન્તિકરણમાં દૂધ, ઘી, તલ, પિંપલ; પુષ્ટિમાં બીલીપત્ર, ઘી; વશીકરણમાં રાઇ, લવણ-મીઠું; ઉચ્ચાટનમાં કાગડાની પાંખ; મોહનમાં ધંતુરાનાં બીજ; મારણમાં લોહીની મેળવણીવાળું ઝેર એ મુજબ પદાર્થો હોમવામાં આવે છે. એ વસ્તુઓનું હવન કરતી વખતે અમુક મુદ્રાથી કામ થાય છે, અને અજ્ઞાનતાથી ખોટી મુદ્રાનો ઉપયોગ થયે કરનાર પાણી અને તેનું કામ ભાગી નુકશાન પામે છે. વખતે જીવ પણ જાય છે. એવી હોમ મુદ્રા ત્રણ છે જેને શુકરી, હંસી અને મૃગી કહે છે. આંગળી દેતી વખતે જે હાથને સંકોચી આપવામાં આવે છે તેને શુકરી, કનિષ્ઠિકાને છોડી જે દેવામાં આવે છે તેને હંસી, અને તર્જની તથા કનિષ્ઠાના મેળાપથી જે આહુતી

આપવામાં આવે છે તેને જુદી જુદા કહે છે. એ ઉપરાંત પ્રયોગ કરવાં જે આસનો વપરાય છે તે પણ જુદાં જુદાં પાયામાં હોય છે. પદ્માસન માટે બેંકના ચામડાનું આસન જોઈએ, આરોગ્ય માટે ચમનના ચામડાનું, ઉચ્ચાટન માટે ઉંનના ચામડાનું, સિદ્ધિ માટે ચિત્તાના ચામડાનું, અને મારણ માટે ભેંસના ચામડાનું આસન વપરાય છે, એના ઉપર અમલ કરવાને સંપ્રદાયે મંત્રો, બીજે મંત્ર અને તંત્ર તથા ક્રિયાઓ છે. વળી તેના ઉપયોગમાં બીજી અલૌકિક બાબતોએ છે જે હાલ બીજી વખત બતાવીશું. આ ક્રિયાઓ ગુરૂ વિના સાધ્ય થઈ શકતી નથી. કારણ કે તેમાં જો જરીક પણ ખામી રહી જાય છે તો ધાર્યા કરતાં ઉલટું પરિણામ આવે છે. આ બાબતની મને વધારે માહિતી છે પણ મારી સલાહ એવી છે કે આવી બાબતમાં અધીરા થઈ ઉતરવાની કાંઈ જમાનાને જરૂર નથી. કારણ કે પરમાર્થ કરતા સ્વાર્થ તરફ ઘણાક ઘણાક લોક ને વધારે વળતા જાય છે. તેથી વખતમાં તો ફક્ત આવી ક્રિયાઓથી જે જે નવીનતાથી માહિતી મળે તેને ગુપ્ત રસ્તામાં જાણવી સાધક આયાસ ને જરૂરી એજ હિતકર છે.

વેદકેરીકા સમાપ્ત.

પ્રકટ કરી શકો. પણ ખરા શિક્ષક પ્રથમ હાથ ચોંટાડી દેવાનું શિખવે છે. પણ હાથ ચોંટાડી દેવામાં સિક્કાને ઉપમાં નાંખવાની કાંઇ પણ જરૂર નથી. તમે જેના હાથ ચોંટાડી શકયા તેને તમે ઉપમાં નાંખી શકશો જ એવું ચોક્કસ કહી શકાય નહિ. પણ વશમાં આણેલા ક રેલો પ્રત્યે તમે એવી સ્થિતિપર આણો કે જ્યારે મરજી જ ધારો ત્ય ક્ષણમાં તે સિક્કાને ઉપમાં નાખી શકો. પ્રથમશ્રીજ ભાગને સ્થિતિમાં લાવવા પ્રયત્ન કરવો એ અઘરું અને સાધારણ સમજથી પણ સિદ્ધ છે. એક સાધારણ દાખલો લઇ તમને આ બાબત સમજાવીશું. તમે કોઇ અજાણ્યા માણસ પાસે જઇ એકદમ દશ હજાર રૂપિઆ ઉછીના માગતા નથી. પણ પ્રથમ તો તેવા કાર્ય માટે તમે તેની સાથે ઓળખાણ કરો, વાતચિત કરો, ધીમે ધીમે, થોડા રૂપિઆ ઉછીના લઇ જાઓ, થોડા વખત પછી તે પાછા આપો, પછી વધારે લઇ જઇ પાછા આપો એમ વહેવાર વધારો અને ધીમે ધીમે તમે દશ હજાર રૂપિઆ ઉછીના માગો તોપણ મળશે. આટલું વિવરણ આ બાબતને સમજાવવા તો ઘણી બાબત સમજાશે.

[illegible]

દાન મનુષ્ય ઉપર આ પ્રયોગ અજમાવ્યા શિવાય નમે તે અત્યારમાં મનુષ્યોના ભેગાડી છે એમ કહી શકાય નહિ. કારણ કે મુડદાં માણસો ઉપર જે પ્રયોગ થઈ શકે છે તે રદ્ધ આખા ભાગ ઉપર મણી શકે ચાલતી કરી શકે. એ તો અમસ્તા તેમ છે કારણ કે આગળ અને રદ્ધ પુરુષની મગજ વાળા બંધ વિગેરે જાય છે તેથી સામા મનુ- [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

બે માણસો એક સરખાં હોતાં નથી, તેથી જે રીત એક માણસ ઉપર કરી તે બીજા ઉપર પણ કરાય એમ ચોક્કસ કહી શકાય નહિ. પણ આમાંથી વિચારી તમારી શક્તિ કેટલી ખીલી નથી કે જે તમારામાં ખરેખર પણ હતા અને મનુષ્ય સ્વભાવનું જ્ઞાન હતી તો દરેક માણસ પર તમે અસર કરી શકશો. આ બાબતમાં જેમ અભ્યાસ વધારે તેમ માણસ વધારે ફાવશે, અને તેટલા પ્રમાણમાં ન ખીલાને વધારે સહેલાઈથી અસર કરે એમ છે.

વિદ્યુત શક્તિ ખીલવવાના પ્રયોગો

આપણે ઉપર જણાવી ગયા કે [illegible]

[illegible]

અજમાવતાં જોઈએ. પ્હેલા માલુમ ઉપર ના દાખલા તો હરી ધીરજ થકી જણાશે નહિ. તમે પ્રયત્ન કરો અને અમે આપેલી હકીકત ધ્યાન ક જરૂર જરૂર લાગશે. કારણ કે પ્રયોગો વારંવાર કરવાથી તમને મનમાં કરવાની કળા-ટેવ આવડશે, અને બીજા અભ્યાસોમાં જલદીથી અને સહેલાઈથી કરી શકશો.

પ્રથમ પ્રયોગ.

સ્નાયુઓને શિથિલ કરવાનો.

પ્રથમ પ્રયોગ કેમ કરવો ?

જ્યારે તમારા મિત્રોમાં બેઠા હો ત્યારે ઉપરના વિષયની વાત કરી, અને કહેવું કે તમારામાંથી કેટલા જણ પોતાના અંગને દીર્ઘ કરવાની વિદ્યા જાણે છે તેની તપાસ કરવાને આપણે એક અખતરો કરીને તપાસીએ.

જે જે મિત્રો તે વખતે મંડળમાં બેઠા હોય તેમને ડાબો હાથ જમણી આંગળી ઉપર મુકવા કહો. તમારા હાથનું પુરે પુરૂં વજન આંગળી ઉપર મુકજો એમ કહો. અને આંગળીએ હાથનો ટેકો હોય તેમ ગણવાને કહો, આટલુંજ કરવાનું કહ્યા પછી તે એકડા બોલ્યા પછીને પુછવું કે હાથનું કેટલું વજન આંગળી ઉપર આવ્યું હોય એમ કહું છે કે શું તમારા હાથને આજ રદ્દિન નિર્જીવ કરી નાંખ્યો છે? તેઓ હા કહેતો તેમને કહેવું કે હું એક બે ત્રણ કહું એટલી વારમાં આંગળી ખસેડી નાખજો. જો તેઓએ હાથના સ્નાયુઓને [illegible] કર્યાં હશે તો ત્યારે આંગળી ખસેડી કે તરત ડાબો હાથ [illegible] કે જમીન ઉપર [illegible] પડશે. [illegible]

[illegible]

રવાની વિધિ આવડી નથી અને તેમને શિથિલ કરવાનું સમજાવવું, અને જે લોકો પ્રથમ નિષ્ફળ ગયા હોય તેમને ફરીથી પ્રયોગ કરવાને કહેવું. બીજો અજમાયેશ વખતે પહેલાં કરતાં વધારે માણસો આ પ્રયોગમાં સફળ થશે. અહીં હાથ ફરકાવવાની કે નીચે ઉતારવાની જરૂર નથી. પણ આખા હાથનાં બન્ને સ્નાયુઓ છુટાં થઈ જવાં જોઈએ કે જેથી કરીને જેમ ચોપડી નીચે પડે તે પ્રમાણે તે હાથ પણ અચેત અને નિર્જીવની માફક ખોળામાં ટપ દઈને પડે. ઘણા માણસો એમ માને છે કે અમે બધા અવયવોને શિથિલ કરી શકીએ છીએ, પણ ખરી રીતે તેઓ તેમ કરી શકતા નથી; માટે આ બાબત પોતાની જાત ઉપર અજમાવવી જોઈએ અને તપાસ કરતાં એમ માલુમ પડે કે તમે તે કામ કરી શકતા નથી તો પછી તરતજ તે કળા શિખવાને તત્પર થવું. હરરોજ તે બાબતનો મહાવરો કરવાથી તમે તેમ કરતાં શીખશો અને તેથી તમારી તંદુરસ્તી અને સુખાકારીમાં બહુજ સારો ફાયદો થશે.

જે મનુષ્ય ગભરાટ અને અજંપાઈ જાય એવા હોય તેમાંના ઘણા ખરા આવી શિથિલ સ્થિતિમાં સ્નાયુઓને એકદમ મુકી શકતા નથી. તેઓને તદન આરામ નો મગજ નથી. તેમનુ શરીર તંગ રહેવાથી તેમના અવયવો તદન થાકી જાય છે, અને પરિણામ દુઃખ કે દરિદ્રતામા આવે છે

આવા પ્રયોગો કરતી વખતે સામા મનુષ્યોને એમ જરા પણ જણાવા ન દેવું કે તમે હિપ્નોટીઝમ કે એવા બીજા કોઈ માનસિક શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરો છો. જાણે સામાન્ય રીતે વાત કરતા હોઈએ તેવી રીતે વાતમાંને વાતમાં આ પ્રયોગ શરૂ કરવો અને તેનો અંત પણ તેવીજ રીતે લાવવો.

મુશ્કેલીથી માલુમ પડે. તમે તમારો જમણો હાથ પાછળ ખેંચો તે વખત કહેતા જજો કે હું મારો હાથ પાછળ ખેંચાઉં છું અથવા જો હું પોતે છે, જો હું પાછળ ખેંચાય છે, એ પ્રમાણે આ શબ્દ બોલતાંજ તે પાછળ ખેંચાશે. તે વખતે તે જમીન પર ન પડે તેની ચોક્કસ સંભાળ રાખજો કે તેને ઇજા ન થાય. તમારો જમણો હાથ જેટલો વધારે પાછળથી તમે ખેંચશો તેટલી આ પ્રયોગમાં ફતેહ મેળવવાની વધારે ખાત્રી જાણવી. તમારી બોલવાની ઢબ ઉપર પણ આ પ્રયોગની ફતેહનો ઘણો આધાર રહેલો છે. તમે ધીમેથી પણ મક્કમપણે બોલજો. એટલે તમે જરૂર ફાવશો.

અમે ઉપર જણાવી ગયા છીએ, છતાં ફરી જણાવીએ છીએ કે તમે આ બીજો પ્રયોગ કરતા હો ત્યારે પણ હીપ્નોટીઝમ યા વિદ્યુત શક્તિ સંબંધી જરા સરખો પણ ઇસારો કરતા નહિ. તમે એક માણસ ઉપર આ પ્રયોગમાં ફાવો નહિ તો બીજા માણસપર અજમાવજો, પણ હીમત હારી જતા નહિ કે મુકી દેતા નહિ. આ પ્રયોગ પણ એક કે બે માણસ ઉપર તમે સિદ્ધ કરી શક્યા પછી તમને માથા કુટ નડવાની નથી. સિદ્ધિ તમારાજ હાથમાં છે. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પ્રથમ જેના હાથ એકદમ પડી જતા હતા તેવા માણસો ઉપર પ્રયોગ કરજો. તેવા માણસોમાં ફાવ્યા પછી જે હાથ ઝટ પડી ન જતા હતા તેના ઉપર પણ પ્રયોગ કરજો, અને તમે મેળવેલી ફતેહ-નેહાવનને લીધે તમે આ બાબતમાં ફાવી શકશોજ.

ઘણા લોકો એમ કહે છે કે આ બીજો પ્રયોગ હીપ્નોટીઝમના ગોળાથી પણ થઈ શકે. અમે પણ કબુલ કરીએ છીએ કે તેવા ગોળાથી આ કાર્ય સિદ્ધ થઇ શકે, પણ આ પ્રયોગમાં તે વાપરવાની અમે ભલામણ કરતા નથી, તેનું કારણ એજ કે લોકો આગળથી વેહેમાશે

કે તમે તેમના પર હીપ્નોટિઝમ કરવાના છો કે કોઈ ખોટી બાબુધ અ-અર કરવાના છો. તેથી તમારી સૂચનાઓ તેઓ બરાબર પાળશે નહિ. અને તેથી સિદ્ધ વિઘ્નો લાવશે તેટલે અંશે નિષ્ફળતામાં પરિણામ આવશે.

પણ હવે તમે હીપ્નોટીઝમના પ્રયોગોજ અજમાવવાના હો અને સોઝ આપણા તેના જેવા કરી બતાવવાના હોતો તો આ ગોળો તમને બહુજ ઉપયોગી થશે કારણ કે તમારા હાથનું અને તમારી વિદ્યુત શક્તિનું પણ કામ આગળથી તૈયાર કરી રાખેલો ગોળો કરશે.

આ બીજો પ્રયોગ પણ તેજ રીતે થઈ શકે. અમે ફરીથી લાંબી રીત આપતા નથી પણ ટુંકાણમાંજ કહીએ છીએ. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે સઘળી રીતનો આરંભ કરો, પણ માંથાની પછવાડે મગજના નીચલા ભાગમાં જ્યાં તમે જમણો હાથ મુકતા હતા તેને બદલે ગોળો મગજ સાથે અડાડીને રાખજો, અને ગોળો સેનાંજ વિષય પછી જરી એમ તે વિષયને સૂચના કરવી.

પ્રયોગ ત્રીજો.

આગળ ખેંચવા સંબંધી.

પહેલો અને બીજો પ્રયોગ અજમાવ્યા પછી જ આ પ્રયોગ અજમાવવાનો પ્રયત્ન કરજો. તમને ઉપર જણાવેલી પ્રથમની સૂચનાઓ ધ્યાનમાં રાખવાની કદાપિ વિસરતા નહિ. આ પ્રયોગમાં તમે ફતેહ પામ્યા હોવ. અર્થાત જેને તમે પાછળ ખેંચવા શક્તિમાન થયા હોય. તેને બીજા અખતરામાં કહ્યું છે તેમ તેના સ્નાયુઓને શિથિલ રાખવાનું કહેજો. પછી તમારી આંગળીઓ તેમના લમણા ઉપર મુકવી તે માણસને તમારી આંખો તરફ તેની નજર ગોઠવવાને કહેવું અને તમારે સામા માણસની બે આંખો વચ્ચેની નાકના થડ આગળની જગ્યા આ-

ગળા તમારી દૃષ્ટિ સ્થિર રાખવી. ત્યાંથી જરાકે હાલવા ચાલવા દેવી નહિ.

ઉપર અમે કહી ગયા તેમ વિષયના લમણા ઉપર તમારી આંગળીઓ રાખીને તેમજ તમારી દૃષ્ટિ તેના નાકના થડ ઉપર સ્થિર કરીને, આ રીતે ૧ મીનીટ રાખીને તમારે ધીમા પણ મક્કમ અવાજે વિષયને કહેવું કે હવે જ્યારે હું મારા હાથ ખસેડી [illegible] ત્યારે તું આગળ પડશે તારાથી આગળ પડ્યા સિવાય [illegible] નહિ. તમારા હાથ બહુ ધીમેથી ખસેડવા અને ખસેડતી વખત [illegible] કહેવું "જો તું આગળ પડે છે, આ પડે [illegible] આવેજ તે પડવા માંડશે અને જ્યારે તે પડવા માંડે ત્યારે તેને [illegible] બહુ સહેલ [illegible]

[illegible] પ્રથમ [illegible] જોડી [illegible]

હીપ્નોટીઝમનો નાળો કેમ વાપરવો?

[illegible]

[illegible]

[illegible]

સ્નાયુઓ શિથિલ હોય તેવી સ્થિતિમાં તમારે પડવું પણ. ફક્ત પ્રથમ નથી, અને રેકીંગ આરામનો પૂરો લાભ તમે મેળવતા નથી.

બીજા અખતરાને વાસ્તે વિધિ.

આ પછી એમ જણાવવું કે જેઓ પ્હેલો અખતરો કરી શક્યા તેઓ બીજો પણ કરી શકશે, એમ કહીને પછી બધી બેઠેલાનો બીજો અખતરો ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે અજમાવવો, અને વિધિ પાળવો પડે તે માટે "હું પાળવા પડું" એવી તેના મનમાં વૃત્તિ કરાવવી, એ તમારી અક્કલ અને હોંશિયારીનું કામ છે, જોડી ચરખાની આપે, પણ ઘર ચલાવવાનું કામ તમારા હાથમાં છે.

આ પછી જેઓ બીજા અખતરામાં ફતેહમંદ થયા હોય તેના પર ત્રીજો અખતરો અજમાવવાની દરખાસ્ત કરવી. આ બધો સમય યોગ શાસ્ત્ર કે હીપ્નોટીઝમ આદિની વાત સરખી પણ કરતા નહિ. એના ઉપર તમે ત્રીજો પ્રયોગ કરી શક્યા તેને ચોથાને વાસ્તે તૈયાર કરવો એમાં વધારે હીકમતની જરૂર નથી. તમે આનું કામ કરી શકો છો એવો તેના મનમાં દૃઢ વિશ્વાસ થશે, અને તમારૂં કામ સુગમ થશે.

હવે એટલુંજ અગત્યની બાબત આ સબંધીમાં રહે છે, અને તે તમારા અવાજ સબંધી છે. અમે એટલી બધી વાર લખી ગયા છીએ. પણ અગત્ય હોવાથી ફરીથી જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે તમારો અવાજ જેમ બને તેમ ધીમો પણ મક્કમ હોવો જોઈએ અને આવો અવાજ કેળવવાને વાસ્તે તમારે એક શાંત ઓરડામાં જઈ જે સૂચનાઓ તમારે આપવાની હોય તેવી સૂચનાઓ બોલવાની ટેવ પાડવી.

અને છેવટમાં એટલું કહેવાનું કે કદાપિ હીંમત હારતા નહિ અને ખંત ખોતા નહિ. અને દુનિયાના વ્યવહારમાં જેમ તેવા માણસ પર તમે બહુજ સારી અસર કરી શકશો. તે તમારે વશ થશે. તેનું મન તમારે આધીન થશે. આ પછી બીજા પણ પ્રયોગો કરવાના છે, પણ

તે સંબંધી હકીકત બહુંજ ગુપ્ત હોવાથી, અમે આ પુસ્તકમાં પ્રસિધ્ધ કરતા નથી. જે માણસોએ ચારે પ્રયોગનો બરાબર અભ્યાસ કર્યો હોય, અને તે પ્રમાણે પ્રયોગ કરી શકતા હોય તેઓએ અમને ખાનગીમાં મળવું અથવા કાગળ મારફતે લખવું, તેમને અમે આગળના પ્રયોગો શિખવીશું, પણ તે તેમને ગુપ્ત રાખવા બંધાવું પડશે, પરંતુ જેમણે આ ચાર અભ્યાસોમાં સિદ્ધિ ન મળી હોય તેમણે લખવાને તસદી લેવી નહિ. આગળના પ્રયોગો એવા છે કે યોગ્ય અધિકારી સિવાય આપવામાં બહુ જોખમ રહેલું છે માટે પાત્ર કુપાત્રનો યોગ્ય તપાસ તથા વિચાર કરી અમે તે જણાવીશું માટે પ્રથમ તો આ ચાર પ્રયોગોને સિદ્ધ કરવા બનતો પ્રયાસ અને ખંત કરો. આ ચાર પ્રયોગો જો કે તમને નજીવા જેવા લાગે છે, પણ તેમાં પણ તમને [illegible] પુરેપુરી મળી [illegible] ઉચ્ચ પ્રકારના [illegible] અનુભવીથી [illegible]

પણ બાબતમાં મગજ ચલાવી શકતા નથી. કોઇને સંસાર વ્યવહારનું જ્ઞાન હોતું નથી તો કોઈ કુદરતની પરિક્ષા કરી શકતો નથી. વળી કોઈ તો પોતે ગમે એવો હોંશીયાર અને બાહોશ છતાં સાધારણ બાબત પણ સમજી શકતો નથી. એક વખત મેં એવા એક માણસને જોયો હતો કે જે પોતે ગમે તેવો બાહોશ હોવા છતાં સાધારણ બાયસીકલ કેમ ચાલે છે તેની પણ તેને સમજણ પડતી નહોતી.

કોઇ કહેશે કે એમ જો મોટા માંથાવાળાજ હોંશીયાર પાકતા હોય તો કેટલાક મજુરો અને મુર્ખાંઓ પણ મોટા માંથા વાળા હોય છે તેનું કેમ? કારણ સહેલું છે કે માંગુ ભલેને ભરાવદાર કુદરતે કર્યું, પણ તેને તમારે ચીવટથી કેળવવું જોઇએ, કે જેવી કેળવણી તેઓને હોતી નથી. તેમ તેની આસપાસના સંજોગો અનુકુળ હોતા નથી, વળી કોઈ ન્હાના માંથાવાળા માણસને સોંપેલું કામ ચાલાકીથી કરી શકતો નથી ત્યારે મોટા માંથાવાળો માણસ આપણું સોંપેલું કામ જો કે તે બરાબર સમજી શક્યો નહીં હોય તો પણ તે ઘણીજ હોશીયારીથી બજાવી શકે છે. પણ વળી એટલું ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે મોટા માંથા સાથે અંગ પણ કદાવર અને ભરાવદાર જોઇએ. નહીં તો તે એક મોટા એન્જીન અને ન્હાના બોયલરની બરાબર છે ન્હાના અંગ સાથે મોટું માંથું ટકી શકતું નથી, અને એવા માણસો હદ બહાર એન્જનની મેહેનતમાં પડે છે અને તેથી અંગ નબળું નબળાને ઉલટેલું દરદોના ભોગ થઇ પડે છે.

હવે આપણે એ બાબતને છોડી અને આખા શરીરના જ્ઞાન તંતુઓનો સબંધ મગજના પ્રથક પ્રથક વિભાગમાં રહેલો છે તંતુઓના એવા સંબંધ સ્થાનને નર્વસ સેન્ટરો કહે છે—એ સ્થાન જેટલા પ્રમાણમાં સબળ અથવા નિર્બળ હોય છે, તેટલાજ પ્રમાણમાં જ્ઞાન તંતુઓ સબળ અથવા નિર્બળ હોય છે આવી રીતે અમુક વસ્તુ

જ્ઞાન તે સ્વતંત્ર આત્મા અનુભવી શો. નહીં તો તે વસ્તુના જ્ઞાનને મેળવવા કરેલા તમામ પ્રયત્ન વ્યર્થ જાય છે. જેમ કોઈ બુદ્ધિશાળી કારીગરી હોય, છતાં જેવા વડે તેને પોતાનું કામ કરવું હોય તે હથિઆર જો ખરાબ હોય તો તેની બુદ્ધિ કેવળ વ્યર્થ જાય છે. પરિણામમાં ઉત્તમ રીતે ઘડેલ નિરોગી એન્જીનીયર ખામી ઓજાર સંબંધી કોઈ પણ કામ કરી શકતો નથી. તેવી રીતે સ્વયંપ્રકાશ જ્ઞાન રૂપ આત્મા જે મગજદ્વારા જગતમાં વ્યવહાર કરે છે તે મગજ નિર્બળ હોય તો પોતે સંસારમાં કાંઈ કરી શકતો નથી. જીવ જે કાંઈ કાર્ય કરે છે તે સર્વ મગજદ્વારા કરે છે, એ વાત હાલના સાયન્સથી સાબીત થઈ ચૂકી છે. અને જે હથિયાર ઈશ્વરે આપણા માટે સારૂં કરી તૈયાર રાખ્યું હોય તે હથિયારને વાપરવાનું મુકી દેતાં આપણે સ્વચ્છંદે નવું હથિયાર ઉપસ્થિત કરવાનો ફાંફા રાખી આપણા દુરાગ્રહમાં મંડયા રહીએ તો જો કે આત્મબળની અનહદ સત્તા હોવાથી અંતે આપણે વસ્તુની પ્રાપ્તી કરી શકીએ એ નિર્વિવાદ છે, છતાં સુલભ વસ્તુથી થતો લાભ એક વેળા ખોઈએ છીએ અને તેને બદલે દુર્લભ વસ્તુને લભ્ય કરવામાં ઘણાં વખતનો વ્યય કરીએ છીએ. આવા કાળનો વ્યય આજકાલ આપણા દેશમાં ઘણોજ થવા લાગ્યો છે. ભણવાનું જ્યારથી શરૂ થયું છે ત્યારથી ભણતર નોકરીને અર્થેજ છે એવા વિચારે ઘણાઓનાં મગજમાં ઉંડા મુળ ઘાલ્યાં છે. અને વળી ઘેલા માંડ મા બાપ સત્તા અને પૈસાના લોભથી લલચાઈ પોતાના છોકરાની સ્વભાવિક શક્તિ શેમાં વિશેષ ખીલી નીકળવાની છે. એનો પોતાના અનુભવથી અગર મસ્તક વિદ્યાના જ્ઞાનવાળા વિદ્વાન પાસેથી નિર્ણય કરાવ્યા વગર માત્ર નોકરીના છંદમાંજ દોરે છે. અને ઉપર બતાવી ગયા તેમ આપણા બાળકના જન્મનો અને ઉત્તમ કહીએ વિદ્યાનાં આખા જગતના અમુલ્ય વખતનો તથા શક્તિનો. નિરર્થક વ્યય કરે છે. એવો વ્યય થતા બચે એવા

ઉચ્ચ ઉદ્દેશથી આપણા દેશમાં પુરાતન કાળમાં એક અતિ કિમતી વિદ્યાનો પ્રચાર ચાલી રહ્યો હતો અને તે વિદ્યાના દાખલા સંસ્કૃતમાં સ્થળે સ્થળે માલુમ પડે છે. એ બાબત આપણે પ્રથમ જણાવી ગયા છીએ. લગ્ન કરવાની બાબતમાં પણ આ વિદ્યા ઘણો ઉપયોગી ભાગ ભજવી શકે તેમ છે આગળના આર્યો લગ્નના સંબંધમાં પ્રથમ તેથી-લાગ કરીને વર કન્યાને સગ આવતે એક બીજાના સમાગમમાં લાગ પણથી લાવતા અને તે ઉપરથી તમના [illegible] મળતા થઇ પડશે કે નહી તેની કસોટી [illegible] કદાપી તેમ [illegible] નાખતા પરંતુ [illegible]

એકાંત મકાનમાં એક ગોળ ટેબલ મુકી તેની ચારે બાજુએ ગોળા-કાર રીતે ખુરશીઓ ગોઠવવી. જો ખુરશીઓમાં કપડા અગર ચામડાની ગાદીને બદલે નેતર ભરીને અથવા લાકડાનાં પાટીઆં જડીને બેઠક કરેલી હશે તો વધારે સારૂં.

૩—ચક્ર દીવસે માંડવા કરતાં રાત્રીએ માંડવું એ વધારે સારૂં છે, માટે ઘણું કરી રાત્રીના નવ વાગ્યાના સુમારે માંડવું

૪—ત્રણથી ઓછાં અને દશથી વધારે માણસોએ કદી પણ ચક્રમાં બેસવું નહીં.

૫—ચક્રમાં બેસનાર સઘળાં માણસોએ ટેબલની આસપાસ ગોઠવેલી ખુરશીઓપર બેસી ટેબલપર પોતાના બન્ને હાથ રાખી ચક્ર બનાવવું, એવી રીતે કે એક માણસનો જમણો હાથ તો બીજાનો ડાબો હાથ, એમ દરેક માણસના હાથ એક બીજા સાથે જોડીને ટેબલપર મુકવા. તેથી ટેબલપર સઘળા માણસોના હાથો મળીને એક ગોળ ચક્ર (કુંડાળું) બની જશે.

૬—જો કદાપી ચક્ર માંડવાને પુરતી ખુરશીઓની સગવડ ન હોય તો સઘળા માણસોએ જમીનપર ગોળાકાર રીતે બેસી, સઘળાં-ની વચમાં થોડી ઊંચાઇવાળો એક બાજઠ (ચોકી) રાખી તેપર દરેકના હાથ મુકી ઉપલી રીતે જોડી ચક્ર બનાવવું ધારો કે આપે ચાર માણસો ચક્રમાં બેઠેલા છે, તો તમારો ડાબો હાથ તમારી ડાબી બાજુએ બેઠેલા માણસના જમણા હાથપર મુકવો. તેથી એનો ડાબો હાથ એની ડાબી બાજુએ બેઠેલા માણસના જમણા હાથપર રહેશે; અને તેનો ડાબો હાથ તમારી જમણી બાજુએ બેઠેલા માણસના જમણા હાથપર રહેશે, તેની જમણી બાજુએ

બેઠેલા માણસો સિવાય બીજા માણસોને રહેવા દેવાં નહીં, વખતપર ત મારા કોઈ ખાસ મિત્રો વગેરે ત્યાં આવેલા હોય, તો તેમને પણ તે મકાનની બહાર બોલ ચાલે નહીં તેમ શાન્ત ચિત્તથી બેસાડી રાખવાં, અને જ્યારે તમારા ચક્રમાં એકાદ આત્મા આવે, ત્યારબાદ તેઓને ઈશારતથી અગર ચક્ર ભંગ ન કરતાં એટલે ચક્રમાંથી કોઇએ પણ ઉઠયા સિવાય ફક્ત ધીમેથી હાંક મારી બોલાવવા. મકાનનાં બારી બારણું ઘણું કરીને બંધ રાખવાં કે જેથી બીજા માણસો અંદર આવી ગડબડ કરી શકે નહીં.

૧૩—ચક્ર માંડવાને કાયમ કરેલું ઘર, ટેબલ, દરેક માણસે પોત પોતાને માટે કાયમ કરેલી ખુરશી, બેસવાની જગ્યા, તથા કાયમ થયેલાં માણસો ઘણી જરૂરની બાબત સિવાય કદી પણ બદલવા નહીં.

૧૪—પાપી, દુષ્ટ કામમાં પ્રવૃત થનાર, અને નાસ્તિક માણસને તો તે સ્થળે બીલકુલ આવવા પણ દેવો નહીં.

૧૫—ચક્રમાં બેસતી વખતે તે મકાનમાંના સઘળા દીવા બુજાવી નાંખી ફક્ત એકજ દીવો અને દીવાસળીની પેટી ટેબલની પાસે રાખી ચક્ર માંડવું. અને પછી તરતજ તે દીવો પણ બુજવી નાંખવો. અગર તેને ટેબલ નીચે રાખી પ્રકાશ ઘણોજ ઝાંખો રાખવો.

૧૬—સઘળાં માણસોએ એક ચીત્ત થયા બાદ કોઇ પણ મરણ પામેલા માણસનો આત્મા પોતાના ચક્રમાં આવે એમ ચિંતવન કરવુ એટલે મનમાં વીચાર કરવો યાને ભાવના ભાવવી.

૧૭—ચક્ર માંડવાનો તમને સારો અનુભવ મળ્યા બાદ, એટલે કેટલીક વખત કોઇ કોઇ આત્મા તમારા ચક્રમાં આવી ગયા બાદ, તમે જે માણસના આત્માને બોલાવવાને ધારશો તેને બોલાવી

હાથો મારફત એક થઇ જઈ તે ચક્રમાં એકાદ આત્મા આવશે.

૨૩—ચક્રમાં બેઠેલાં માણુસો ને જુદા જુદા આત્માઓની ભાવના કરશે તો કંઇ પણ કાર્ય સિદ્ધ થશે નહીં.

૨૪—જ્યારે તમારા ચક્રમાંના કોઇ પણ માણુસનાં શરીરમાં કોઇ પણ આત્માનો પ્રવેશ થશે કે તુરતજ તેનો હાથ કંપવા લાગશે, શ્વાસ દીર્ઘ થશે અને ગળામાં ધુર ધુર અવાજ થશે.

૨૫—જ્યારે એ પ્રમાણે થાય કે તરતજ તમારામાંના પ્રમુખ માણુસે, ચક્રનો ભંગ ન થાય એ રીતે એટલે પોતાની બન્ને બાજુના માણુસોના બન્ને હાથ પોતાના ખભા ઉપર મુકી, પોતાના બન્ને હાથ ખાલી કરી દીવાને પ્રકાશીત કરવો. બાદ તાબડતોબ જેનો હાથ કાંપતો હોય તેના હાથમાં પેનસિલ આપી તે હાથ નીચે એક કોરો કાગળ મુકવો અને પ્રશ્ન કરવો કે જો કદાપી આપ કોઇ પરલોક ગત મુકાત્મા હોવ તો કૃપા કરીને આ પત્રમાં ઉત્તર લખશો,

૨૬—કોઈ કોઇ વખત કોઇ મિડિયમ ઉત્તર ન લખતાં "ટપ ટપ," ટકોરા મારવા મંડી જાય છે. ત્યારે જો તે એક ટકોરો મારેતો "હા" અને બે ટકોરા મારે તો "ના" કહે છે એમ મતલબ સમજી તેની જોડે રીતથી વાતચિત કરવી.

૨૭—વખતપર મિડિયમ આળસ મરડે, નિદ્રા લે, અને કંઇ અસ્પષ્ટ શબ્દો બોલવા લાગે તો જાણવું કે થોડા સમયમા તેનો ઉચ્ચાર સ્પષ્ટ નિકળશે, અને તે લખીત નહીં પરંતુ મહોઢેથી વાતચીત કરશે,

૨૮—કદી કદી કોઇ મિડિયમ મુકાત્માને આવતાં પણ દેખે છે, તેમજ આકાશમાં અગર ભીંતપર સોનેરી કિંવા રૂપેરી અક્ષરો

છે એમ જોઇ તે વાંચે છે; કદી કદી તે મકાનમાંની ખુરશીઓ, ટેબલ વગેરે હાલવાને પણ લાગે છે, દરવાજો બંધ છતાં બહારની કોઈ ચીજ તે મકાનમાં દાખલ થાય છે, અગર તે મકાનમાંથી કાંઇ ચીજ બહાર જતી રહે છે, ત્યારે સમજવું કે કોઇ આત્મા અદૃશ્ય રૂપે રહીને એમ કર્યા કરે છે.

૨૯—કોઈ પણ આત્મા આવ્યા બાદ તેને શરૂઆતમાં એવા પ્રશ્નો પુછવા કે જેનો જવાબ ઘણોજ ટુંકો એટલે ફક્ત "હા" કિંવા "ના" એટલો જ અથવા બે ત્રણ શબ્દો જેટલોજ હોય, બાદ અનુક્રમે તેને મોટા અને ગુઢ પ્રશ્નો પુછી તેની માહીતી મેળવવી. પરંતુ શરૂઆતમાંજ તેને ગુંચવાડામાં નાંખવો નહીં.

૩૦—કદી પણ મુકદમાની પરીક્ષા જોવાને પ્રશ્ન કરવો નહીં. તેમજ જે પ્રશ્નોના જવાબ આપવાને તે નાખુશી બતાવે તેનો જવાબ મેળવવાને હઠ પણ લેવી નહી, કારણ તેમ કર્યાથી તે જલદીથી જતો રહેશે, અને આપણી એ અસભ્ય જારેલી વર્તણુકની વાત બીજા મુકદમાઓને જણાવશે તો તેઓ પણ આવતા બંધ પડશે. માટે તેના તરફથી જે કંઇ આપણને જવાબ મળે તેની તે વખતેજ ખાત્રી ન કરતાં ઇચ્છા હોય તો બીજે દિવસે બનતા પ્રશ્નને ફરી લેવી.

૩૧—આવેલા આત્માને પુછવામાં આપના પ્રશ્નો પરમાર્થ બુદ્ધિ વાળા હોવા જોઇએ; પરંતુ "મને ધન ક્યારે મળશે!" "મારે કેટલાં છોકરાં થશે!" વગેરે આપ મતલબના પ્રશ્નો કોઇએ કદી પણ પુછવા નહીં.

૩૨—કદી કોઇ વખત ઉત્તર મળતાં વિલંબ થાય તો ચપળતા ન કરી દેવી, કારણ આ કાંઈ બાળકોની રમત નથી પરંતુ એક વિ-

ચારણીય હેવનાક વિદ્યા છે.

૩૩—કોઇ કોઇ સમયે કેટલાક નિચ આત્માઓ પૈકીનો એકાદ આત્મા ગમ્મત કરવા અગર કાંઈ ઉપદ્રવ કરવા મિડિયમના શરીરમાં આવી તેને દુઃખ દે છે, અગર મકાનમાં અદૃશ્ય રહી તોફાન કરવા માંડે છે માટે જો તેમ બને તો તે વખતે નહી ગભરાતાં તેને કાઢી મુકવાનો ઉપાય કરવો.

૩૪—કાઢી મુકવાનો એ ઉપાય છે કે ચક્ર માંડતી વખતે પ્રમુખે અગર મિડિયમે પરમેશ્વરનું ભજન કર્યા બાદ ચક્ર માંડવું, તે છતાં પણ જો કોઈ તેવો દુષ્ટ આત્મા આવી ચડે તો પ્રમુખે તે વખત ધર્મપ્રાર્થના કરવી અને મિડિયમના કાનમાં પરમેશ્વરના નામનો ઉચ્ચાર કરવો.

૩૮—ઘણું કરી ચક્ર માંડવાની પ્રથમ દિવસની શરૂઆતથી માંડીને બે ચાર દિવસમાં તે ચક્રમાં આત્માઓ આવવા લાગે છે. માટે બે ત્રણ દિવસ સુધી ચક્ર માંડતાં પણ જો કોઇ આત્મા ન આવે તો બેઠેલાં માણુસો યોગ્ય ગુણવાળાં નથી એમ સમજી દરરોજ માણુસો બદલતા રહેવું.

૩૯—જે દિવસે આત્મા આવવાનો હશે તે દિવસે ઘણું કરીને તે કલાક દોઢ કલાકની અંદર આવી જશે. માટે દરરોજ બે ત્રણ કલાકથી વધારે વખત સુધી ચક્ર રાખવું નહી. તેટલા અરસામાં જો કોઇ આત્મા આવે તો ભલે, નહીતર ચક્ર બંધ કરી ઉઠી જવું. પરંતુ જો તેટલા અરસામાં એકાદ આત્મા આવે તો, તે જેટલી વાર રહે ત્યાં સુધી ચક્રનો ભંગ કરવો નહી

૪૦—જેમ દુષ્ટ આત્માના પ્રવેશથી કોઇ વખત મિડિયમને દુઃખ થાય છે. તેમજ સારા આત્માના પ્રવેશથી તેને આનંદ પણ થાય છે.

૪૧—કેટલાક પ્રયોગકારો જલદીથી આત્માને બોલાવવાને માટે ચક્રની વચમાં મુકવામાં આવતા ટેબલપર એક લોઢાનો તાર ગોળાકારે જડી લે છે. તેમજ હાથ મુકવાની રેખાઓ (૬૬) પણ તારનીજ બનાવે છે.

૪૨—મિડિયમના શરીરમાં આવેલો આત્મા નીકળી ગયા બાદ પણ જો તે બેશુદ્ધજ જણાય તો તેને પાસ દેઈ જાગૃત કરવો.

૪૩—એ પાસ દેવાની રીત એમ છે કે પોતાના બન્ને હાથની હથેળીઓ મીડીયમના અંગ તરફ રહે તેવી રીતે પ્રમુખ પોતાના બંન્ને હાથ પગના અંગુઠાઓ આગળથી ધીમે ધીમે મીડીયમના મસ્તક સુધી

લેઇ જવા, અને ત્યાંથી મીડીયમના તે હાથ પાછા મીડીયમના પગ આગળ લેઈ જતી વખતે પોંછા મીડીયમના શરીર ઉપરથી ન લઇ જતાં અને હાથની મીડીયમના માથા આગળ મુઠીઓ વાળી તે બીજી જગ્યાએ થઇને લેઈ જવા. મતલબ એ કે ઉલટો પાસ લાગે નહીં તેની સંભાળ રાખવી. આ પ્રમાણે નીયમો ધ્યાનમાં રાખી પ્રયોગ કરવાથી તમે આ વિદ્યાનો સારો લાભ મેળવશો. અને જુદા જુદા આત્માઓના સહવાસમાં આવ્યાથી કોઇ વખતે નહીં ધારેલો ઉત્તમ ફાયદો મેળવી શકશો.

આ વિદ્યાના પ્રતાપે સુખ, દુઃખ, વેપાર રોજગાર, નોકરી ચાકરી વશીકરણ, મોહન, લગ્ન સંબંધી, પ્યાર વધારનાર કલેશ કજીઆ મટાડનાર, ધાર્યું કામ પાર પાડવાની યુક્તિ બતાવનાર વીગેરેના ઇલાજો પણ થઇ શકે છે. કારણ કે પવિત્ર આત્માને બોલાવી તેમને તે બાબત જોઈતો ખુલાસો પુછી ઉપાય કરવાથી કોઇ પણ દુઃખી માણસનું દુઃખ દુર કરી શકાય છે. અને તેથી તે બીચારાનો જે આશીરવાદ મળે છે તેથી આપણું પણ ભલું થાય છે. આ વિદ્યા સંબંધી કાંઈ પણ વધારે જાણવું હોય તો મુંબાઇ સુધી તેડાવનારે જતાં આવતાંનું ગાડી ભાડું ને ખાધા ખરચ મળી આશરે રૂ. ૨૦) વીસ રૂપીઆ ખરચ થાય છે તે મનીઆડરથી મોકલી આપવા. એટલે અમે અમારા જે મિત્ર કે સ્નેહીના ત્યાં ઉતરવાના હોઇશુ તેનું ઠેકાણુ અને મેળાપનો ટાઇમ લખી જણાવીશું, એટલે તેના ત્યાં એકાનમાં વાતચીત કરી જે ખુલાસો કરવો હશે તે ખાનગી રીતે કરી શકીશુ તથા મંત્ર સંબંધી કામકાજ પણ કરી આપીશું. એક માણસ જાત તરીકે કોઈભી સ્ત્રી પુરૂષને મ્હારાથી મદદ થઇ શકે તેમ હશે તો તે કરવાને હું મ્હારા ખરા અંતઃકરણથી રાજી થઇશ.

-ળીના યંત્રો જેવા જડ પદાર્થો ઇથરની મારફતે બીજે સ્થળે દુર આ વેલા વીજળીક યંત્રમાં અવાજો મોકલી શકે તો પછી **મન** જે અનંત -શક્તિવાળું છે. તે પોતાના વિચાર બીજા મનને ઇથરની મારફતે કેમ ન મોકલી શકે? અર્થાંત મોકલીજ શકે. આ બાબતમાં કોઈપણ જાતના સાંચાની કે સાધનની જરૂર પડતી નથી.

હાલના સમયમાં દરેક માણસ ચહાય તો તે પુરૂષ હોય કે સ્ત્રી હોય પણ વિચારથી સંદેશા મોકલવાનુ કામ કરવા ચહાય છે. અને તાર અથવા ટપાલની મદદ સિવાય પોતાનાથી દુર વસતા સ્નેહી સાથે મનથી વાતચિત કરી આનંદ લેવાને તત્પર થાય છે ઘણા માણસો ધારે છે કે તે કામ તેઓ સહેલાઇથી કરી શકશે અને જ્યારે તેઓ તે પ્રયત્નમાં નિષ્ફળ નિવડે છે ત્યારે તેઓ બેદરકાર ઉદાસીન થાય છે પણ માણસ બાબતને વિચાર માત્રો ન [illegible] તે [illegible] તેને **વિચાર** કરતાં શાખ્ય [illegible] અને **આકાશ** અથવા **ઇથર** મારફતે એક જ ગ્યાએ **વિચારો** મો[illegible] [illegible] પણ એકાગ્રતાથી વિચાર કરવા [illegible] [illegible] માણસના નિશાન થા છે અથવા [illegible] કે સામાન્ય રીતે દુર્ પાતા [illegible] [illegible] પણ [illegible] નહીં પરિણામ કે આ [illegible] [illegible] થા [illegible] અનુ [illegible] [illegible] મનનને સ્થિર કરતાં શિખવુ, અને પોતાના વિચારના ચોકસ રસ્તાથી આં

મજબુત રાખવા જોઇએ. વિચાર ચોક્કસ હોવાથી તેને જે દીશામાં જે પુરૂષ અથવા સ્ત્રી તરફ મોકલવા હશે, ત્યાં ત્વરાથી જઈ પહોંચશે. સ્થાયી હોવાથી તેની આકૃતિ બદલાશે નહિ. અને મજબુત હોવાથી રસ્તામાં આવતા—અથડાતા બીજા વિચારોને હડસેલી મુકી માને વીંધી નાંખી તેની આરપાર થઇ ધારેલા ઠેકાણે પહોંચી સામા મનુષ્યના મગજમાં દાખલ થઇ શકશે.

માનસિક સંદેશાની બાબતમાં ત્યારે પ્રથમ આ બાબત યાદ રાખવી જોઇએ કે જ્યારે કોઇ પણ માણસ બીજા કોઇ વિચારની દરકાર વગર એકજ વિચારમાં મશગુલ થાય છે ત્યારે તે વિચારની ધ્રુજારીઓ [illegible] ચમત્કારિક અસર કરે છે. આ ધ્રુજારીઓ [illegible] તે [illegible] પોતાને [illegible] નહિ પણ ધારેલી અસર ઉત્પન્ન કરવામાં [illegible] દુર્ગુણ છોડાવી શકાય છે તેમ [illegible] તથા આપણા હિતના કામ [illegible] કામ [illegible] હોય [illegible] તેની પાસેથી [illegible] કેટલાક [illegible] અનુભવ [illegible] કામ [illegible] ખુશીથી તે [illegible]

[illegible] વિચાર [illegible] અજ્ઞાત [illegible] વિચાર [illegible] હતો પણ [illegible] કામ [illegible]

પ્રથમ તો વિચારનો સંદેશો કેવી રીતે જાય છે. તે વિચા
રીએ, અને આપણે સંદેશો મોકલવાને શું શું કરવું જોઇએ તે ૫
છીથી તપાસીશું.

વિચાર બે રીતે જઇ શકે છે. પ્રથમ રીતમાં મન અને મ
ગજ બંન્ને કામ કરે છે. અને બીજી રીતમાં ફક્ત એકલું મન
કામ કરે છે.

પ્રથમ રીતમાં પહેલ વહેલો **મનમાં** વિચાર ઉત્પન્ન થાય છે
વિચાર આપણા **સુક્ષ્મ શરીરને** અસર કરેછે, અને સુક્ષ્મ શરીર આ
પણા સ્થુળ મગજને અસર કરેછે. પછી આપણા મગજમાંથી વિચા
પ્રમાણે ચોક્કસ **ધ્રુજારીઓ** ઉત્પન્ન થઈ **ઇથર** મારફતે સામા મનુષ્યન
સ્થુળ મગજ અને સુક્ષ્મ શરીરને અસર કરેછે. અને સ્થુળ શરીર મારફ
સામાના મનમાં આપણે જે વિચાર કર્યો હોય તે તદ્દન ઉત્પન્ન થાય છે. આ
બહુજ લાંબો રસ્તો છે પણ હાલના સમયમાં સામાન્ય મનુષ્ય જાતિને વાસ્તે
આ સિવાય બીજો માર્ગ નથી. કારણ કે જે લોકો માનસિક ભુમીકામાંથી વિ
ચાર સામા માણસના માનસિક શરીરને મોકલી શકે. તે કાર્ય હાલ
સમયમાં ઘણાજ થોડા કરી શકે તેમ છે. માટે તે બીજા માર્ગ સંબં
ધમાં અમે વધુ લખતા નથી.

જેવી રીતે સમુદ્રમાં ફેંકેલા પત્થરમાંથી ઉત્પન્ન થએલું મોજ
બીજા મોજાને ગતિ આપે છે તેમ મનુષ્યના મગજમાં થએલા ફેરફા
થએલી ધ્રુજારીઓ આસપાસની ઇથરમાંની ધ્રુજારીઓની વાટ જાણું
થાય છે. અને ત્યાંથી ચાલી આવી સામા મનુષ્યના મગજની ઇથર
ધ્રુજારીઓ ઉત્પન્ન કરે છે પણ તે સામા મનુષ્ય બાજ વિચાર
બહુજ ગુચવાડ ભર્યો હોય તો આ વિચારની ધ્રુજારીઓ તન કાંઇ પ

પ્રકારની અસર કરી શકતી નથી. જેમ માણસ આંધળો હોય તે પ્રકાશની ધ્રુજરીઓ ગ્રહી શકે નહી, તેમ જે માણસ પોતાના વિચારોમાં બહુજ ગુંથાઈ ગયેલો હોય છે. તે વિચારોની ધ્રુજરીઓ ગ્રહણ કરી શકતો નથી. માટે આ ઉપરથી એક નિયમ એ સિદ્ધ થાય છે કે વિચાર ગ્રહણ કરનાર માણસ યા સ્ત્રીએ શાન્ત અવસ્થામાં બેસવું. પોતાનો મનથી વિચાર કરવા નહી પણ બહારથી વીચારની જે ધ્રુજરીઓ આવે તે ગ્રહણ કરવાને તત્પર થઈ રહેવું.

બીજો દાખલો—એક મનુષ્ય કેટલાક વખતથી એક બાઈ સાથે વિશુદ્ધપ્રેમમાં જોડાયો હતો, પાછળથી તે પ્રેમ મલીન થઈ પડ્યો તે છોડાવવાને માટે મને ત્યાં બોલાવવામાં આવ્યો. મ્હેં પ્રથમ તે મનુષ્યને તે બાઈ પ્રત્યે અભાવ ઉપજે તેવાં આંદોલનો પ્રેરવા માંડ્યાં પણ તેનું મગજ બહુજ મજબુત હોવાથી પેલી બાઈના મગજ તરફ આંદોલનો મોકલ્યાં. તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે તે બાઈનો તેના ઉપર અભાવ થયો. અને બન્ને છુટાં થયાં.

ત્રીજો દાખલો—ધણી ધણીઆણીમાં દરરોજ હદ બહાર કંકાશ થતો હતો; જો કે ઘર સારી કમાઈ તેમજ ઘેરી સારી ચાલતી હતી. છતાં બે જણના સ્વભાવ ગરમ–નરમ નહિ પણ બન્નેના ગરમ હોવાથી દરરોજ વાતમાં એક બીજા સાથે છેડાઈ પડતાં ને તેમાંથી બન્ને કેટલાંક વર્ષોથી એક બીજાથી જુદાં પડ્યાં હતાં. આ કામ માટે સ્ત્રી તરફથી મને તેમના ગામ તેડાવવામાં આવ્યો. મ્હેં એક મહીના સુધી ત્યાં રહી એવાં આંદોલનો પ્રેર્યાં કે બન્ને જણા એક બીજા માટે દર્શનાતુર થઈ ગયાં અને છેવટે આગ્રહ કરી ફરીને એક થયાં!

ચોથો દાખલો—રતનમલ નામના એક મનુષ્યને કોઈએ મેલી વિદ્યાનો બહુ કરેલો જેના લીધે તેઓ સદા તનમનથી દુખી રહેતા હતા. તેમણે ઘણાક ભાવિયાં [illegible] ફકીરો અને ડાક્ટરોની મદદ લીધી, તેમજ દેવ દેવીઓ આગળ [illegible] તથા ઓલીઆઓની બાધા—માનતાઓ [illegible] વાળીજ અને કંઈ પૈસેટકે જેવા ખુવાર થયા નહિ [illegible] મદદ નાખી [illegible] [illegible] તથા બાધા પરવના [illegible] રૂ.૨૦) [illegible] તેના [illegible]

હીંદુ ભાઇઓને ત્યાંજ અમે ઉતરીયે છીએ, અને તેડાવનાર ગ્રહસ્થને તેના મકાને કે અમારા ઉતારે જ્યાં તેને મળવાની ઇચ્છા હોય ત્યાં રૂબરૂમાં મળી તેના કામનો બંદોબસ્ત કરીયે છીયે. તેમ બીજા મંત્રવાદીના જેવા ધુપ ધુમાડા કે તીલાં ટપકા અમે કરતા નથી, પણ એક વેપારી ગ્રહસ્થ તરીકે ફક્ત પરોપકાર ખાતરજ આ કામ કરીએ છીએ, એટલા સારૂ વાંચનાર ગ્રહસ્થ કે બાનુઓને નમ્રતા પુર્વક અરજ કરીયે છીએ કે પોતાનું કે પોતાના સ્નેહીનું ખાસ જરૂરનું કામ હોય તોજ અમને વીગતવાર લખવું અને મદદ માગવી. નાના નજીવા કામ સારૂ અમને નાહક તેડાવવાની તસ્દી લેવી નહીં.

સંદેશા મોકલવાની રીત.

હવે મનથી વિચારનો સંદેશો મોકલન [illegible] તથા ગ્રહણ કરનાર [illegible] કરવું [illegible] તે જાણ [illegible] કે [illegible] સંદેશો મોક-લતા હોય તે [illegible] માણસ [illegible] [illegible] ની [illegible] તથા મજબુત અને [illegible]

[illegible] **ચોક્કસ સ્થાયી** અને **મજબુત** [illegible] સંકલ્પ અને [illegible] સ્વભાવ, તેમ [illegible] સમાજ [illegible]

ક્રીયા કરવાનો સમય.

[illegible] 6

કરવો હોય તે લખવો અને ટેબલ ઉપર દરેક શબ્દ દેખી શકાય તેમ મુકવો. બાદ તમારી નજર આડી અવળી જાય નહી માટે બે ફીટ લાંબુ અને ૪ ઈંચ ડાયામેટર આસવાળુ કાગળનું ગોળ ભુંગળું બનાવી તેમાં સ્થિર દ્રષ્ટી કરી કાગળ ઉપર લખેલા સંદેશાના શબ્દો જોવા માંડો અને જ્યારે અક્ષરો ઝાંખા ઝાંખા થઈ દેખાતા બંધ થવા માંડે ત્યારે ફરી આંખો ઉઘાડી તેજ ઉક્ત રીતે જોતા રહેવું. આ પ્રમાણે કરવાથી પણ તમે અજાયબ જેવા ચમત્કાર જોવા પામશો અને તમારા સંદેશા મોકલવાને સામર્થવાન થશો.

૯૯ બાબતની મારફત વિચાર મોકલવાનો અભ્યાસ પણ નાના પાયાથી શરૂઆત કરવી જોઈએ [illegible] પ્રથમ તમે એક શબ્દ [illegible] શકે એમ

આમ ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન જાણવાનું સામર્થ્ય, ન્યૂનાધિક પ્રમાણમાં મનુષ્યમાં હોવાનાં ઉદાહરણો, પ્રાચીન તેમજ અર્વાચીન સમયમાં જોઇએ તેટલાં મળી આવતાં હોવાથી, મનુષ્યમાં તેવું સામર્થ્ય નથી, એમ કહેવું, એ કોઇ પણ રીતે યોગ્ય ગણી શકાય તેમ નથી.

ચિત્તને નિરોધ કરવાનાં સાધનોવડે મનુષ્ય જ્યારે આ સ્થુલ ઇંદ્રિયોનું તથા શરીરનું ભાન ભુલે છે અને એકાગ્રતા સાથી પોતાના અંતરમાં અર્થાત્ આત્મામા ઉંડો ઉતરે છે ત્યારે તેની આ શક્તિ પ્રકટ થાય છે એમ અનુભવી પુરૂષો કહે છે. ચિત્તનિરોધની આ અવસ્થા, જે એક પ્રકારે સ્થુલ શરીરની નિદ્રા જેવી ગણી શકાય તેમ છે. તેમા આત્માના સ્થુલ પ્રતિબંધો છૂટી જવાથી તેની દૃષ્ટિ નિરાવરણ થાય છે, એટલુંજ નહિ, પરંતુ એમ અવસ્થામા [illegible] જ્ઞાન સ્ફુરવાના તેને [illegible] આ [illegible] જાણવા અથવા અજાણવા આ પ્રકારના ન્યૂનાધિક અગમ [illegible] નિરોધવડેજ થતા હોય છે [illegible] ગુણોનું જે [illegible] અવસ્થામાંજ પ્રકટ થયું છે.

[illegible] તે આત્માનો [illegible] પ્રકાશવાનું [illegible] શરીર ઉપરજ [illegible] શરીરને અને શરીર [illegible] તે શ- [illegible] આ માની ગતિ [illegible] જ્યારે મ- [illegible] અને નિરોધના

સાધનોવડે તેમના વ્યાપારને અટકાવે છે ત્યારે તે શરીરની રાત્રિ ગણાય છે; અને આ પ્રમાણે જ્યારે શરીરની રાત્રિ થાય છે, ત્યારે આત્માનો દિવસ થાય છે અને તેની સર્વ શક્તિઓ પ્રકટે છે.

એવું એક પણ મનુષ્ય નથી કે જેનામાં ત્રિકાળને જાણવાનું સામર્થ્ય અપ્રકટ રૂપમાં ન રહ્યું હોય. આત્માનું એ સામર્થ્ય હોવાથી જ્યાં જ્યાં આત્મા છે, ત્યાં ત્યાં તે સામર્થ્ય છે, અને મનુષ્ય માત્રમાં તે સામર્થ્ય છે; પરંતુ વિષયોપભોગનો પ્રેમ તે સામર્થ્યને ઢાંકેલું રાખે છે. વિષયાસક્તિ રહિત ભક્તિવાળું નિર્મળ જીવન જ્યારે મનુષ્ય ગાળે છે, ત્યારે જેમ અગ્નિ ઉપરની રાખ ઉડી જતાં અગ્નિ પ્રકાશી નીકળે તેમ તેનું આધ્યાત્મિક સામર્થ્ય પ્રકટી નીકળે છે એ નિઃસંશય છે.

હાજરાત ભરવાનો હુન્નર.

સત્ય કરતાં બીજો મોટો ધર્મ નથી.
માણસ જેવું વિચારે છે તેવો તે થાય છે. ઉપનિષદ્.

આ દુનીઆમા માણસની તથા કુદરતની અંદર અનેક ગુપ્ત શક્તિઓ રહેલી છે. પણ પ્રયત્ન કર્યા સિવાય તે શક્તિઓ બહાર આવતી નથી. પણ તે કેવી રીતે બહાર લાવવી તે સામાન્ય મનુષ્ય જાણતો નથી, તેથી અંધારામા ફાંફાં મારે છે અને તેથી પોતાની બુરી ટેવો, ખરાબ આદતો, અને દુષ્ટ વર્તનનો ત્યાગ કરી શકતો નથી, તેમજ સત્ય, પરોપકાર, વિશ્વાસ, હિંમત, આત્મશ્રદ્ધા, પવિત્રતા વગેરે અનેક સદ્ગુણો, જેને લીધે દુનીઆમાં વિજય મેળવી શકે, અને પોતાના આત્માની ઉન્નતિ કરી શકે, બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો પરમાર્થિક તેમજ

વ્યાવહારિક લાભ મેળવી શકે તેવા સદ્‌ગુણો પણ મેળવી શકતો નથી. અને દુનિયામાં દુઃખ દૂર કરવાને અને સુખ મેળવવાનો સારામાં સારો માર્ગ ઉપર જણાવેલા સારા ગુણો હોવાનો છે. માટે તેવા સારા ગુણો મેળવવાનો માર્ગ જે કોઈ બતાવે તે ખરેખર દુનિયાનો ઉદ્ધાર કરનાર ગણી શકાય, માટેજ દુનિયાના કલ્યાણ અર્થે ઘણી મહેનતે અમે હાજરાત જોવાનો આ પ્રયોગ જાહેરના માટે ખુલ્લો કરી દઇએ છીએ.

આ બાબતની યોજના—જ્યારે માણસની દૃષ્ટિ એકજ વસ્તુ ઉપર સ્થિર થાય છે; અને બીજી બધી વસ્તુઓ ઉપરથી પાછી ફરે છે, અને આમ લાંબો વખત ચાલે છે ત્યારે માણસના મગજની કેટલીક રગો ખેંચાય છે, અને માણસને ઉંઘ આવે છે, અથવા સ્વપ્ના જેવી સ્થિતિમાં જાય છે, ત્યારે મન બીજા વિષયોનો વિચાર કરતું અટકે છે, તેથી જે વસ્તુ ઉપર આપણી આંખ સ્થિર રાખી હોય તેનાજ વિચારમાં ગરક થઈ જાય છે, અને મન એકાગ્ર થવાથી મગજમાં તેજ વિચારની ઉંડી છાપ પડે છે અને તે માણસનાં લક્ષણ તથા તેનો દેખાવ પણ તેવોજ જણાય છે. માણસના જેવા વિચારો તેવાં તેનાં લક્ષણ પણ થાય છે, અને જેવાં લક્ષણ તે પ્રમાણમાં વધતો ઓછો તે સુખી કે દુઃખી થાય છે. આ જગતમાં જે મહાન પ્રતાપી પુરૂષો થઇ ગયા. તેમનામાં ઉચ્ચ લક્ષણ હતાં તેથી તેઓ શરીરે તંદુરસ્ત હતા અને તેઓનાં મન પણ ઉદાર, પરોપકારી અને સત્યપ્રિય હતાં.

મનના બે પ્રકાર—મનના શાસ્ત્રોમાં બે પ્રકાર છે. એક ઉચ્ચ મન, અને બીજુ નીચ મન. બહારના વિષયોપરથી જે જ્ઞાન મેળવે છે અને દુનિઆના પદાર્થો જોઇ, અનુભવીને જે ખીલે છે તે નીચ અથવા હલકું મન છે. જ્યારે તમે ઉંઘતા હો, ત્યારે જે પ્રબળ રહે છે, અને હલકા

અને જે અનુભવ લીધા હોય, તે ઉપર વિચાર કરી નવા સંકલ્પો બાંધે છે, તે ઉચ્ચ મન કહેવાય છે. તે ખાનનો છે કે જેમાં સઘળા પ્રકારના ઉચ્ચ વિચારો ભરાય છે, તે કદાપિ કાંઇ પણ વીસરતું નથી. તેનાથી પહેલી છાપ હમેશના વાસ્તે રહે છે. તે હલકા મનને સાધન તરીકે વાપરે છે અને તે સાધનદ્વારા દુનીઆના પદાર્થોમાંથી જ્ઞાન મેળવે છે, અને શરીર ઉપર સંપૂર્ણ કાબુ રાખી શકે છે, અને મન પ્રમાણે શરીર પણ થાય છે.

તમારૂં વર્તન—જેવો તમે વીચાર કરો તેવું તમે તમારૂં વર્તન બાંધી શકો. વિચાર એ સત્ત્વ છે. આ દુનિયામાં એવી એક પણ સ્થિતિ નથી, એવી એક પણ ઘડી નથી કે જે દઢ મને એકરાગ વિચારવાળા પ્રાપ્ત કરી શકે નહિ. દરેક જણ સારા વર્તનવાળા બની શકે કારણ કે સારૂં વર્તન એજ તમારા આત્માનું વર્તન છે. અને આત્માની અનંત શક્તિ હોવાથી તમે તંદુરસ્તી અને ફતેહ મેળવી શકો.

ઉચ્ચ મનનો શરીર ઉપર કાબુ—દુનીઆમાં ઘણા રોગો ઉત્પન્ન થાય છે, તેમાંના મુખ્ય કારણ ચિંતા, શોક, ગમગીની, ક્રોધ, અને દ્વેષના વિચારો છે કારણ કે દરેક રોગ સ્નાયુઓ, હૃદય, ફેફસાં, આંખ વગેરે શરીરના અવયવો ઉપર વિચાર અસર કરે છે. શરીરમાં બગાડ કરે છે એમ ખાત્રીથી [illegible] છે. [illegible] તે [illegible] જોઇએ [illegible] શરીરના [illegible] કારણ કે [illegible] ઉપર છે [illegible] એટલે શરીર નિરોગી અને તાજું થાય એમ [illegible] છે.

ઉપર મનના [illegible] ઉપર [illegible] છે

મંત્ર. શાસ્ત્ર.

છે. યદ્યપિ તે દેવ તેમાં આવી ન વસે, તો પણ તે સૂક્ષ્મ આકૃતિ
જેમાં આપણા વિચારને લીધે જીવ આવેલો છે તે ઇચ્છેલું કાર્ય કર
વામાં સહાયભૂત થાય છે. મંત્રમાં સત્તા રહેલી છે તે બાબત સહેજ
સિદ્ધ થાય તેમ છે. વીંછી કરડવાથી મનુષ્યને અનેક પ્રકારની પીડા
થાય છે. તે વખતે, તે માણસ એવી ચીસો પાડે છે કે સાંભળનારના
હૃદયમાં પણ તેનાથી દયા ઉપજ્યા વિના રહે નહિં. ઘણી ઘણી દવા
ઓ લગાડવાથી પણ કેટલાક વીંછીનું ઝેર ઉતરતું નથી. અને કદાચ
થોડું ઘણું ઉતરે છે તોપણ ડંખમાં ઝેર રહે છે અને ચોવીસ કલાક
સુધી તે ડંખ બળ્યા કરે છે. પરંતુ જેને વીંછીના મંત્ર આવડે છે તે
તેના સન્મુખ મંત્ર ભણી ઉતારે છે ત્યારે તે મનુષ્યની પીડા થોડીજ
વારમાં નાબુદ થાય છે. મંત્ર બોલવાથી મંત્રમાં રહેલી શક્તિના પ્રભાવથી
શુદ્ધ પરમાણુંઓ ફેલાય છે અને તે પવિત્ર રજકણો ઝેરના મલીન
અને પીડાકારી પરમાણુઓને હડસેલી નાંખી તેની જગ્યા લે છે. આ
પ્રમાણે વીંછીનું ઝેર ઉતરી જાય છે, વીંછી કરતાં સાપનું ઝેર વધારે
તીવ્ર હોય છે. તેને ઉતારવાને વધારે પ્રબળ શક્તિવાળા મંત્રની જરૂર છે.
તેમાં સામાન્ય મંત્ર ચાલી શકે નહિ. જેવું ઝેર તેવો મંત્ર સમજવો.
મંત્ર આ પ્રમાણે પ્રાણીઓનું ઝેર કાઢી નાંખે છે એટલુંજ નહિ પણ
સામા માણસનું ઝેર પણ કાઢી નાખે છે, એટલે કે સામા માણસને આ
પણા તરફ દ્વેષ, ક્રોધ, અથવા બીજી કોઇ પણ પ્રકારની ખરાબ લાગ
ણી હોય તે પણ મંત્રના પ્રભાવથી નાશ પામે છે. આ બાબતમાં
મંત્રના ઉચ્ચારણથી ઉપજેલી સૂક્ષ્મ ધ્રુજારીઓ સામા મનુષ્યના સૂક્ષ્મ
શરીરને અસર કરે છે અને તેમાં રહેલી ખરાબ લાગણીઓનો નાશ કરે
છે. કેટલા આ બાબતના વિષેનું લક્ષ ખેંચાયેલું નથી, તેમજ તેઓ

પણ તેવું જ મળે છે. યોગ્ય વિધિ પ્રમાણે લોકો કાર્ય કરતા નથી અને તેથી પણ યોગ્ય લાભ થતો નથી. માટે તે ઉપરથી મંત્રશાસ્ત્રને ખોટું કહેવું એ મોટી ભૂલ છે. શ્રદ્ધાથી મંત્ર કેવી રીતે ફળે છે તે બાબત ઉપર એક ટુંકો દાખલો વિચારવા યોગ્ય છે. એક મુસલમાન રસ્તે થઈને જતો હશે તેવામાં રસ્તામાં ભૂલા પડેલા એક જૈન સાધુ તેને મળ્યા. તે મુસલમાનને રસ્તો પુછ્યાથી તેણે તેમને સિધે માર્ગે કેટલેક દૂર સુધી સાથે જઈને ચઢાવ્યા. તે જૈન સાધુ તેથી ખુશી થયા, અને કુવામાંનું પાણી એકદમ ઉપર આવે તેવો જૈન શાસ્ત્રમાં પવિત્ર મનાતો નવકાર મંત્ર શિખવ્યો. ગુરૂ વચનપર શ્રદ્ધા રાખી તે મંત્રના જાપથી ગમે તેવા ઉંડા કુવાના પાણી તે ઠેઠ ઉપર સુધી લાવી શકતો અને તેથી લોકો ચમત્કાર પામતા; અને તેને બેહદ માન આપતા, તે જૈન સાધુના ઉપદેશ પ્રમાણે તે મંત્ર તે કોઈને કહેતો નહોતો. પણ એક શ્રાવક તેની પાસે પૈસા માગતો હશે તેણે ઘણો આગ્રહ કરી તે મંત્ર જણાવવાને કહ્યું. પેલા મુસલમાને પહેલાં તો ના કહી, પણ જ્યારે પેલાએ પૈસા વાસ્તે ઘણો તગાજો કર્યો, અને જો તુ મને મંત્ર જણાવે તો પૈસા મુકી દઉં એવી લાલચ આપી ત્યારે તે મુસલમાને ન છુટકે નવકાર મંત્રનો ઉચ્ચાર કર્યો. તે શ્રાવકે વિચાર કર્યો કે આમાં તો કાંઈ નવાઈ જેવું નથી, તે મંત્ર તો નાના નાના છોકરાઓને પણ આવડે છે, એમ કહી રસ્તે જતા એક જૈન બાળકને બોલાવી તે નવકાર મંત્ર બોલી જવા કહ્યું જે ઉપરથી તે બાળક તો ઝટ ઝટ બોલી ગયો મુસલમાનના મનમાં શંકા પેઠી કે આ મંત્રમા તો કાંઈ નવાઈ નથી, કારણ કે તે તો સર્વને આવડે છે, અને મને તે સાધુએ છેતર્યો. આ પ્રમાણે તે મંત્રમાં તેને શ્રદ્ધા ખોઈ, અને જ્યારે શ્રદ્ધા ગઈ ત્યારે તેનુ પરિણામ

પણ તેવુંજ આવ્યું. બીજે સમયે દરદો મનુષ્યોના દેખાતાં જ્યારે તેણે પાણી ઉન્હું કરવાનો પ્રયોગ કર્યો, ત્યારે એકના બદલે અનેકવાર મંત્ર ભણવા છતાં પાણી ઉન્હું ન થયું. કારણ કે હવે તેનામાં તે મંત્ર વિષે શ્રદ્ધા રહી નહોતી માટે મંત્રની બાબતમાં આસ્તીન અથવા શ્રદ્ધા પણ રાખવી. કારણ કે દેવ કરતાં પણ આસ્તીન વધારે ફળ આપે છે, અને તેટલા સારૂ કહેવત પડી છે કે 'આસ્તીન બડા કે દેવ?' જવાબ આસ્તીન.

જે જે મનુષ્યો અંતઃકરણમાં શંકા, સંશય વગેરે હોય છે તે અનેક પ્રસંગે તેમના વિજયની સિદ્ધિમાં વિઘ્નરૂપ થાય છે. જેમ એક મહાનદીપકમાંથી પ્રકટાવેલા અન્ય દીપકો ને મહાન દીપકથી કોઈ પણ અંશે ભિન્ન નથી. તેમ પરમાત્મામાંથી આવિર્ભાવને પામેલું જગત્ પરમાત્મા રૂપજ છે. જીવ માત્ર ચેતનમાંથી પ્રકટેલા હોવાથી ચેતનગત સર્વ સામર્થ્ય તેમનામાં છે. તથા તે સર્વ સામર્થ્ય તેમનામાં પ્રકટ થાય એવી અનુકૂળતા છે. આપણે હાથે કરીને શંકા ધારીઓ તો આપણા પ્રતિ ચેતનમાંથી આવતા સત્ય પ્રવાહના બળને રોકીએ છીએ. આપણે અનેક પ્રસંગોએ મિથ્યા શંકા, ભય, અશ્રદ્ધાનું સેવન કીધું હોય છે અને તેથી આપણે વાસનારૂપેજ સ્થિત રહીએ છીએ. વ્યાધિથી અતીત આપણું સ્વરૂપ છે. એ જ્ઞાનને આપણે જેમ બળથી ચિત્તમાં આરૂઢ રાખીએ છીએ તેમ આપણામાં પ્રકટાવેલા વ્યાધિના હેતુઓને શમવા અવકાશ આપીએ એમ છે. નિર્ધનતાના ડરથી પીડાતા અનેક મનુષ્યો પોતાના અંતઃકરણના વિચારોની બાંધેલી શ્રેણીથી જ નિર્ધનતાનો કોટ પોતાની આસપાસ જમાવી રાખે છે, આપણી નિર્ધનતા, વ્યાધિ વગેરે અપરાધ નથ છે, તેઓ અસ્થિરજ છે, આક

ભાવનાનો દરરોજ અડધો કલાક અમુક સમયે શાંત ચિત્તે અમુક આ-
સનથી સેવવાથી તે નિર્બળતા, વ્યાધિ વગેરેનું બળ ક્ષીણ થવા માંડે
છે. દૃઢતાથી નિયમિત રીતે એકાદ માસ આ ભાવનાનું અનુષ્ઠાન થ-
વાથી અદૃષ્ટ સિદ્ધ કોટિઓ સહાય કરે છે. આપણે દૃષ્ટ સિદ્ધ થયેલું
જોઇએ છીએ. વિશ્વમાં અદૃષ્ટ સત્તાઓ વિદ્યમાન છે આપણા અં-
તઃકરણમાં નિઃશંક નિશ્ચય થાય કે અમુક માર્ગ શ્રેય માટે આપણું જ.
તો તે નિશ્ચયનું બળ જેમ વધતું જાય તેમ આ ભાવના તે નિશ્ચયને સ-
[illegible]

સિદ્ધ કરેલા મંત્ર પ્રમાણે મંત્ર શાસ્ત્ર સત્ય ઠરે છે.

વાંચનાર સદ્‌ગૃહસ્થો અને બાનુઓ ! આ પ્રમાણે મંત્ર શાસ્ત્રથી તમે તમારા સ્નેહીઓને મદદ કરવાનું સામર્થ્ય પ્રાપ્ત કરો એમ હું અંતઃકરણથી ઇચ્છું છું. જરૂર વખતે તમે " **માસ્તર નાનાલાલ મગનલાલ** રીચીરોડનાં સાકરપર. **અમદાવાદ.** " એ ઠેકાણે નામે બીડવાના કાગળ પત્ર લખી માગી મદદની જરૂર પડે તો સુખેથી એ પત્રક લખજો. [illegible] તમને માત્ર ખરા અંતઃકરણથી [illegible] રીતે લાગી મનાદન [illegible] મદદ આપીશ [illegible] પણ એમ ન માનશો કે આ તદન નહી [illegible] નહીતો નમુના એમ [illegible] પુસ્તકોમાં [illegible] [illegible] યોગીઓ [illegible] શિષ્યો [illegible]

બાબતનો જાપ કરવાનો હોય તેટલા દીવસ તેનો પ્રમાણીકપણે જાપ કરે તો જાપ કરાવનારને કાંઈક પણ લાભ થાય છે. એમાં બન્નેને એક બીજા ઉપર ચોક્કસ શ્રદ્ધા હોવીજ જોઇએ.

કેટલાક તાન્ત્રિક ગ્રંથકારો મંત્ર વિષે લખે છે કે, માત્રિકાના અક્ષરથી સર્વ મંત્રની ઉત્પતી થાય છે. તેના ત્રણ પ્રકાર કરેલા છે. પુરૂષ સ્ત્રી અને નપુસક. મંત્રના ભેદ ચાર છે, ૧ સિદ્ધ ૨ સાધ્ય, ૩ સુસિદ્ધ, ૪ અરી. મંત્રના દોષ પાંચ છે. ૧ ક્ષણ, ૨ રૂદ્ધ ૩ શક્તિહીન, ૪ પરાંગ મુખ અને બધિર ને મહીન એવા દોષ યુક્ત મંત્રથી ફળ થતું નથી. મંત્રના ૧૦ સંસ્કાર છે. જનન, જીવન. તાડન, બોધન, અભિષેક, વિમલી કરણ આપ્યાયન, તર્પણ, દીપન અને ગુપતી એ રીતે ૧૦ સંસ્કાર થાય છે. માત્રિકાથી મંત્રનો ઉદ્ધાર તે જનન, પ્રણવયુક્ત જપ તે જીવન, મંત્રાક્ષર લખી તે પર તેને ચંદનયુક્ત જલ છાંટવું તે તાડન ઇત્યાદિ દશ સંસ્કારથી મંત્ર અવશ્ય સિદ્ધ થાય. પછી કર્મચક્રથી સિદ્ધ અથવા સાધ્યાદિ ભેદનો વિચાર કરવો, મંત્ર જપના સ્થાન તીર્થ, નદી તીર, સમુદ્રતટ પવિત્ર વન, ગુફા, દેવ મંદિર આદિ છે. એ પ્રમાણે તાંત્રિક મતવાળા માને છે તથા કરે છે.

જુદી જુદી મતલબસર જુદી જુદી તરેહનાં જે યંત્રો કરાય છે તેના નામ નીચે પ્રમાણે છેઃ—મહામોહન, બીજ- સંપુટ, વિવાદ વિજય, માયામય પિશુનનસ્યકર, ગાણપત્ય,

થતી નથી. તેટલાજ માટે સર્વ મંત્રની સાથે બ્રહ્મનિષ્ઠ ગુરુ ગુરુ કરવાની જરૂર છે. તે ગુરુ સાક્ષાત્ બ્રહ્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ કરે છે; જે મંત્ર છે તે ગુરુ છે; અને જે ગુરુ છે તેજ ઈશ્વર, હરિ અને બ્રહ્મ છે. તથા તેજ આદ્યશક્તિ પરમ પ્રકૃતિરૂપ છે. એ પ્રમાણે મંત્ર ગુરુ અને હરિહરાદીમાં કોઈપણ પ્રકારની ભિન્નતા નથી. ધ્યાન કરવાથી ઉદ્ધાર કરે છે તેથી તેનું નામ મંત્ર છે અને તે મંત્રોના ગુરુ પ્રયોજનાર છે. તેથીજ ગુરુ કરવાની આવશ્યકતા છે. પ્રથમ આખા વિશ્વમાં અંધકાર હતો, તે પ્રભુએ પોતે ગુરુરૂપે અવતાર લેઈ દૂર કર્યો.

ગુરુનાં લક્ષણ—જેણે બહારની અને અંદરની ઇંદ્રિયોને જીતેલી છે; જે ઉત્તમકુળમાં ઉત્પન્ન થયો છે, જે વિનયવાન, સુશિક્ષિત અને શુદ્ધવિચાર છે, જેનો આચાર બહુજ પવિત્ર છે, જે સ્વાત્મદર્શ અને પ્રતિજ્ઞાવાળો છે, જેનું અંતઃકરણ બહાર અને અંદરથી પવિત્ર છે; જે દક્ષ અને કુશળતામાં નિપુણ છે, જે પરમ બુદ્ધિમાન અને આશ્રમી છે, ઘણો ભાગ વખત જે પ્રભુ ભક્તિમાં ગુમાવે છે, તંત્ર અને મંત્રનું જ્ઞાન જેનું ઘણું ઉત્તમ છે, જેને શાપ આપી નાશ કરવાની અને વરદાન આપી વૃદ્ધિ કરવાની શક્તિ છે, તેવા પુરુષ ગુરુપદની પદવી આપવી શોભે છે.

શિષ્યનાં લક્ષણ- પરમ ભાગ્યવાન ઉત્તમકુળમાં ઉત્પન્ન થયેલ, વિનયવાળો, ચતુર બુદ્ધિશાળી, જીતેન્દ્રિય, [illegible] તથા [illegible] ભક્તિવાળો, ધાર્મિક શાસ્ત્ર પ્રમાણે આચાર પાળનારો [illegible], પરસ્પર [illegible] ઉત્પન્ન થાય છે. માટે [illegible] હરી લેવી. મંત્રનું [illegible] અને

વિધી—આ મંત્રનો નિત્ય જાપ કરે, તો ઘરમાંથી સાપ જતા રહે અને કોઇ પ્રકારનો ભય રહે નહી.

આદાશીશીનો મંત્ર.

ओम् नमः दिश गुरुकी कली चला कर कर ठेली,
चडी हनुमानकी हाक वागे अर्धशीशी नासे.

વિધી—આ મંત્ર ભણી એક ચપટીમાં રાખ લઇ તે ચપટીથી જે બાજુ આદાશીશી ચડી હોય તે બાજુની ભમ્મર પકડી ફુંક મારવી. એમ સાત ફુંકો મારી ભમ્મરની ચપટી મુકી દેવાથી આધાશીશી ઉતરી જશે. ઉતારવાનો વખત–મંગળ–ગુરૂ શની ને રવીવારે સૂર્ય ઉગ્યા પહેલાં અથવા સંધ્યાકાળે ઉતારવી,

નજર ઉતારવાનો મંત્ર.

बांधुं बांधुं नजर बांधुं दुश्मनकी आंख बांधुं,
आंखकी कमान बांधुं जावे जा उत्तर जा;
लगी नजर सो वाचा चुके तो वीर हनुमानकी,
ओर लछमन गुरु गोरखनाथकी आण.
स्फुरो मंत्र ईश्वरी वाचा सत्य गुरुका मंत्र साचा;

વિધી—આ મંત્ર અગીઆર વખત જપી ભસ્મ મંતરીને જો પાસે લગાડી હોય તો નજર ન લાગે તેમ શનીવારે દોરાને ધુપ દેઇ એકવાર મંત્ર જપી એક ગાંઠ વાળે. એમ અગીઆર ગાંઠો વાળી જેને નજર લાગી હોય તેના ગળે બાંધવાથી નજર ઉતરી જાય.

તાવના દોરાનો મંત્ર.

चमरी चम फुवार चमरे बांधु दुवे द्वार,
ओ चमरी माथे राखे गात हाक हनुमंत मार.
बिसा हनमंत मारे वीर मंत्र पढावता अवे;
हाडिया मंत्र सरीखा नावग आवे मो राजा,
वीरकी पींड काचा चह्द साचा ॥ आ गोरी
पार्वतीकी आण; स्फुरा मंत्र ईश्वरी वाचा,
सत्य गुरुका मंत्र साचा.

વિધી –કુવારી કન્યાનું કાંતેલુ સુતર હોય તેનો દોરો કરીને એક મોંઢા વાગતી પડી ગુગળનો ધુપ કરીને તે દોરાને એકવીસ વાર મંત્રીને જમણા હાથે બાંધવાથી એક તેકા તાવ ઉતરી જાય

ભુત કાઢવાનો મંત્ર.

ओम् सहस्त्रकुं हिनी स्वाहा. ॥

વિધી કંટના ઉપર એકવીસ વાર લખી કંટને ભાંગીને સા-ચવવાથી ભુતથી આદત લાગેલી હશે તે જાત ભુત પાડીને નાશી જશે.

વિદ્યા સિદ્ધિ મંત્ર.

ओम् ह्रिं वेद मातेभ्यो नमः–

વિધી સવા લાખ વેળા જપ કરવો, દસાંશે હવન ખાર પખ -ભાવ કરવાથી મંત્ર સિદ્ધ થાય એટલે વિદ્યા વધતી જાય ગોખેલુ નમસ્કાર કરી જાય

વેપાર વર્ધક મંત્ર.

काली कंकाली महाकाली सकल सुंदरी जीव्हा व्हाली,
चार विर भैरव चोरासी, तबतो पुजुं पान मीलाइ;
अब बोलो कालीकी दुहाइ. ॥

વિધી—દરરોજ પ્રાતઃકાળે વ્હેલા ઉઠી ન્હાઇ ધોઇ સ્વચ્છ કપડું પેહેરી ઘીનો દીવો અને અગરબત્તીનો ધુપ કરી આ મંત્ર ૪૯ વખત જપવાથી ધંધા રોજગાર સારો ચાલે, ને લક્ષ્મીની લીલા લ્હેર થાય. વેપારીની કોથળીઓ, તીજોરીઓ કે પેટીમાં મુકવાનું મંતરેલું લીસ્તુ અમે સવા રૂપીઆ લેઈ દીવાળીપર મંતરી આપીએ છીએ કે જે કોથળીમાં રાખ્યાથી ઇશ્વર પ્રતાપે ઘરાકીપાણી સારાં થાય છે, આ સવા રૂપીઆ અમે સારા કામમાંજ વાપરીએ છીએ.

વશીકરણ મંત્ર.

ओम एँ हिं श्री स्वाहाः ॥

વિધી—બહોતેર હજાર વખત જપ કરી દસાસેન હવન કરવો ને જેને વશ કરવું હોય તેનું નામ દેવું. એટલે તે વશ થશે, ને જ્યાં સુધી આપણને દેખશે નહીં ત્યાં સુધી તેને ચેન પડશે નહી.

સ્ત્રી પુરૂષ પ્રેમબંધન મંત્ર.

ओम् पती मीयाय पद्मावती स्वाहाः

વિધી—નિત્ય એકસોને આઠવાર જપ કરવો. એમ જ્યારે લાખ જપ પુરા થાય ત્યારે દસાસેન હવન કરવો એટલે ૧૦૮ દીવસે ફળ પ્રાપ્તી અવશ્ય થાય.

સર્વ કાર્ય સિદ્ધિ મંત્ર.

नमो सिद्धी विनायकाय सर्व कामदाणी सर्वे,
विघ्न प्रशमनाय सर्व राज्य वश्य करणाय;
थां ओम् स्वाहाः

વિધી—આ મંત્રના મેહરાેાને આ વખત જપ કરવા અને ગામ જતી વખતેજ જપવાની મર્દ વિઘ્ન દુર થાય તથા જે કામ કરવાનું ધાર્યું હોય તે પણ શુભ થાય ને સર્વે જોઈએ આનંદ મંગ.

દેહ રક્ષક મંત્ર.

ओम् परब्रह्म परमात्मने मम शरीरः पाही पाही कुरु स्वाहाः॥

વિધી—આપણા કોઇ પણ દુશ્મન તરફથી મુઠ ચોઠ મારવાનો ડર હોય તો તેના પહેલાં આ મંત્રનો ૧૦૮ વાર જપ કરવો કે જેથી આપણને કાંઇ પણ નુકશાન થશે નહીં અને શરીરનું રક્ષણ થશે.

પરદેશ ગમન મંત્ર.

ओम् नमो अमृतो द्भवे अमृते श्रावय श्रावय,
मम मान सन्मान लाभ देह स्वाहाः ॥

વિધી—જ્યારે પરદેશ જઈએ ત્યારે ગામમાં પ્રવેશ કરતા પહેલા જમણા હાથની મુઠીમા સાત કાંકરા રાખી આ મંત્ર સાત વખત ભણીને ને સાત ફુંક મારવી પછી તે કાંકરા તે ગામના પાદરે નાંખી દેવા તેને મારવાથી આપણને તે ગામમાં અતીશય લાભ થાય.

મન વાંચ્છિત ફળનો મંત્ર.

ओम् नमो सूर्याय सहस्र किरणाय,

ડંખેલા સુધી પહોંચે ત્યારે પ્રાણીઓ નીચે પડે છે, ઘણી વાર પાછી
આવી, ત્યારે આ ઝેરવાળી જગ્યા ઉપર તેને ફરી ડંખ ઉપર
ચોપડવું, એમ કે જલ્દી આરામ કરવાથી ઝેર ઉતરી જાય છે.
અને જ્યારે તે મેંઢેરો ડંખે ઘાસ ખાય ત્યારે જાણવું કે ઝેર ઉતરી
ગયું છે.

સાપનું ઝેર ઉતારનાર ઘાસ.

સાપના મેંઢેરા સિવાય સાપનું ઝેર ઉતારનાર એક જાતનું ઘાસ મેક્સિકોમાં થાય છે. તેના વિષે ખરી ખબર ફ્રેંચ ડાક્ટર મારી મેકેર અને બેલીવેર નામનું સાપની સાથે લડનારૂં જાનવર એક એ જ બૂટી જાણે છે. આ બાબત પુષ્કળ ખંતથી તપાસ કરતાં નીચે મુજબ હકીકત મળી પ્રાંસીસી વાત કરી છે કે મેક્સિકોના કિનારામાં કુકડી કુકડી જે ધોતરી નામે એક જાતનું ઘાસ થાય છે અને તેને કાંપીના ઉગતાં રેતીઆળ આવે છે તે ઘાસનો રસ કાઢી રાખ્યો હોય અને જ્યારે કોઈને સાપ કરડે ત્યારે તે રસ આંખમાં આંજવાથી, નાકે સુંઘાડવાથી, ડંખે ચોપડવાથી તથા પાણી સાથે પાવાથી જલદીથી ઝેર ઉતરી જાય છે. આ વનસ્પતિ ફક્ત મેક્સિકોમાં જ થાય છે તેટલા સારૂ જો તેનો રસ કાઢી રાખીને શીશીમાં ભરી રાખ્યો હોય તો શીશામાંથી ૧ ચિમટામાં પણ કામ આવે. જો કદાચ રસ સુકાઇ જાય તો તેની ભુકરીની ગોળીઓ પણ પાણી સાથે મેળવીને પાવાથી ફાયદો થાય છે. આ ઘાસ વગડામાં ફરનારા પાસેથી મંગાવી રાખી રસ કાઢી રાખવો એ ઘણું કામ છે. કારણ કે આવી જડી બુટી જે ગુણ કરે છે તે ડાક્ટરો કંપાઉન્ડના ખર્ચે તૈયાર કરેલા ઔષધો કરતાં પણ ઉત્તમ હોય છે.

વીંછીના ઝેરની જડી બુટ્ટી.

કાયફળનાં હાડકાં, મનસિલ, હરતાળ, કોચનાં બીજ, એ બધી ચીજો સરખા વજને લેઇ તેને મધ સાથે ખરલ કરી બોરના લાકડાની ઉપર ચોપડી છાંયડે સુકવી રાખવી—જ્યારે સુકાઇ રહે ત્યાર પછી કામ પડે તે વખતે લાકડી જ્યાં સુધી વીંછી ચડ્યો હોય ત્યાંથી ડંખ તરફ લાવવાથી ધીમે ધીમે ઝેર નીચે ઉતરી જશે અને જ્યારે ડંખમાં આવે ત્યારે ડંખ ઉપર તે લાકડી થોડીવાર રાખવાથી ડંખમાંથી પણ ઝેર જતું રહેશે. આ લાકડી ડંખ ઉપરથી ઉંચે ફેરવવામાં આવે તો વીંછીનું ઝેર ચડવા માંડે છે, વાસ્તે ચડ્યો હોય ત્યાંથી ફેરવતાં ડંખ ઉપર લાવવી કે વીછીનું ઝેર નીચે ઉતરે.

વશીકરણ વિદ્યા.

૧—નીલકમળ, ગુગળ તથા કાળો અગર સરખા વજને લેઇ પોતાના શરીરે ધુપ કરવાથી મોટા લોક અને રાજાવંશીને મોહ પમાડી શકાય છે.

૨—તુળસીના બીયાંનું ચુરણ કરી તેને સહદેવીના રસમાં ભીંજવીને આદિત્યવાર એટલે રવીવારે તેનું તિલક કરવાથી સર્વને મોહ પમાડાય છે.

૩—હરતાળ, આસગંધ અને ગોરોચનને કેળના રસમાં ઘસી તીલક કરવાથી સર્વ કોઇ મોહ પામે છે.

૪—સીંદુર, કેસર, ગોરોચનને આમળીના રસમાં મેળવી તિલક કરવાથી સર્વ લોક વશ થાય છે.

શુભ કામ ઉપર લેપ કરવાથી જે સ્ત્રી સાથે રમણ કરે તે સ્ત્રી દાસી તુલ્ય વશ થાય.

૧૬—સ્ત્રી પોતાના ઋતુમાસના રૂધિરમાં ગોરોચનને ભેળવી [illegible] તિલક કરી પતિ પાસે જાયતો પતિ વશ થાય.

૧૭—પોતાની યોનિએ [illegible] ધૂપ દેઈ પતિ સાથે સંસાર સુખ ભોગવે તો પતિ વશ થાય.

૧૮—ૐ નમો ભગવતે [illegible] ચિંતામણિ [illegible] દનાય... ...મમ વશ્ય કુરુ કુરુ સ્વાહા આ મંત્રને સિદ્ધિ યોગમાં ૧૦૮ વાર જપી સિદ્ધ કરી પછી [illegible] સોપારી તેનાથી મંત્રીને જેને તે ખવરાવે તે વશ થાય.

૧૯ ૐ હ્રીં ચામુંડે જય જય વશ્ય કરી જય જય [illegible] સ્વાહા [illegible]—[illegible] દીવસે આ મંત્રનો દશ હજાર વખત જપ કરી સિદ્ધ કરે અને પછી તે મંત્રથી [illegible] દશ મંત્રીને જેને ખવરાવે તે વશ થાય.

૨૦ ૐ નમો ભગવતિ માતંગેશ્વરિ સર્વ મુખરંજની [illegible] સર્વ [illegible] [illegible] વશ થાય.

૨૧ [illegible] પોતાન [illegible] નહિ.

[illegible]

[illegible] કરનાર કોઈ પણ [illegible] નથી.

અણીસિદ્ધિ અથવા અમૃતસિદ્ધિ.

[illegible]

પ્રયોગ ૧ લો—[illegible]

પ્રયોગ ૨ જો—[illegible]

પ્રયોગ ૩ જો [illegible]

પ્રયોગ ૪ થો [illegible]

પ્રયોગ ૨૦——પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રને અમૃતસિદ્ધિનો યોગ હોય તે દીવસે આંબલીના ઝાડનો વાંદો લાવી તેને માથે રાખીયે તો રાજ્ય દરબારમાં માન મળે, વહેવાર વધે, અને હારે નહીં. તેજ વખતે જો કણેરના ઝાડનો વાંદો લાવી ખાખરાના તેલમાં મેળવી અંજન કરે તો વ્હાલામાં સ્નેહ વધે.

પ્રયોગ ૨૧ મો—ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રને અમૃતસિદ્ધિનો યોગ હોય ત્યારે જલ ઝાડનો વાંદો તેલમાં મુકીયે તો તેલ અખુટ થાય. દીવસે નતલા ઝાડનો લાવી તેનો જુદો કરવો અને ત્રાંબાના પતરાને ચોપડી સોનીની ભઠ્ઠીમાં મુકી તેને ગરમ કરી પછી બકરીના દુધમાં ઠરાવવાથી સોનું થાય.

પ્રયોગ ૨૨ મો—શ્રવણ નક્ષત્રને અમૃતસિદ્ધિનો યોગ હોય તેજ વખતે લીંબડાના ઝાડનો વાંદો લાવી તેનું ઝીણું ચુરણ કરવું અને લીંબડાની લીંબોળીનું તેલ તેની અંદર નાખી લુગદી કરવી. તે લુગદીમાં તાંબાના પતરાને ઘાલીને અગ્નીમાં ખુબ તપાવવાથી સોનું થાય

પ્રયોગ ૨૩ મો—ધનિષ્ઠા નક્ષત્રને અમૃતસિદ્ધિનો યોગ હોય તે દહાડે નવા આમ્રા પાલવનો વાંદો લાવી બકરીના દુધમાં પીવાથી શરીર સંપૂર્ણ નીરોગી થાય.

પ્રયોગ ૨૪ મો—અભિજીતના નક્ષત્રને અમૃતસિદ્ધિનો યોગ હોય ત્યારે આમળાના ઝાડનો વાંદો લાવી બકરી અથવા ભેંસના દુધમાં ઘસીને માથે ચોપડવાથી માથાના સર્વ રોગ મટી જાય.

પ્રયોગ ૨૫ મો—પૂર્વા ભાદ્રપદ નક્ષત્રને અમૃતસિદ્ધિનો યોગ હોય તે દિવસે ખાખરાના ઝાડનો વાંદો લાવી તે હાથે બાંધવાથી દરસનો રોગ જાય.

જમીનમાં દાટેલુ ધન જોવાની કળા.

૧—જે જગ્યાએ મેના, કાગડા, બગલાં વિગેરે વિવિધ પક્ષીઓ હમેશાં ઘણાં બેસતાં હોય ત્યાં આગળ પૈસા હોય.

૨—શરદ, હેમંત, વર્ષા અને ગ્રીષ્મ ઋતુમાં જે સ્થળની વનસ્પતિ વસંત ઋતુના જેવી ખીલેલી રહેતી હોય ત્યાં પણ ધન હોય.

૩—ઝાડ વિગેરે ઝાડોને વિશેષ ફળ હોય છતાં તેને થોડે ઉપર જતાં બે શાખાઓ થઈ ગઈ હોય તે જમીનમાં ધન હોય.

૪—જે વડના ઝાડને હાથીની સૂંઢના આકારની વડવાઈઓ હોય ને તેમાંથી લાલ રસ ટપકતો હતો હોય ત્યાં આગળ ધન અથવા હાથીના આકારવાળી, કાચબાના આકારવાળી, ખાટલાના આકારવાળી, કમળના ફુલના આકારની કે એવી વડવાઈ હોય, શંખ કે ધ્વજ કે ઓળખાના આકારની હોય તે જગ્યામાં પણ પુષ્કળ દ્રવ્ય દટાયેલું હોય.

૫—ગ્રીષ્મ ઋતુના પ્રચંડ તાપથી પણ જે જમીન ગરમ થતી નથી, તેમ તેને પાણીનો સ્પર્શ થતો કે હવાનથી ભીનાતી નથી તે જમીનમાં સાપોથી રક્ષિત ધન જાણવું.

૬—જ્યાંનું ઘાસ હમેશાં કોમળનું કોમળ રહેતું હોય, તથા જે જગ્યાનું ઘાસ ગાયો હોંશથી ખાઈ જતી હોય છતાં બીજે દિવસે તેવું ને તેવું નજર આવતું હોય તે જમીનમાં પણ ધન હોય છે

૭—જે ઝાડને વડવાઈ ન ફુટતી હોય તે ઝાડને જ્યાં આગળ વડવાઈ ફુટેલી જણાય તે જમીનમાં ધન હોય.

૮—જ્યાં પુષ્કળ ઝાડ હોય છતાં પણ હરરોજ થોડાંક પક્ષીઓ બેસતાં હોય ત્યાં પણ દ્રવ્ય હોય.

૯—માટીના કોરા ઘડામાં ગોમુત્ર ભરી ઢાંકણું ઢાંકી જે જમી-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

તેનો એક આંબળા જાયફળનો લેપ કરી તારે મુકવવું. બાદ કેળનાં પુકોલ નોડી તેમાંથી જે દુધ (ચીક) નીકળે તેનાથી તે નગ ભરી તેના મ્હોપર કપડું બાંધી ત્રણ દિવસ સુધી તાપમાં મુકી રાખવો. બાદ જમીનમાં પુરવો. એકવીશ દિવસ થયા બાદ બહાર કાઢી તાપમ એક દિવસ સુધી રાખી તેમાંનું કપુર કાઢી લેઈ કપુર ભરવાના વાસણમાં ભરી રાખવું, આ કપુર અસલ પ્રમાણે થાયછે એમાં સંશય નથી

બનાવટી કસ્તુરી.

બાકુંદરીનું લીંડુ ચામડું એક ભાગ, કોટ બે ભાગ, નાગરમોથ ત્રણ ભાગ, નખલા ચાર ભાગ, બાવચા પાંચ ભાગ એ બધુંયે એક કરવાથી કસ્તુરી સમાન પદાર્થ બને છે.

બનાવટી હીંગળોક.

હરતાળ, પારો, અને શુદ્ધગંધક સમ ભાગ લેઇ ચુરણ કરી વાલુકા યંત્રમાં પકાવવો

બનાવટી ચાંગુ.

લાખંડના ભુકાને મહુડાના રસમાં ખરલ કરવો, બાદ ત્રણ રસમા ચાર પ્રહર ખરલ કરી તેની પોટલી કરી નેપાળાના રસમા પુરી રાખવી, સાત દિવસ રહ્યા પછી તેમાંથી કાઢી મુખમાં મુક રાખવી. જેથી તે પોલાદનું પાકું ચાંગુ થાય છે જે કદીથી જોડા ખામનુ નથી.

બનાવટી કસ્ઈ.

ફટકડીનુ ચુરણુ થોરના દુધમાં મર્દન કરી સુકવવુ, આ પ્રકારે સાત વખત કરવુ બાદ સીસુ ઓગાળી તેના રસમાં આને છ ચુરણુ નાંખી તે સીસુ જિકસા (હરડાં, બહેડાં, અને આંબળાં)

પછી તે બધાં એક બાજરી પાણીમાં નાંખી અંગારાપર મુકીને સઘળું પાણી ઉડાડી નાંખવું, અને નીચે રહેલો ભુકો સાફ બાટલીમાં ભરી સખત બુચમારી તેપર મીણ અથવા લાખ ચોંટાડવી. જ્યારે જોઈએ ત્યારે આ ભુકામાંથી અધતોલા ભુકો લેઇ તેને ૧ા શેર ગરમ પાણીમાં નાંખવો. એટલે જે ઠેકાણે દુધ ન મળે તે ઠેકાણે દુધની ગરજ સારશે. તેમજ ચા, અથવા કાફીમાં પણ કામ આવશે. આરીત ઘણીજ ઉત્તમછે

બનાવટી મોતી.

શંખજીરૂ, હીંગળોક, કમળનાં ફુલ, મોટા માછલાંની આંખો, અને અનેક વખત ધોઈ શુદ્ધ કરેલું અબરખનું અતિ બારીક ચુરણ એ સરવે એકત્ર ખરલ કરી તેનાં ગોળ મોતી કરી એક એક મોતી એક એક વડામાં બાંધી નરનની પીવાએલી હેરી, અગર બકરીના દુધમાં (ખટુટામાં) તેમને એક દિવસ સુધી પકાવ્યા બાદ સાફ ધોઈ નાંખવા.

કપુરનાં પ્યાલાં

માટીના બે ગ્લાસો લાવી તેમાંથી એકમાં કપુર ભરવું અને બીજો તેનાપર ઉંધો ઢાંકી ને બેઉની સંધિઓ ઘઉંના લોટની લાહીથી બરાબર રીતે બંધ કરી દેવી. બાદ તે ગ્લાસોને એક નાના ચુલા ઉ-પર અગર બે ઇંટો ઉપર મુકી તેઓની નીચે એક કોડીયું મુકી તેમ. કપુરના વજન જેટલું ઘી બળી દીવો સળગાવવો, જેથી નિચેના પ્યાલામાંથી કપુર ઉડી જઈ ઉપરના પ્યાલામાં તેનું પ્યાલાના આકારે પડ બંધાઈ જશે. માટે જ્યારે દીવો બળી રહે ત્યારે ગ્લાસોને ઉતારી લેઇ ઠંડા થયા બાદ જુદા પાડી ઉપરના માટીના ગ્લાસને આસ્તેથી ફોડી નાંખી તેમાંના કપુરનો ગ્લાસ લેઇ લેવો.

[illegible]

ચુંક નાંખી તે પર પારો નાંખી તેના પર મીઠું નાખવું. પછી તે પર એક પ્યાલો ઉંધો ઢાંકી તેની કીનારમાંથી પવન ન જાય માટે ઘઉંના ભીના આટાથી તેની સંધિઓ બંધ કરી લેવી, બાદ તે કડાઈમાં પાણી રેડી નિચે અગ્નિ સળગાવવો, પારો ગીઝને લાલ થાય ત્યારે કડાઇ ઉતારવી. બાદ તેની ઇચ્છાનુસાર વસ્તુઓ બનાવી મુકવી, સુકાયાબાદ ઉલાયંત્રમાં બકરીનું મુત્ર ભરી તેમાં પારાની ચીજો નાંખી પકવવી; જેથી તે સ્વચ્છ સફેદ રંગની બની રૂપા સરખી દેખાશે.

બીજી રીત.

પારા અને કલાઇને ખરલમાં નાંખી દેવચંપાના દૂધ સાથે ખરલ કરી તેઓને અગ્નિપર મુકી રસ કરી જેવો આકાર બનાવવો હોય તેવા બીબામાં રેડવાથી રમકડાં તૈયાર થશે.

ત્રીજી રીત.

અળસીના તેલને ઉકાળી તેમાં પારાને જરા ગરમ કરી નાંખવાથી પણ જામી જાય છે. બાદ તેની જોઇએ તે ચીજ બનાવવી.

ચોથી રીત.

પારાને અફીણના તેલ સાથે ખરલ કરવાથી જામી જાય છે. બાદ તેની જોઇએ તે ચીજ બનાવવી.

ઉપરની ત્રણે રીતોથી થયેલી ચીજોને વધારે કઠણ કરવી હોય તો કેટલાક દિવસ સુધી લીંબુના રસમાં ડુબાવી રાખવી.

ગંધકનાં પ્યાલાં.

પાછળ કપુરનાં પ્યાલાં બનાવવાની જે રીત લખી છે, તેજ રીતથી ગંધકનાં પ્યાલા પણ બનાવવાં, તફાવત માત્ર એટલોજ કે તેમાં કપુરને બદલે ગંધકનો ઉપયોગ કરવો.

હવે તેનો ખુલાસો એમ છે કે કેસરાપના [illegible] જગતમાં તો મેં તેમ બન્યું હશે, તેના સમાચારનો વિચાર કરવાનું આ સ્થળે આપણને કાંઈ કારણ નથી, પરંતુ જે એક ઉપલા પાયરી એ મગજદાર રહી જાય છે તે એવી રીતે કે વાસુદેવના અને પગ તથા કમર પેટી હોવાથી તે બંન્ને એક ભીખવાના આકારની નળીનું કામ સારે છે. હવે આવા નળીએ વાસુદેવના બે પગ બનેલા હોય છે, તે પૈકી એક પગ આવા નળીઓ સાથે ન બનેલાં તેમાં અને પાસાના નળીઓ વચ્ચે [illegible]

[illegible]

જન્મ મરણ અનુયા પાછી પછીની દુનીયા

After

છે. એટલે એક ખુબસુરત સ્ત્રી પેટીની અંદર મધ્ય ભાગમાં દેખાય છે, કે જેમાં પોતેજ સમાઈ શકે એટલી જગા હોય છે. જાનવરો ક્યાંથી આવ્યા અને સ્ત્રી પેટીમાંથી કેવી રીતે દેખાઈ તે ઓડીયન્સ આગળ ખુલ્લું કરવામાં આવ્યા પછી, પેટી પૂર્ણ રીતે ખાલી દેખાડવી પડે છે અને તે કેવી રીતે પાણીમાંથી નાશી ગયા તેજ માત્ર આ રમતનું રહસ્ય છે કે જેનું નીરાકરણ કરવાનું છે.

ખુલાસો—પેટીની શરૂઆતના પ્રયોગમાં જે છેડા આમ તેમ અગર ઉપર નીચે હલાવવામાં આવે છે. ને જગ્યાએ પક્ષીઓ, અને પ્રાણીઓને રાખવામાં આવે છે અને છેડાઓ આમ તેમ હલાવવામાં આવે છે અને તેના આગલા છીદ્રમાંથી બહાર ખેંચી કાઢવામાં આવે છે, આ ખેલનું બીજું સાધન સ્ત્રી પહેલેથીજ પછવાડેના ઢાંકણાને બાંધી રાખવામા આવે છે. અને જે વખતે પેટી દેખાડવા માટે ઉઘાડવામાં આવે છે વખતે પાછળું ઢાંકણું નીચે નાખી દેવામાં આવેલું હોય છે. જેથી ઓડીયન્સ પૂર્ણ રીતે પેટીની આરપાર જોઈ શકે છે. ખરી રીતે ઓડીયન્સને જે મઝા દેખાડવાની છે તેમાંથી અટકાવવામાં આવે છે કારણ કે આગમચથી પાછલુ બારણુ નાંખી દીધેલું હોય છે.

ઉપર કહી ગયા પ્રમાણે આગળનુ ઢાકણું ઉઘાડવામાં આવે છે, તેની પહેલાં પછવાડેનુ ઢાંકણું નીચે પાડી નાખવામાં આવે છે. અને જેવું તે ઢાંકણુ નીચે જાય છે તેજ વખતે તેની સાથે સ્ત્રી નીચે જાય છે અને તે ઢાંકણાને વળગી રહે છે. અને તે વખતે ઓડીયન્સ આગળનોજ ભાગ જુએ છે જે વખતે પેટી ઉઘાડી હોય છે તે વખતે તેનો આગલો ભાગ દેખાડે છે. તેમાં આગળના ઢાંકણા ઉપર સ્ત્રી છે. અને જાનવરો બન્ને બાજુના છેડા ઉપર માલમ પડે છે આ દેખાવ ઘણોજ અસરકારક છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] સૂર્યના કિરણોમાંથી [illegible] કિરણ કરે છે. [illegible] 'કાન્ત' તથા 'ભૂમિતિ' [illegible] છે. [illegible]

[illegible]

વિચાર શક્તિ, એવ વિચાર મનુષ્ય ક્યું છે ?.

The greatest truth may lie in mallest things.
The greatest good in what we most despise.
The greatest light may break from darkest skies,
The greatest chord from even the weakest strings.

નાનામાં નાની વસ્તુમાં મોટામાં મોટું સત્ય રહેલું હોય છે.
જેને આપણે અત્યંત તિરસ્કારથી જોઈએ તેમાં અતિ ઉપયોગી પદાર્થ રહ્યા હોય છે.
[illegible] મોટા પ્રકાશ અતિશય અંધકારના આકાશમાંથી નીકળે છે.
નાનામાં નાનું [illegible] [illegible] [illegible] થાય છે.

આપણું શરીરેતો અતિ સૂક્ષ્મ [illegible] તથા એથી પણ સૂક્ષ્મ [illegible] તથા આ [illegible] રહેલા અત્યંત સૂક્ષ્મ [illegible] [illegible] [illegible] રહેલા હોય છે. તે [illegible] [illegible] અલક્ષ છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રહેલા છે. તેના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે તથા તેને [illegible] [illegible] [illegible] નથી તેમ [illegible] (પદાર્થ–Substance) રહેલા છે અને તેને [illegible] [illegible] [illegible] શકે છે. આથી આ વિચાર કહેવું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પરમાં [illegible] [illegible]

તેઓને ખબર [illegible] આવે જ ધારણે અમુક [illegible] રહેલું [illegible] અને છે. [illegible] માટે અમુક [illegible] ફેરવે છે, પરિણામે માટે [illegible] પણ છે, [illegible] પણ [illegible] જ [illegible] કરે છે. [illegible] મારે [illegible] પાણીને [illegible] છે [illegible] આવા આવી તો [illegible] જ [illegible] અને [illegible] કરે છે. [illegible] [illegible] જેવા [illegible] આવે છે, એ [illegible] [illegible] આવે તો અમુક [illegible] પણ [illegible] જ થઈ રહ્યું છે. [illegible] આ [illegible] જ [illegible] કરે છે અને [illegible] [illegible] અને [illegible] કરે છે અને [illegible] [illegible] [illegible] છે. આ [illegible] [illegible] આદિ [illegible] ચાર [illegible] [illegible] છે તે [illegible] [illegible] ન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે પણ [illegible] કરવા પણ [illegible] [illegible] [illegible] તે ન [illegible] નથી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] એમ [illegible] છે, કે [illegible] એ [illegible] [illegible] પ્રથમ [illegible] ન [illegible] [illegible] [illegible] થત. તે [illegible] [illegible] [illegible] કરવાને તૈયાર જ [illegible] છે. મન [illegible] તૈયાર કરે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] થાય છે, અને [illegible] થાય છે. અને આ [illegible] [illegible] જ [illegible] પહોંચી [illegible]

તેથી તેમ હોવામાં પણ સૂક્ષ્મ કારણો વિદ્યમાન્ હોવાં જ જોઇએ, એ સ્પષ્ટ છે. એક મનુષ્યના હાથની રેખાઓમાં અને બીજા મનુષ્યના હાથની રેખાઓમાં ફેર પડે, એ આપણે બે ચાર મનુષ્યના હાથ તપાસને જોઇશું તો જણાશે જ.

તોપણ કોઇ પણ બાબતનો પૂરેપૂરો વિચાર નહિ કરનાર કેટલાક મનુષ્યોનું એમ કહેવું થાય છે કે, હાથમાં જે રેખાઓ પડે છે તે હાથને ઉઘાડવાથી, બંધ કરવાથી તથા કામ કરવાથી પડે છે. પણ તેમનું આ પ્રમાણે માનવું કેટલું અવિચાર ભરેલું છે તે એક બે દૃષ્ટાંતથી જ સ્પષ્ટ થશે. કોઈ કોઇ મનુષ્યોના હાથે લકવો થાય છે ત્યારે તેમનો ખભાસુધીનો આખો હાથ ચાલી શકતો નથી પરંતુ તેમના હાથની હથેલી ઉઘડી શકે છે તથા બંધ પણ થઈ શકે છે. છતાં તે હથેલીમાંથી પૂર્વે જે રેખાઓ હતી તેમાંની ઘણી ખરી જતી રહે છે એવા દાખલાઓ પણ ક્વચિત્ ક્વચિત્ બનેલા છે. તેથી જો આ હાથની રેખાઓ માત્ર હાથને ઉઘાડવા બંધ કરવાથી જ પડતી હોય તો પૂર્વોક્ત લકવાવાળા મનુષ્યોની હથેલીની રેખાઓ જતી રહેવી જોઇએ. વળી ઘણી મધ્યમ વર્ગની સ્ત્રીયો કે દળવાખાંડવાનું તથા એવું જ બીજું મજુરીનું કામ કરે છે તેમના હાથમાં કામ કરવાથી જો રેખાઓ પડતી હોય તો કંઇ હજારો રેખાઓ પડવી જોઇએ. તથા જે સ્ત્રીયો શ્રીમાન્ કુળની છે અને જેમને દળવા ખાંડવાનું કામ કરવાનું નથી તેમના હાથમાંથી કામ નહિ કરવાને લીધે ઘણી રેખાઓ ભૂંસાઇ જવી જોઇએ. પણ તે પ્રમાણે થતું જોવામાં આવતું નથી, તે એમ જ બતાવે છે કે ઉઘાડવા બંધ કરવાથી તથા કામ કરવાથી હાથમા રેખાઓ પડતી નથી પણ કોઇ બીજા સૂક્ષ્મ કારણોને લઇને જ તે જન્મથી પડેલી હોય છે.

જે તે મસ્તિષ્કવિદ્યા (Phrenology) અનુસાર તેનું મસ્તિષ્ક જોઈને અને તરત જ કહી આપે છે, તે જ પ્રમાણે તેનામાં રહેલા ગુણ દોષ તેની આકૃતિ જોઈને પણ તે કાર્યમાં પ્રવીણ પુરુષ કહી શકે છે. અને તે જ પ્રમાણે તેના હાથની રેખાઓ જોઈને પણ સામુદ્રિકવિદ્યા જાણનાર તેના ગ્રહયોગ વગેરેનું સ્વરૂપ કહી શકવા સમર્થ હોય છે. તાત્પર્ય કે મનુષ્ય પોતે જેવા આચાર વિચાર સેવે છે તે પ્રત્યેકની અસર તેના શરીરના પ્રત્યેક સ્થૂલ સૂક્ષ્મ અવયવ અને પ્રત્યેક પરમાણુઉપર થાય છે. અને તેથી જ મનુષ્યનું ભૂતભાવિ તથા વર્તમાન આ પ્રમાણે બના દેખાવ ઉપરથી જાણી શકાય છે. અને તેથી, જેમ સામુદ્રિક આદિ વિદ્યાઓ આકાશનું ફૂલ છે તથા પાયા વગરની છે એમ જે કહેવાનું મુખાંધ જનોનું સાહસ કરે છે તેમનું કહેવું તદ્દન જ ખોટું છે. આ સર્વ વિદ્યાઓનો આધાર કેવલ અનુભવઉપર જ રહેલો છે અને તે વિષયમાં કદાપિ અસત્ય થઈ શકે તેમ નથી જ. આ સામુદ્રિક આદિ વિદ્યાનો અભ્યાસ કરવાથી શરીરની અતિ સૂક્ષ્મ રચનાનું જ્ઞાન થાય છે, તથા તેમાં રહેલા શરીર–આત્મા તેની કેવી ઉત્તમ પ્રકારે વ્યવસ્થા કરે છે, એ જાણીને આનંદ તથા આશ્ચર્ય થયા સિવાય રહેતા જ નથી. મનુષ્ય એ કુદરતનું ઉત્તમોત્તમ યંત્ર છે, એમ જે કહેવાય છે તેનું રહસ્ય આ સામુદ્રિક તથા મસ્તિષ્ક આદિ વિદ્યાઓ સ્પષ્ટ કરે છે. આ સામુદ્રિક વિદ્યાથી મનુષ્યોને ઘણો જ લાભ થવાનો સંભવ છે એમાં કંઈ જ શંકા નથી. તેનાવડે મનુષ્યજાતિમાં દ્રવ્ય, આરોગ્ય, આયુષ્ય તથા પ્રેમ વગેરેની પોતાને કેટલી અનુકૂલતા તથા પ્રતિકૂલતા છે તે જાણી શકે છે. અને તે જાણીને અનુકૂલતાની વૃદ્ધિ તથા પ્રતિકૂલતાનો પુરુષાર્થવડે હ્રાસ કરી શકે છે. તેથી આ વિદ્યામાં વગરવિચારે દોષદર્શન કરનાર મનુષ્યો જેમ તેને મનુષ્યોની પડતી થવામાં કારણ માને છે.

જનાયમનું મારવાનું ભાલા જેવું હથિયાર), દંડ (લાકડી), ધનુષ્ય ચક્ર અને ગદા જેવી રેખાઓ હોય તેને રાજા કહેવો અર્થાત્ તે રાજા થાય. સ્વસ્તિક (સાથિયો) નું ચિન્હ હોય તે માણસનું સૌભાગ્ય વધારે. મત્સ્ય (માછલા) નું ચિન્હ હોય તો સર્વ ઠેકાણે માન પૂજા મેળવે, શ્રીવત્સ (જે વિષ્ણુના હૃદયપર હોય છે તે) ચિન્હ હોય તો [illegible] લક્ષ્મી (ધન) મળે અને દામક ([illegible]) નું ચિન્હ હોય તો ગર્વવાળો બનાવે. જેના હાથની નકની અંદર તિલ જેવું કાળું ચિન્હ હોય તે માણસ પુત્રોથી પૂરો હોય છે [illegible] ચિન્હથી [illegible] અને મહાધન સમૃદ્ધિવાળો હોય છે તેમજ મત્સ્ય (માછલા) ના [illegible] ચિન્હ માણસને સુખી કરે છે. જેના હાથમાં [illegible] જેવી રેખા હોય તે માણસ રાજ્યમાં માન્યવાળો થાય છે અને [illegible]

વાળો [illegible]

[illegible]

જેવી રેખા [illegible]

રેખા [illegible]

અને [illegible]

[illegible]

જન તેવી છે, આવ્યાં છે કે જનસમાજને તે જરૂર ઉપયોગી અને હિતકારી થઇ પડશે.

અને વાચકોને સૂચવીએ છીએ, કે, વાંચતી વખતે દરેક બોલ ઉપરનું ધ્યાન આપવું અને વારંવાર મનન કરવું એટલુંજ નહિ પણ દરેક ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કરપડી તપાસતા રહેવું, તથા તેથી જાનના જાતાંપર પણ બરોબર ભરા આપી તે યાદ રાખવા; આમ કરવાથી વાંચનારા આ વિદ્યાના સારા માહિતગાર થશે. કેટલાક કદાચ આ વિદ્યાને ધતિંગ માની તેના લાભથી બેનસીબ ન રહે. તેને માટે એક વિદ્વાન ડાક્ટરે જાતિ અનુભવથી જે અભિપ્રાય જણાવ્યા છે તે નીચે મુજબ:—ડાક્ટર હારકાદીન કે જેનો જન્મ સને ૧૮૦૦ માં થયો હતો, તેણે સરકારના મિલીટરી ખાતામાં લાંબી મુદત સુધી ઘણી સારી રીતે નોકરી કરીને પેન્શન મેળવ્યું હતું. તે લગભગ પોતાની ૯૨ વર્ષની વયે આ સુરવિદ્યા સબંધી જાણવા ઇચ્છનાર ગૃહસ્થને જણાવે છે કે—"આજ ચાલીસ વર્ષ થયાં હું આ વિદ્યાથી જાણીતો છું, અને તે દરમ્યાન આ વિદ્યાની હું ઘણા અજમાયેશો કરી ચૂક્યો છું; અને તે મુદતમાં આ વિદ્યા મેં ઘણા પુરૂષોને શિખવી છે, માટે આ દુનિયાના ભેદ જાણવાની વિદ્યા સર્વ કોઇને શિખવવી ઘટે છે."

આટલા ઉપરથી આ વિદ્યાની ઉપયોગીતા સૌને સારી પેઠે સમજાશે, અને તેના ખરાપણા માટે ખોટી શંકાઓ અને કુતર્કો કરી આ વિદ્યાને કોઇ ધતિંગ નાહિ માનતાં, ખરી રીતે તેનો લાભ લેશે અને લોકોને આપશે; એવી અમો વાચકોને વિનતિ કરીએ છીએ.

૧ સુરવિદ્યા એટલે સુરનું જ્ઞાન તે શું છે ?

સુર એ છે, રીત્યા—જમણે Right Respiration અને

દિવસી ચાલે છે, જેથી માણસને આખો દહાડો પોતાના કામ ધંધા-
સર હેરાન થવું પડે છે; તથા આરામને માટે ફુરસદ મળતી નથી
(૪) બેઉ સુર ચાલવાનો વખત ઘણું કરીને સાંજનો હોય છે.

૬ કવખતના સ્વરનો હેવાલ—માણસ રાતે સીધા સુરમાં સુવે અને ડાબા સુરમાં ઉઠે તો તે દહાડે તેને ફતેહ મળે છે; અને તે દહાડો આનંદમાં જાય છે. તથા તેનું ધારેલું કામ પાર પડે છે. વળી સીધા સુરમાં સુવે તે રાતે તેની ઉંઘમાં કાંઇ પણ હરકત અથવા ખલલ થતી નથી વળી તે ઉંઘમાં પણ હુસિયાર રહે છે. (સીધો સુર રાતના છ સાત વાગ્યાથી તે ત્રણ ચાર વાગ્યા સુધી ચાલે છે પછી બદલાય જાય છે) પણ સીધા સુરમાં સુતા પછી ઉઠતી વખતે પણ સીધાજ સુર ચાલતો હોય તો જાણવું કે આજે કંઇ પણ હરકત થશે. રાતે [illegible] ત્રણ ચાર વાર સુર બદલાયા કરે તો જાણવું કે આજે કોઇ પણ કામમાં [illegible] પણ રાતે સીધા સુરમાં સુતા પછી સુર બદલાયા કરે અને ઉઠતી વખતે ડાબો સુર ચાલતો હોય તો જાણવું કે ધારેલું કામ પાર પડશે, પણ સીધા સુરમાંજ ઉઠે તો જાણવું કે આજે ઘણી મહેનત [illegible] બેચેની પડશે અથવા તો કોઇની સાથે [illegible] થશે પણ [illegible] વખતે પાછો ડાબો સુર ચાલે તો જાણવું કે કજીઓ [illegible] થશે નહિ

ઉપરના સાત [illegible] રાતે [illegible] વાગ્યાથી સાંજે [illegible] વાગ્યા સુધી [illegible] ઉઠનારને ઉંઘમાં ઘણી હરકતો થાય છે [illegible] એ ડાબા સુરમાં [illegible] કોઇ [illegible] સુરમાં [illegible] જાણવું કે તેને કંઇ પણ નુકસાન થશે અથવા [illegible] એ સુરમાં જે કંઇ વાત

રહેતું નથી; ઘણાં ઘેલાં માણસોના આ બે સુર ઘણું કરીને આખો દહાડો ચાલે છે, તથા કોઈ વખતે રાતે પણ ચાલે છે. વળી એ બે સુર ચાલી રહ્યા પછી સીધો સુર ચાલતો હોય, તો તે વખતે માણસને મોટી મોટી આશા ઉમેદના ખ્યાલો (ખાલી વિચારો–તરંગો) ઉત્પન્ન થાય છે. પણ એ બે સુર ચાલી રહ્યા પછી ડાબો સુર ચાલે, તો તે વખતે નાઉમેદીના, દિલગીરીના અને આગલા પાછલા વિચારો ઘણા આવે છે; પણ આ વિચારો માણસના મનમાં થોડીવાર રહી પાછા જતા રહે છે.

૮ સુરનો ચોક્કસ વખત—ડાબા સુરનો વખત–પાછલી રાતે ત્રણ વાગ્યાથી બપોરના ૧૧ અથવા ૧૨ વાગ્યા સુધી ચાલે છે, તથા બપોરના એક વાગ્યાથી તે રાતના સાત વાગ્યા સુધી ચાલે છે; બેઉ સુરનો વખત ઘણું કરીને સાંજે ચાલે છે. સીધા સુરનો વખત સાંજના ૭ સાત વાગ્યાથી પાછલી રાતના ત્રણ ચાર વાગ્યા સુધી ચાલે છે તથા ઘણું કરીને બપોરે જમતી વખતે ચાલે છે. જે આદમીના સુર ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે ચાલતા હોય, તે ઘણું કરીને સુખી અને તનદુરસ્ત રહે છે.

૯ ડાબા સુર (ચંદ્રનાડી) માં બનતા બનાવો—(૧) રાતે અથવા દિવસે ખાણું ખાધું હોય, તો ઘણું કરીને પચતું નથી. (૨) કોઈપણ કામસર બહાર ગયા હોઈએ, તો તે પાર પડ્યા વિના રહેતું નથી, દિવસે. (૩) રાતે કે દિવસે સુવે, તો તેને ઉંઘ બરોબર આવતી નથી. (૪) સુર્ય રહ્યા પછી એ સુર ચાલે, તો તેનો વખત સુખમાં જાય છે દિવસે. (૫) કરેલો વિચાર, વાત અથવા કરાર ઘણું

ચાલ્યા કરે તે માણસ હમેશાં સુખમાં તથા આનંદમાં રહેછે. રાતે.

૧૧ સુરથી બનતા અકસ્માત બનાવો—આ સુરો વિષે કેટલીક કહેવતો ઉપરથી જે આધાર મળી આવ્યા છે, તે વાંચના-રની ખાત્રી કરવાને નીચે પ્રકટ કર્યો છે.

(૧) આપણા લોકો કેટલીક વાર બોલે છે કેઃ—'વખત કવખત કોઈને કાંઈ કહીએ નહિ' આમાં જે 'વખત કવખત' શબ્દો છે, તે સુરને ફેરાણે છે; એટલે કે હર કાંઈ બોલવું ચાલવું તે સુર જોઈને કરવું જોઈએ. (૨) કેટલીકવાર બે ખેલાડી કંઈ ખેલ કરતા હોય અને તેઓ બન્ને સરખા શિખેલા હોય, તોપણ એક પોતાનું કામ બરોબર બજાવી શકે છે; અને બીજો જરા લથડી જાય છે. આવું ઘણીવાર બને છે, તેનું કારણ એ છે કે. તેનો આધાર સુર ઉપર છે; એટલે કે એકનો સુર બરોબર ચાલતો હોય છે, ત્યારે બીજાનો તેથી ઉલટોજ ચાલતો હોય છે, અને તેથીજ કરીને એ પ્રમાણે સારાં માઠાં પરિણામો નિપજે છે (૩) ગાંડાં માણસો કેટલીકવાર ગુસ્સામાં રહે છે, તેમજ કેટલીકવાર ખુશીમાં પણ રહે છે. અને જેમ ઘેલાં ચેડાં કાઢે છે, તેમ કોઈવાર ડહાપણની વાતો પણ કરે છે. હવે જૂદે જૂદે વખતે આ જે જૂદી જૂદી વાતો બને છે તેનું કારણ પણ સુર ઉપરથી સમજવાનું છે. એટલે તે સીધા સુરમાં સુતા પછી ઉલટા સુરમાં ઉઠે, અને આખો દહાડો એજ સુર ચાલે, તો તેનો દહાડો ખુશ મિજાજમાં જાય છે; પણ આ પ્રમાણે કોઈજવાર બને છે પણ સુર એક પછી એક એમ બદલાયા કરે, તો તેથી ઉપર લખેલી બીના બને છે (૪) કેટલીક વાર ચાલાક તથા હુંશિયાર માણસો કે જેઓ મોટમોટાં ભારે કામ બજાવી શકે છે. તેઓ પણ કેટલીકવાર નજીવી

જાતી થઈછે. આવી રીતે દવા ઉપર પણ સુરની અસર થવાના ઘણા ચમત્કારિક દાખલા છે. પણ તે જ્ઞાની તેઓને લીધે અત્રે પ્રકટ નથી કીધા.

(૯) વળી આગળ 'વખત કવખત' વિષે કહી ગયા, તે-મજ ઘણા લોકો બપોર, સાંજ તથા રાત એનો પણ વહેમ રાખે છે. એટલે તેઓ કહે છે કે, એ વખતે કોઇ કાંઇ ખરાબ વાણી બોલે અથવા તો કજીઓ કંકાસ કે લડાઇ બખેડો કરે; તો તેનો ઘણા લોકોને ધિક્કાર હોય છે. ખરેખર! આ અધિકાર વાજબી છે, પણ તેઓ તેમ શાથી કરે છે! વહેમ યા કોઈ બીજા કારણથી, તે કાંઇ માલમ પડતું નથી. પણ આ વાતમાં સાહાદન એટલીજ મળે છે કે ઉપર લખેલે વખતે (બપોરે, સાંજે તથા રાત્રે) માણસનો સીધો સુર ચાલે છે, કે જેમાં હરકાંઇ સારી અથવા માઠી વાણી નિકળી હોય, તે પ્રમાણે બન્યાવિના રહેતું નથી. બપોરે કોઇ રડ્યું હોય, સાંજે કોઇ ગાળ દેતું હોય અથવા રાત્રે કોઇ કદુવા માગતું હોય; તેવિષે ઘણા લોકો એકબીજાને શિખામણ દેતા તથા ધિક્કારના બોલ બોલતા જણાય છે:—'બપોરી વખતે' 'સાંજ' 'દીવા વખતે' અથવા 'રાત પડપે' જો 'અવર' હોય તે રડે, ગાળ દે, અથવા કદુવા માગે. કેટલીક-વાર નાદાન વયના છોકરા ગરીબ નાચાર માણસને હેરાન કરે છે, ત્યારે ઘરડાઓ શિખામણ દે છે કે:— "હવખતે કોઈ હાય-નિઃશ્વાસ મૂકે તે ખરાબ, માટે આપણે એમ ન કરવું."

૧૨. સ્વર સંબંધી વધારે વિગતો—ડાબી નાડી ઈડા તે ચંદ્રની છે, જમણી પીંગળા નાડી સૂર્યની છે, અને સુષમણા એ નસોઇ વચ્ચેની તે શંભુરૂપ છે, અને શંભુ તે હુંસરૂપે છે. હંસમાં હુંકાર છે તે

કરે-દુશ્મન ઉપર યુધ્ધને વિષે જતાં જે નાસિકાનો સ્વર ચાલતો હોય, તે પગ આગળ માંડીને ચાલવું; અને બન્ને સ્વર ચાલતા હોય તો આગળ ડગ ભરવું ના ભરવું, પણ જરૂર હોય તો બીજા સંગાથીને આગળ કરીને ચાલવું.

૧૯ સ્વરના ચાલવા ઉપર રોગી પ્રશ્ન—પ્રથમ શુન્ય સ્વર વહે પછી થોડો થોડો પૂર્ણ સ્વર વહે, તો મૂર્છા પામેલો રોગી નિશ્ચે જીવતો ઉઠે. ચંદ્ર સ્વર વહેતો હોય અને રોગીનુ પ્રશ્ન પુછે તો જીવે અને જમણે અંગે સુર્યનાડી તરફ રહીને પ્રશ્ન પુછે તો નિશ્ચે રોગી મરણ પામશે સુર્યનાડી હોય અને પ્રશ્નક [illegible] જમણી તરફ રહીને પુછે, તો રોગી નિશ્ચય મરે, મહાવિદ્વાન રક્ષણ કરે તો પણ જીવે નહિ. જમણો સ્વર વહેતી વખત પ્રશ્ન પુછે તો રોગી [illegible], અને તેજ વેળાએ જમણો સ્વર [illegible] ચાલે, તો રોગી ઘણું કષ્ટ પામશે. પણ જીવતો રહે [illegible] સ્વર [illegible] તો મરે [illegible] તરફ સ્વર વહેતો હોય તે [illegible] પ્રશ્ન [illegible] તે રોગી જીવે, [illegible] હોય [illegible]

૨૦ સ્વર ચાલવા ઉપર ગર્ભ પ્રશ્ન— [illegible] નાસિકા વહેતી હોય અને જમણી [illegible] અને [illegible] તિથિ ૪-૬-૧૪ [illegible] પ્રશ્ન [illegible] તો પુત્રી જાણવી, [illegible] અને જમણી તરફ રહીને પ્રશ્ન [illegible] કહેવું કે ગર્ભ [illegible] અને [illegible] સહ [illegible] તો કન્યા અને અને આકાશ [illegible] હોય તો ગર્ભપાત થાય

૨૧ સ્વર ચાલવા ઉપર કાળજ્ઞાન— [illegible]
[illegible]

ગુરૂવારના દીને જન્મેલો છોકરો દેશાટન કરવાવાળો થાય છે.

શુક્રવારે જે જન્મે છે તે પ્રેમાળ, પૈસો રળે, અને ધર્મકામાં પણ સારૂ વાપરે છે.

શનીવારના દીવસે જન્મનાર બાળકને મહા મેહનતે ગુજરાન નીભાવવું પડે છે.

રવીવારના દીવસે જન્મેલો બાળક ધનવાન, કીર્તિવાન, આયુષ્યવાન અને બુદ્ધિમાન નીવડે છે.

ચમત્કારીક અદ્‌ભુત પ્રયોગો.

(૧) અશોકના ઝાડને સુવાન બાળા પગમાં ઝાંઝર પહેરીને લાત મારે, તો તેને ફુલ આવે છે, (૨) ફણસના ઝાડને યુવતી આલિંગન દે એટલે ભેટી પડે તો તેને ફુલ આવે છે. (૩) બકુલને સુગંધીદાર દારૂનો કોગળો રેડવાથી ફુલ આવે છે. (૪) ચંપાના ઝાડને સુગંધિ અને નિર્મલ જલ રેડવાથી જલ્દી ફુલ આવે છે.

(૫) શિરિષને પંચમસ્વર સંભળાવ્યાથી પુષ્પ આવે છે. (૬) પૃથ્વી તત્વના ફુલો મનુષ્યની દાઢ અથવા અર્ધ ચંદ્રના આકારના છે, (૭) પાણીના ફુલો પાણીના પરપોટા જેવા છે, (૮) તેજસતત્વ ફુલો દીવાના આકાર સમાન છે. (૯) વાયુતત્વના ફુલો પતાકાના આકારના હોય છે. (૧૦) [illegible] કરો દીવામાં રાખવાથી તેમાં જીવ-જંતુ પડે નહિ (૧૧) [illegible] અને કપુર સરખે ભાગે [illegible] તે ભુકો પવનમાં નાખેલા દીવાના [illegible] પર નાખવાથી દીવો બુઝાય નહિ, (૧૨) તાલમખાના [illegible] દુધના [illegible] ઉપર જ આવે [illegible] કરી [illegible] (૧૩) [illegible] તેના [illegible] છે તે [illegible]

श्रीभद्रबाहुस्वामिकृत

सामुद्रिक शास्त्रनुं

सरल शुद्ध गुर्जर

भाषांतर.

जेमां

पुरुष, स्त्री, घोडा, हाथी, बळद विगेरेनां शरीर
पर रहेलां चिह्नोथी थतां शुभाशुभ फळ विषे
विस्तारपूर्वक घणी उपयोगी हकीकतनो
सुंदर अने रसिक कथाओ सहित समा-
वेश करवामां आवेल छे तेमज छेवटे
स्वप्नविचार संबंधी हकीकत नवी
दाखल करवामां आवी छे

आवृत्ति बीजी

छपावी प्रसिद्ध करनार

श्रावक भीमसिंह माणक.

निर्णयसागर प्रेस, मुंबई.